

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DO PLANU OGÓLNEGO

gminy Dźwierzuty

organ sporządzający:

Wójt Gminy Dźwierzuty

wykonawca:

Geofabryka Sp. z o.o.

Paulina Matecka
uprawniona do wykonywania ocen
oddziaływania na środowisko
na podstawie art. 74a ustawy
z dnia 3 października 2008 r.
o ocenach oddziaływania na środowisko

listopad 2025

1. WSTĘP	5
2. USTALENIA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY DŹWIERZUTY ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM ZAWARTYCH W NIM CELÓW.....	7
2.1. Cel i zakres planu ogólnego	7
2.2. Ustalenia projektu planu ogólnego.....	8
3. POWIĄZANIA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY DŹWIERZUTY Z INNYMI DOKUMENTAMI	12
4. OPIS I OCENA STANU ŚRODOWISKA OBSZARU GMINY	16
4.1. Położenie, użytkowanie i zagospodarowanie terenu	16
4.2. Klimat i zjawiska atmosferyczne.....	17
4.3. Geomorfologia i rzeźba terenu.....	18
4.4. Budowa geologiczna i gleby.....	18
4.4.1 Złóża, tereny i obszary górnicze.....	18
4.4.2 Warunki glebowe i zasoby agroekologiczne	19
4.5. Wody podziemne.....	20
4.6. Wody powierzchniowe.....	21
4.7. Szata roślinna i świat zwierzęcy.....	23
4.8. Obszary cenne przyrodniczo objęte formą ochroną przyrody	26
4.9. Jakość środowiska oraz jego zagrożeń wraz z identyfikacją źródeł tych zagrożeń.....	29
4.9.1 Powietrze atmosferyczne.....	29
4.9.2 Degradacja gleb i powierzchni ziemi.....	30
4.9.3 Jakość wód	30
4.9.4 Hałas.....	31
4.9.5 Oddziaływanie w zakresie pola elektromagnetycznego	32
4.9.6 Zagrożenie ryzykiem wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.....	32
4.10. Walory kultury materialnej.....	32
4.11. Walory krajobrazowe.....	33
5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	34
6. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	36
7. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIE, POŚREDNIE, WTÓRNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, ŚREDNIOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE, STAŁE I CHWILOWE ORAZ POZYTYWNE I NEGATYWNE, NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURY 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU, A TAKŻE NA ŚRODOWISKO	37
8. OPIS STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYMI ZNACZĄCYMI SKUTKAMI DLA ŚRODOWISKA I OBSZARÓW NATURA 2000	47
9. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO	48
10. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO.....	48
11. INFORMACJE O STOSOWANYCH METODACH SPORZĄDZANIA PROGNOZY.....	49
12. PROPOZYCJE METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI USTALEŃ OCENIANEGO DOKUMENTU	49
13. ANALIZA WARIANTOWA	50
14. OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY ORAZ INTEGRALNOŚĆ I SPÓJNOŚĆ OBSZARÓW NATURA 2000	51
15. WNIOSKI	52
16. STRESZCZENIE SPORZĄDZONE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	53
17. OŚWIADCZENIE.....	54
18. LITERATURA I WYKORZYSTANE MATERIAŁY	55

1. WSTĘP

Przedmiotem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego gminy Dźwierzuty wykonana w związku z podjęciem uchwały nr VII/47/24 Rady Gminy Dźwierzuty z dnia 21 października 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Dźwierzuty, zwanego w dalszej części prognozy „projektem planu”. Granicami obszaru objętego przystąpieniem do sporządzania Planu ogólnego są granice administracyjne wiejskiej gminy Dźwierzuty.

Plan ogólny gminy stanowi nowy instrument planowania przestrzennego, wprowadzony na mocy ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw. Opracowanie prognozy jest elementem procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.) – zw. dalej „ustawą ooś”.

Podstawą formalną wykonania opracowania jest zlecenie Urzędu Gminy Dźwierzuty. Całość prac wykonanych w celu sporządzenia niniejszego opracowania spoczywała po stronie autorów - Jakuba Makarewicza oraz Pauliny Mateckiej. W opracowaniu wykorzystano materiały źródłowe, których wykaz zamieszczono na końcu opracowania.

Obligatoryjny zakres prognozy oddziaływania na środowisko opracowywanej na planu ogólnego precyzuje art. 51 ustawy ooś. Zakres ten został uzgodniony z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym oraz z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska. Organy nie wniosły zmian w zakresie prognozy w przedmiotowej sprawie, w stosunku do zakresu zawartego w ustawie ooś.

Prognoza sporządzona została według zaleceń zawartych w podręczniku „Natura 2000 w planowaniu przestrzennym – rola korytarzy ekologicznych” M. Kistowskiego i M. Pchałka (2009). Obejmuje ona cztery części podstawowe i piątą – podsumowującą, na które składają się:

- Część dokumentacyjno-analityczna, polegająca na określeniu metod sporządzania prognozy, omówieniu treści ocenianego projektu dokumentu planistycznego oraz celów sformułowanych w innych przyjętych lub wcześniej przygotowanych dokumentach dotyczących przestrzeni przedmiotowego obszaru, a także na charakterystyce stanu środowiska oraz problemów ochrony środowiska (szczególnie odnoszących się do obszarów i obiektów chronionych w świetle u.o.p.) w obszarze objętym opracowaniem.
- Część dotycząca oceny zgodności z innymi dokumentami, polegająca na ocenie wewnętrznej zgodności dokumentu, sposobu uwzględnienia w analizowanym dokumencie celów (w szczególności dotyczących ochrony środowiska) sformułowanych w innych dokumentach dotyczących opracowywanego obszaru, a także ocenie sposobu uwzględnienia w ocenianym dokumencie problemów ochrony środowiska występujących na analizowanym obszarze, szczególnie dotyczących ochrony przyrody.
- Część oceny oddziaływania na środowisko, która obejmuje określenie przewidywanych znaczących oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego, ludzi oraz wybrane elementy środowiska związanego z inwestycjami oraz na cele i przedmiot ochrony, jak i integralność oraz spójność obszarów Natura 2000.
- Część konkluzji i wskazań dotyczących zmian projektu dokumentu, stanowiących kluczowe wnioski z przeprowadzonej oceny, zawierające w szczególności charakterystykę oddziaływań i ich istotności (w tym dla gatunków i siedlisk o znaczeniu priorytetowym) oraz propozycje: 1) działań łagodzących, 2) rozwiązań alternatywnych w stosunku do zawartych w ocenianym dokumencie w tym odrębnie dla działań mogących powodować znaczące negatywne skutki dla celów i przedmiotów ochrony oraz integralności i spójności obszarów N2000, 3) działań

kompensujących negatywne skutki dla środowiska, a szczególnie dla obszarów N2000, 4) metod monitorowania skutków realizacji ustaleń ocenianego dokumentu planistycznego dla środowiska.

- Część podsumowująca, zawierająca wnioski z wcześniej przeprowadzonych etapów.

Główną częścią prognozy jest identyfikacja źródeł zagrożeń oraz określenie przewidywanych znaczących oddziaływań, w tym oddziaływań bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych, na środowisko i jego poszczególne elementy z uwzględnieniem zależności między nimi.

Prognoza jest wysoko specjalistycznym instrumentem posiadającym wszystkie cechy analizy systemowej. Jako taka stosuje metody otwarte, dostosowane do rodzaju i charakteru analizowanego dokumentu - tj. projektu planu. Jej zadaniem jest wskazywanie i przedstawianie skutków środowiskowych związanych z przyszłym uchwaleniem przez decydentów projektu planu oraz sposobów uniknięcia niepożądanych skutków działań.

Prognoza do projektu planu nie jest dokumentem, który w sposób ilościowy wskazuje presje i oddziaływania, wynikające z realizacji jego zapisów, a pokazuje, na przykładzie konkretnych przykładów, ogólny kierunek, w którym zmierzać będą przyszłe problemy środowiskowe wynikające z realizacji dokumentu. Jest to wynikiem stosunkowo ogólnych danych o przyszłych inwestycjach, szczególnie w odniesieniu do szczegółów technicznych, które mogą mieć istotne znaczenie dla wielkości wywieranych presji środowiskowych. Skupiono się zatem na określeniu jakościowym kierunków przemian oraz poddano charakterystyce cechy poszczególnych oddziaływań.

2. USTALENIA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY DŹWIERZUTY ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM ZAWARTYCH W NIM CELÓW

2.1. Cel i zakres planu ogólnego

Projekt planu ogólnego gminy Dźwierzuty stanowi kluczowy instrument polityki przestrzennej na poziomie lokalnym, umożliwiając racjonalne i zrównoważone gospodarowanie przestrzenią. Dokument ten określa podstawowe kierunki rozwoju przestrzennego gminy, wyznaczając ramy dla planów miejscowych i decyzji administracyjnych w zakresie zagospodarowania terenu.

Obowiązek sporządzenia planu ogólnego gminy Dźwierzuty wynika z ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2023 r., poz. 977 ze zm.) w brzmieniu nadanym nowelizacją z 2023 r. Zgodnie z przepisami przejściowymi dotychczasowe *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dźwierzuty* zachowuje moc do czasu wejścia w życie planu ogólnego, jednak nie dłużej niż do dnia 30 czerwca 2026 r.

Celem opracowania planu ogólnego gminy Dźwierzuty jest zapewnienie ciągłości i spójności polityki przestrzennej gminy oraz dostosowanie lokalnych ustaleń planistycznych do nowego krajowego systemu planowania przestrzennego. Dokument stanowi podstawowe narzędzie prowadzenia polityki przestrzennej, umożliwiające racjonalne i zrównoważone gospodarowanie przestrzenią przy zachowaniu równowagi między rozwojem społeczno-gospodarczym a ochroną zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Plan ogólny stanowi podstawę zarówno do uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jak i do wydawania decyzji o warunkach zabudowy, które zgodnie z nowymi przepisami mogą być realizowane wyłącznie na terenach wyznaczonych jako Obszary Uzupelnienia Zabudowy (OUZ).

Plan ogólny kształtuje strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy poprzez wyznaczenie stref planistycznych oraz określenie gminnych standardów urbanistycznych, które definiują możliwe formy zagospodarowania i parametry zabudowy, w tym dopuszczalną intensywność zabudowy, wysokość, udział powierzchni zabudowy oraz minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej. W ramach dokumentu wskazano również obszary uzupełnienia zabudowy (OUZ).

W projekcie planu ogólnego gminy Dźwierzuty, w ramach elementów obowiązkowych określono:

- strefy planistyczne,
- gminne standardy urbanistyczne, obejmujące gminny katalog stref planistycznych, w którym określa się profil funkcjonalny stref planistycznych oraz parametry zabudowy i zagospodarowania terenu (wartości maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy, maksymalnej wysokości zabudowy, maksymalnego udziału powierzchni zabudowy oraz minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej).

W ramach elementów fakultatywnych określono:

- obszar uzupełnienia zabudowy (OUZ).

Odstąpiono od wskazania gminnych standardów dostępności infrastruktury społecznej (również będących elementem fakultatywnym).

Gmina Dźwierzuty położona jest w północnej części powiatu szczycieńskiego, na obszarze Pojezierza Mrągowskiego, o urozmaiconej rzeźbie terenu z wysoczyznami morenowymi, dolinami rzecznyymi i licznymi jeziorami. Przez obszar gminy przepływa rzeka Babant wraz z licznymi mniejszymi ciekami i strugami, które przecinając ciągi jeziorne i obniżenia polodowcowe z jeziorami Sasek Wielki, Rańskie, Babięty Wielkie, Łęsk, Sąpłaty, Miętkie, Dźwierzuty, Łęczek i Linowskie tworzą element lokalnego systemu przyrodniczego o funkcjach retencyjnych, mikroklimatycznych i rekreacyjnych. Około 40% powierzchni gminy stanowią grunty orne, wśród których dominują gleby wysokiej jakości, głównie klasy III i IVa bonitacyjnej, sprzyjające rozwojowi rolnictwa. Zasoby wodne, rozległe kompleksy leśne i wysoka jakość gleb decydują o przyrodniczo-rolniczym charakterze gminy oraz jej wysokich walorach krajobrazowych.

Na obszarze gminy występuje rozbudowany systemem ochrony przyrody, na który składają się: rezerwat przyrody Kulka, obszary Natura 2000 (Ostoja Piska PLH280048, Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007, Puszcza Piska PLB280008), Obszary Chronionego Krajobrazu: Pojezierza Olsztyńskiego oraz Spychowski, zespół przyrodniczo-krajobrazowy Rzeka Babant i Jezioro Białe oraz pomniki przyrody. Układ ten stanowi istotny element regionalnego systemu ekologicznego, a jednocześnie wprowadza określone ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym, które muszą być uwzględniane w planowaniu rozwoju gminy.

W ramach prac nad planem ogólnym Gminy Dźwieruty przyjęto zasadę ochrony terenów o najwyższych walorach przyrodniczych poprzez objęcie ich strefą otwartą (SO) oraz strefą zieleni i rekreacji (SN), szczególnie w rejonach jeziornych i dolinnych. Rozwiązanie to tworzy spójny mechanizm ochrony środowiska w strukturze planu, sprzyjający zachowaniu ciągłości korytarzy ekologicznych oraz adaptacji przestrzeni gminy do zmian klimatycznych. Jednocześnie umożliwia harmonijne łączenie rozwoju osadniczego z ochroną zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, co przekłada się na poprawę jakości środowiska życia mieszkańców i wzmacnia walory przyrodnicze gminy.

Każda nowa forma zagospodarowania przestrzeni, zwłaszcza związana z urbanizacją, może wpływać na środowisko, w zależności od lokalizacji, skali i charakteru inwestycji. W przypadku terenów już zagospodarowanych, projekt planu ogólnego nie przewiduje istotnego zwiększenia presji środowiskowej, lecz raczej porządkuje dotychczasowe użytkowanie i sprzyja efektywnemu wykorzystaniu istniejącej infrastruktury. Dogęszczenie zabudowy może lokalnie powodować wzrost emisji, hałasu czy ograniczenie powierzchni biologicznie czynnych, ale jednocześnie przeciwdziała rozpraszaniu zabudowy i chroni tereny o wysokich walorach przyrodniczych.

Większe ryzyko oddziaływań środowiskowych może wystąpić w przypadku przekształceń terenów dotąd niezainwestowanych, szczególnie cennych przyrodniczo lub rolniczo. Plan ogólny gminy przewiduje jednak mechanizmy ograniczające takie ryzyka poprzez unikanie lokalizacji zabudowy na obszarach szczególnie wrażliwych, objętych formami ochrony przyrody czy krajobrazowo cennych.

Dokument opracowano z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych gminy oraz konieczności ochrony jej zasobów środowiskowych i krajobrazowych. Ustalenia planu sprzyjają zrównoważonemu gospodarowaniu przestrzenią, łącząc rozwój osadniczy, rekreacyjny i rolniczy, z zasadą zachowania wysokich walorów przyrodniczych. Realizacja planu nie powinna powodować istotnego pogorszenia stanu środowiska, a ewentualne oddziaływania inwestycji będą szczegółowo analizowane na dalszych etapach planowania, w tym w ramach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i procedur oceny oddziaływania na środowisko.

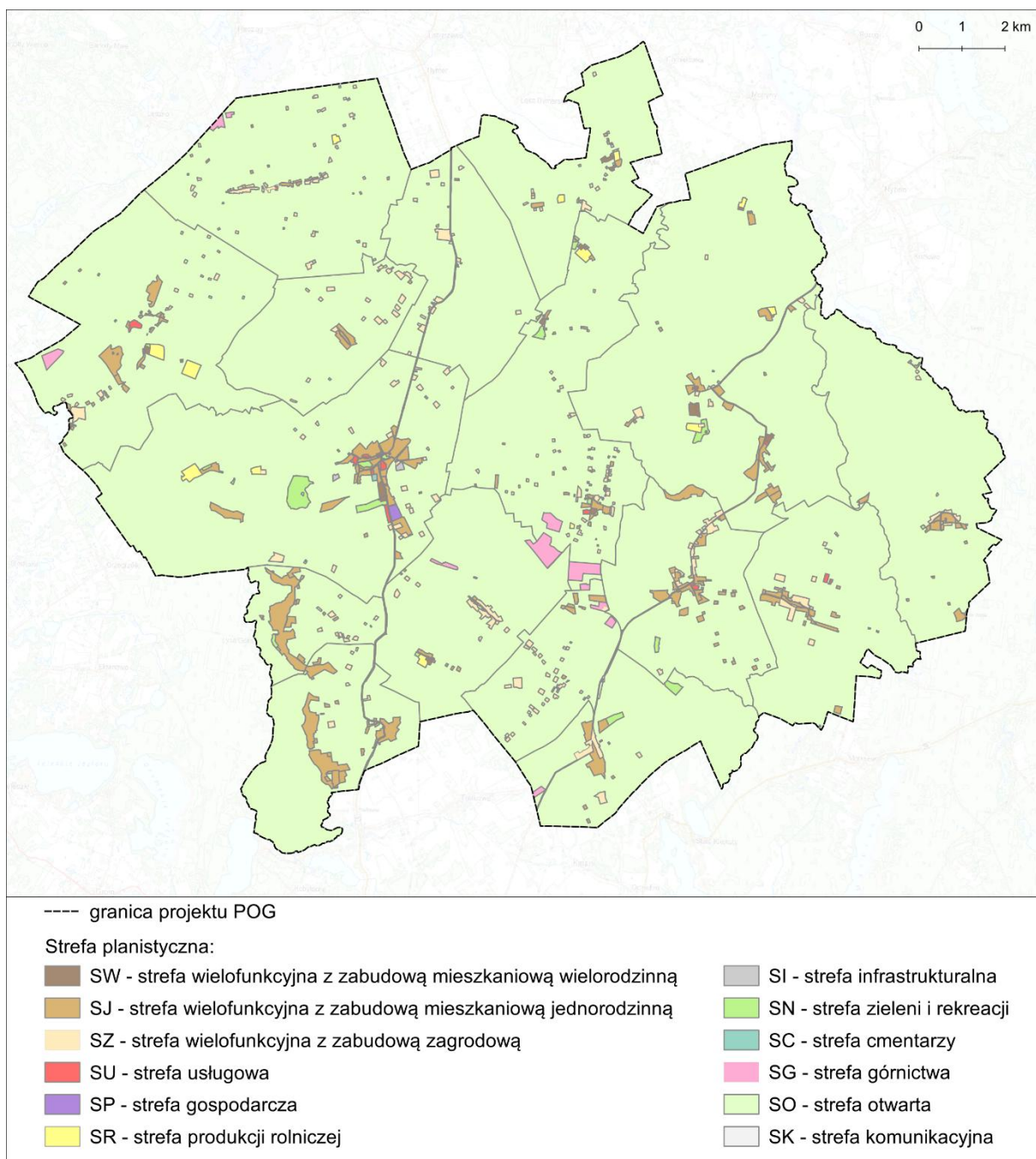
2.2. Ustalenia projektu planu ogólnego

Na obszarze gminy Dźwieruty wyznaczono następujące typy stref planistycznych, spośród 13 dopuszczonych w art. 13c ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym:

- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, oznaczona symbolem SW,
- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną, oznaczona symbolem SJ,
- strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową, oznaczona symbolem SZ,
- strefa usługowa, oznaczona symbolem SU,
- strefa gospodarcza, oznaczona symbolem SP,
- strefa produkcji rolniczej, oznaczona symbolem SR,
- strefa infrastrukturalna, oznaczona symbolem SI,
- strefa zieleni i rekreacji, oznaczona symbolem SN,
- strefa cmentarzy, oznaczona symbolem SC,
- strefa górnictwa, oznaczona symbolem SG,
- strefa otwarta, oznaczona symbolem SO,

- strefa komunikacyjna, oznaczona symbolem SK.

Nie wyznaczono strefy handlu wielkopowierzchniowego z powodu braku przesłanek funkcjonalnych. Strefy zostały wyznaczone w sposób rozłączny, z uwzględnieniem istniejącego i planowanego zagospodarowania, warunków środowiskowych, dostępności infrastruktury oraz dotychczas obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Rysunek 1. Strefy planistyczne wyznaczone w projekcie planu ogólnego gminy Dźwierzuty

Każda strefa posiada przypisany profil funkcjonalny podstawowy (stały) oraz profil dodatkowy (zmienny, ustalany lokalnie), który określa dopuszczalne formy użytkowania danego obszaru. Szczegółowe zestawienie funkcji podstawowych i dodatkowych dla poszczególnych stref planistycznych przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 1. Profile funkcjonalne podstawowe i dodatkowe określone dla stref planistycznych

Lp.	Symbol literowy	Nazwa strefy planistycznej	Profil funkcjonalny strefy planistycznej	
			podstawowy	dodatkowy*
1	SW	strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren zieleni naturalnej
2	SJ	strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodziną	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren zabudowy letniskowej lub rekreacji indywidualnej, teren lasu, teren wód, teren zieleni naturalnej
3	SZ	Strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową	teren zabudowy zagrodowej, teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren lasu, teren usług, teren wód, teren zieleni naturalnej, teren biogazowni
4	SU	strefa usługowa	teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren składów i magazynów, teren elektrowni słonecznej
5	SP	strefa gospodarcza	teren produkcji, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren usług
6	SR	strefa produkcji rolniczej	teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren biogazowni
7	SI	strefa infrastrukturalna	teren infrastruktury technicznej, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych	-
8	SN	strefa zieleni i rekreacji	teren zieleni urządzonej, teren plaży, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren lasu, teren usług edukacji, teren usług gastronomii, teren usług handlu detalicznego, teren usług kultury i rozrywki, teren usług sportu i rekreacji, teren usług turystyki, teren zieleni naturalnej
9	SC	strefa cmentarzy	teren cmentarza, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	-
10	SG	strefa górnictwa	teren górnictwa i wydobywania, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren produkcji
11	SO	strefa otwarta	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	-
12	SK	strefa komunikacyjna	teren autostrady, teren drogi ekspresowej, teren drogi głównej ruchu przyspieszonego, teren drogi głównej, teren komunikacji kolejowej i szynowej, teren komunikacji kolei linowej, teren komunikacji wodnej, teren komunikacji lotniczej, teren obsługi komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	-

*profil dodatkowy określony w wybranych strefach

Charakterystyka wybranych stref planistycznych

Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną zlokalizowana jest w miejscowościach Dźwierzuty, Nowe Kiejkuty, Olszewki, Popowa Wola, Rańsk, Sąpłaty, Targowo. W strefie znalazły się istniejące zespoły zabudowy wielorodzinnej, budynków jednorodzinnych znajdujących się w ich sąsiedztwie, a także zespoły garaży oraz tereny ogrodów działkowych. W strefie dopuszcza się rozwój nowej zabudowy wielorodzinnej, jednorodzinnej, terenów zieleni, ogrodów działkowych. Na pozostałych terenach gminy nie określa się stref dla nowej zabudowy wielorodzinnej.

Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodziną obejmuje zdecydowaną większość terenów mieszkaniowych w gminie. W strefie możliwe jest lokalizowanie zabudowy mieszkaniowej w różnej formie: wolnostojącej, bliźniaczej lub szeregowej, zabudowy usługowej, a także miejscami letniskowej oraz terenów komunikacji, infrastruktury, zieleni, ogrodów działkowych, itp. Zgodnie z profilem podstawowym i dodatkowym w strefie. Do tej strefy zaliczono również niektóre zabudowania zagrodowe, które obecnie zaprzestały pełnić funkcji produkcji rolniczej lub są w fazie przekształceń w kierunku pozarolniczym.

Strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową obejmuje zabudowę mieszkaniową na wsi, związaną z produkcją rolniczą oraz z mieszkalnictwem na terenach wiejskich. W strefie możliwa jest kontynuacja i rozwój istniejącej zabudowy rolniczej, w tym jej wymiana w procesie technicznego następstwa budynków, a także, o ile spełnione będą warunki lokalizowania budynków określone w przepisach odrębnych, budowa nowych budynków mieszkalnych i gospodarczych. Strefa zagrodowa podtrzymuje tradycję rolniczego krajobrazu gminy, a jednocześnie daje możliwość przekształceń w kierunku usług pozarolniczych, co odpowiada na procesy różnicowania funkcji wsi.

Strefa usługowa obejmuje przede wszystkim tereny usług publicznych takich jak szkoły, świetlice, zakłady opieki zdrowotnej, podlegające odrębnym normom w zakresie ochrony akustycznej i nie związane ze stałym pobytem ludności. Podobnie jak w dotychczas obowiązującym studium wyznaczono dużą strefę usługową w miejscowości Dźwierzuty w celu umożliwienia sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego z funkcjami magazynowo-składowymi.

Strefa gospodarcza obejmuje istniejące zespoły zabudowy produkcyjnej w Dźwierzutach i nie wyznacza się istotnych zmian w tym zakresie. Podobnie *strefa produkcji rolniczej* obejmuje istniejące tereny wielkotowarowej produkcji rolnej, z zamiarem umożliwienia ich rewitalizacji, reinwestycji i wzmocnienia.

Strefa cmentarzy obejmuje teren cmentarza w Dźwierzutach. Ta specyficzna i szczegółowa strefa wiąże się z występowaniem zakazów związanych ze strefami ochronnymi cmentarzy.

Strefa górnictwa została wyznaczona na istniejących terenach górniczych.

Strefa zieleni i rekreacji obejmuje przede wszystkim tereny zieleni z dużym procentem powierzchni biologicznie czynnych, usługami turystyki i sportu, podkreślając ich znaczenie dla lokalnej społeczności oraz wolę zachowania w niezmienionym kształcie, określonym przez profil funkcjonalny podstawowy i dodatkowy strefy.

Strefa komunikacji została wyznaczona dla terenów dróg krajowej i wojewódzkiej w klasach drogi głównej.

Strefa otwarta obejmuje blisko 95% powierzchni gminy i została wyznaczona na niezabudowanych terenach, w tym o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Obejmuje pola, łąki, lasy, wody, teren komunikacji, zieleni naturalnej czy tereny rekreacyjne. Związana jest z występowaniem na terenie gminy rozbudowanego przyrodniczego systemu obszarów chronionych oraz występowanie gleb o wysokiej przydatności rolniczej (III klasy bonitacyjnej). Wydzielone strefy otwarte wynikają z konieczności ochrony przestrzeni naturalnych oraz utrzymania równowagi między urbanizacją a środowiskiem, przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniej przestrzeni do rozwoju infrastruktury.

Zgodnie z przepisami dotyczącymi zasad sporządzania planu ogólnego we wszystkich strefach możliwe jest utrzymanie i rozwój terenów ogrodów działkowych, komunikacji, infrastruktury, zieleni

naturalnej lub urządzonej, lasu i wód. Zważywszy jednak na charakter w szczególności strefy otwartej, tereny, które znajdują się w tej strefie mogą być nadal zagospodarowane w sposób dotychczasowy. Tereny usług zostały uwzględnione we wszystkich strefach, w których w profilu dodatkowym była taka możliwość. Oznacza to, że tereny działalności usługowej mogą być lokalizowane zarówno w strefach mieszkaniowych jak i usługowych i gospodarczych.

W planie ogólnym Gminy Dźwierzuty wyznaczono strefy planistyczne w oparciu o aktualne ich zagospodarowanie i użytkowanie jak i planowane przeznaczenie terenów w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. W niektórych przypadkach uwzględniono wydane decyzje o warunkach, które znajdowały się w sąsiedztwie terenów istniejącej zabudowy, a także luki w zabudowie. Oprócz istniejącego zagospodarowania wzięto pod uwagę odpowiadające im tereny niezainwestowane w ramach obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także luki w zespołach zabudowy w obrębie danej strefy.

3. POWIĄZANIA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY DŹWIERZUTY Z INNYMI DOKUMENTAMI

Projekt planu ogólnego gminy Dźwierzuty został opracowany zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz w oparciu o obowiązujące dokumenty strategiczne, planistyczne i sektorowe na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym. Plan ogólny stanowi kontynuację polityki przestrzennej określonej dotychczas w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dźwierzuty, dostosowując ją do nowego systemu planowania przestrzennego oraz aktualnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych i środowiskowych. Przy opracowaniu projektu dokonano analizy wzajemnych powiązań pomiędzy dokumentami strategicznymi i planistycznymi różnych szczebli, zapewniając ich spójność w zakresie polityki przestrzennej, ochrony środowiska oraz adaptacji do zmian klimatu.

Powiązania z dokumentami lokalnymi i ponadlokalnymi

Strategia Rozwoju Gminy Dźwierzuty do 2030 roku

Projekt planu ogólnego uwzględnia zapisy obowiązującej Strategii Rozwoju Gminy Dźwierzuty do 2030 roku, przyjętej uchwałą nr LXIV/504/23 Rada Gminy Dźwierzuty z dnia 19 grudnia 2023 r. Zawiera ona model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy wraz z ustaleniami i rekomendacjami dla kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Na obszarze gminy wyróżniono cztery zasadnicze strefy prowadzenia polityki przestrzennej:

- strefa centralna - obejmująca tereny istniejącego i przyszłego zagospodarowania w granicach miejscowości Dźwierzuty wraz z terenami przyległymi,
- strefa krajobrazowa - obejmująca północno-wschodnią część gminy o największych walorach przyrodniczych w związku z występowaniem obszarów chronionych tj.: rezerwatu przyrody, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000, zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, pomników przyrody,
- strefa rolniczo-gospodarcza - obejmująca północną i środkowo-południową część obszaru gminy,
- turystyczna - obejmująca części gminy w rejonach jezior: Sąpłaty, Sasek Wielki, Łęsk i jeziora Rańskiego.

Ponadto wskazano, iż głównym ośrodkiem funkcjonalnym na terenie gminy jest miejscowość Dźwierzuty będące siedzibą gminy. Koncentrują się w niej kluczowe funkcje tj.: administracyjne, edukacyjne, kulturowe, handlowo-gospodarcze, mieszkaniowe, rolnicze. Dodatkowo na terenie miejscowości zlokalizowane są usługi medyczne i zdrowotne, a także znajdują się obiekty sportowo-rekreacyjne. Istotne w zakresie prowadzenia polityki terytorialnej są ośrodki wspomagające, do których zaliczono miejscowości m.in. Orzyny, Rańsk, Targowo, Linowo, Miętkie i Nowe Kiejkuty. Charakteryzują się one: wysokim poziomem zaludnienia, usytuowaniem wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, pełniących funkcje turystyczne, wypoczynkowe, kulturowe lub handlowo-

gospodarcze.

Rozwój przestrzenny Gminy Dźwierzuty opiera się na wykorzystaniu jej unikalnych walorów oraz na założeniach zawartych w strategii rozwoju. Kluczowe działania obejmują:

- ochronę i podkreślenie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego;
- racjonalne zagospodarowanie przestrzeni – unikanie rozproszonej zabudowy na rzecz rozwoju w obrębie istniejących miejscowości;
- poprawę ładu przestrzennego i funkcjonalności już zagospodarowanych obszarów.

Polityka przestrzenna realizowana na terenie Gminy Dźwierzuty zakłada racjonalne kształtowanie struktury użytkowania terenu oraz zintegrowany ład przestrzenny, uwzględniający lokalne uwarunkowania środowiskowe, społeczne i gospodarcze. Kluczowym elementem tego procesu jest unikanie rozpraszania zabudowy na tereny dotychczas niezurbanizowane i koncentracja zabudowy w obrębie jednostek osadniczych. Ograniczenie chaotycznej suburbanizacji, efektywne wykorzystanie już uzbrojonych terenów oraz koncentracja nowej zabudowy w miejscowościach o większym potencjale infrastrukturalnym pozwalają na zoptymalizowanie kosztów utrzymania i rozbudowy infrastruktury technicznej oraz społecznej.

Dalszy rozwój infrastruktury technicznej, w tym sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, energetycznej i telekomunikacyjnej, a także usprawnienie układu komunikacyjnego gminy, stanowią istotny czynnik podnoszący atrakcyjność inwestycyjną. Szczególne znaczenie, ma modernizacja układu drogowego oraz poprawa dostępności transportowej w kierunku Szczytna i innych ośrodków powiatowych i regionalnych.

Dodatkowo północno-wschodnie tereny gminy odznaczające się wysokimi walorami krajobrazowymi, przyrodniczymi i rekreacyjnymi odpowiednio chronione i zagospodarowane, mogą pełnić funkcję lokalnego rozwoju zrównoważonej turystyki i agroturystyki.

Ponadto, dnia 18 lutego 2020 r., Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego uchwalił *Strategię Rozwoju Regionu pn. Warmińsko-Mazurskie 2030*. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego. W dokumencie tym wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), w tym tzw. „Tygrys warmińsko-mazurski”, który obejmuje m.in. Gminę Dźwierzuty. Kryterium wyznaczenia obszaru była bliskość lokalizacji ośrodka gminnego względem głównych korytarzy transportowych, tj. w odległości maksymalnie 15 km od dróg krajowych nr 7 i 16. Celem utworzenia OSI jest: dynamizacja procesów rozwojowych na wyznaczonym obszarze, wzmocnienie konkurencyjności regionu zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym.

W ramach strategii wyznaczono cztery nadrzędne cele strategiczne, które mają ukierunkować rozwój regionu:

- kompetencje przyszłości – rozwój kapitału ludzkiego i edukacji dostosowanej do wyzwań rynku pracy,
- inteligentna produktywność – innowacyjne i efektywne wykorzystanie zasobów gospodarczych,
- kreatywna aktywność – wspieranie inicjatyw społecznych, kulturowych i przedsiębiorczości
- mocne fundamenty – rozwój infrastruktury, usług publicznych oraz zrównoważonego środowiska.

Strategia rozwoju gminy nie określa nowych kierunków rozwoju przestrzennego oraz nie wymienia możliwości określenia wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w strategii rozwoju gminy, strategii rozwoju ponadlokalnego lub strategii rozwoju obszaru otoczenia Centralnego Portu Komunikacyjnego, o której mowa w art. 120zi ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 892 ze zm.). Nie określono szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.

W zakresie zgodności ze Strategią Rozwoju Gminy, plan ogólny wprowadza strefy planistyczne, które są spójne z podziałem funkcjonalnym wskazanym w Strategii oraz nie pozostają w sprzeczności z przyjętą w niej strukturą funkcjonalno-przestrzenną Gminy Dźwierzuty. Strefy planistyczne

określone w planie ogólnym odpowiadają założeniom modelu funkcjonalno-przestrzennego, co zapewnia ich zgodność zarówno z aktualnymi potrzebami, jak i z długofalowymi kierunkami rozwoju. Ponadto realizacja celów strategicznych nie wymaga tworzenia odrębnych, szczegółowych stref planistycznych w ramach planu ogólnego – ustalenia planu ogólnego gminy umożliwiają realizację celów zapisanych w strategii rozwoju i nie stoją z nimi w sprzeczności.

Powiązania z dokumentami regionalnymi

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego

Projekt planu ogólnego uwzględnia zapisy obowiązującego *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego*, przyjętego Uchwałą nr XXXIX/832/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 sierpnia 2018 r. Dokument ten stanowi nadrzędne ramy strategiczne, w których plan ogólny gminy Dźwierzuty został osadzony, zarówno pod względem kierunków rozwoju przestrzennego, jak i priorytetów ochrony środowiska oraz realizacji zadań publicznych o charakterze ponadlokalnym.

Na potrzeby planu ogólnego przeprowadzono analizę inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zawartych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, które obejmują obszar Gminy Dźwierzuty. Do najważniejszych z nich należą:

- Budowa i rozbudowa Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK),
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej,
- Modernizacja linii 110 kV Olsztyn1 – Korpele.

Strefy planistyczne w planie ogólnym zostały wyznaczone w taki sposób, aby nie powodować kolizji przestrzennej z realizacją inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym oraz innymi przedsięwzięciami istotnymi z punktu widzenia rozwoju regionu. Granice stref, uwzględniają zarówno istniejące uwarunkowania przestrzenne, jak i planowane kierunki rozwoju, co zapewnia spójność przyjętych rozwiązań z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu oraz ich wzajemną komplementarność.

Na poziomie planu ogólnego Gminy Dźwierzuty realizacja celów z poziomu planu województwa jest możliwa poprzez uwzględnienie stref typowych dla ośrodków o znaczeniu lokalnym: strefy gospodarczej, strefy wielofunkcyjnej z zabudową jednorodziną, strefy zabudowy zagrodowej, strefy usług, strefy otwartej. Ośrodki gminne, koncentrujące potencjał lokalny powinny oferować zróżnicowane możliwości w szczególności w zakresie usług lokalnych zdrowia, oświaty, administracji publicznej, a także działalności pozarolniczej kultury, gospodarki i sportu na poziomie gminnym. Tego rodzaju strefy znalazły się w planie ogólnym gminy, umożliwiając kontynuację i przyszłą realizację wymienionych funkcji.

Audyt krajobrazowy województwa warmińsko-mazurskiego

W projekcie planu ogólnego uwzględniono także zapisy *Audyту krajobrazowego województwa warmińsko-mazurskiego*, przyjętego uchwałą nr XI/183/25 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 25 marca 2025 r.

Na terenie Gminy Dźwierzuty zidentyfikowano 25 krajobrazów, z których żaden nie uzyskał statusu krajobrazu priorytetowego, jednak dla 14 z nich audyt krajobrazowy formułuje rekomendacje i wnioski z uwagi na to, iż położone są w całości lub części na obszarach chronionych w rozumieniu artykułu 38a ust. 3 pkt 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Wyznaczone strefy w planie ogólnym Gminy Dźwierzuty uwzględniają uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy a w szczególności rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym dla krajobrazów położonych w granicach obszarów chronionych. Obszary te obejmują tereny o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. W planie ogólnym Gminy Dźwierzuty tereny w granicach krajobrazów, dla których sformułowane są rekomendacje i wnioski w audycie krajobrazowym włączono w zdecydowanej większości do strefy otwartej, aby chronić tereny o szczególnych walorach przyrodniczych lub krajobrazowych przed niekontrolowaną ekspansją zabudowy zachowując integralność i naturalny charakter tych terenów. Należy podkreślić,

iż wyznaczenie strefy otwartej nadal umożliwi wykorzystywanie terenów do celów rekreacyjnych, wypoczynkowych jako tereny: lasu, zieleni naturalnej, ogrodów działkowych, wód. Ponadto w strefie otwartej mogą znajdować się elementy infrastruktury transportowej oraz tereny związane z infrastrukturą techniczną. Wyznaczenie strefy otwartej pozwala na rozwój przestrzenny gminy nie narażając jednocześnie cennych terenów przyrodniczych na niekontrolowaną urbanizację.

Powiązania z dokumentami krajowymi i unijnymi

Plan ogólny uwzględnia priorytety i wytyczne wynikające z dokumentów krajowych, unijnych oraz międzynarodowych dotyczących ochrony środowiska, ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju. Dokumenty te stanowią podstawę integracji polityki przestrzennej gminy z celami ochrony środowiska, adaptacji do zmian klimatu oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Wśród dokumentów międzynarodowych, do których odnosi plan, znajdują się m.in.:

- Konferencja ONZ w Rio de Janeiro (1992) – podstawowy akt definiujący zasady zrównoważonego rozwoju, na którym opiera się integracja polityki przestrzennej z celami społecznymi, środowiskowymi i gospodarczymi;
- Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC) – której celem jest podejmowanie działań adaptacyjnych i ograniczających skutki zmian klimatycznych;
- Konwencja Berneńska – dotycząca ochrony gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk;
- Protokół z Kioto, Protokół montreali, Protokół z Aarhus – odnoszące się do ograniczania emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń oraz zapewnienia dostępu do informacji o środowisku.

Na poziomie unijnym uwzględniono wytyczne zawarte w dyrektywach środowiskowych, w szczególności:

- Dyrektywa 92/43/EWG (tzw. siedliskowa) oraz Dyrektywa 2009/147/WE (tzw. ptasia) – stanowiące podstawy prawne funkcjonowania europejskiej sieci obszarów chronionych Natura 2000;
- Ramowa Dyrektywa Wodna (2000/60/WE) – określająca zasady ochrony, utrzymania i zrównoważonego użytkowania zasobów wodnych oraz przeciwdziałania ich degradacji;
- Dyrektywa odpadowa 2008/98/WE, Dyrektywa IPPC (96/61/WE) oraz Dyrektywa w sprawie emisji przemysłowych (2010/75/UE) – dotyczące ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza, gleby i wód, a także zapewnienia zrównoważonej gospodarki odpadami;
- Dyrektywa 2008/50/WE w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy – której zapisy mają odzwierciedlenie w działaniach planu dotyczących ograniczania emisji i rozwoju terenów zieleni.

Z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej krajowe akty prawne zostały dostosowane do wymogów wspólnotowych, a zapisy planu ogólnego gminy Dźwierzuty respektują te uwarunkowania. Uwzględniają one zasady ochrony różnorodności biologicznej, jakości środowiska życia, planowania przestrzeni otwartych, adaptacji do zmian klimatu oraz efektywnego gospodarowania zasobami naturalnymi. Plan ogólny wpisuje się tym samym w realizację celów polityki środowiskowej Unii Europejskiej, zapewniając zgodność lokalnych działań przestrzennych z kierunkami unijnej strategii zrównoważonego rozwoju.

Dodatkowo, dokument uwzględnia kierunki strategiczne wynikające z aktualnych polityk i strategii Unii Europejskiej oraz Polski, w tym:

- Europejskiego Zielonego Ładu – szczególnie w zakresie neutralności klimatycznej, ochrony ekosystemów, zwiększenia retencji wody, adaptacji do zmian klimatu;
- Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020);

- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 – w zakresie wspierania rozwoju zrównoważonych, odpornych i konkurencyjnych terytoriów;
- Polityki ekologicznej państwa 2030 – szczególnie w zakresie ochrony różnorodności biologicznej, przeciwdziałania presji inwestycyjnej na obszary chronione, ochrony klimatu oraz gospodarki niskoemisyjnej;
- Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju – w zakresie równoważenia rozwoju przestrzennego, poprawy jakości życia mieszkańców i zwiększenia odporności terenów wiejskich;
- Krajowego Planu na rzecz Energii i Klimatu na lata 2021–2030 (KPEiK) – określającego kierunki transformacji energetycznej, zwiększenia udziału OZE i poprawy efektywności energetycznej;
- Polityki energetycznej Polski do 2040 roku (PEP2040) – wskazującej długofalowe cele w zakresie bezpieczeństwa energetycznego, redukcji emisji i rozwoju zielonych technologii.

W planie ogólnym gminy Dźwierzuty przyjęto zasadę integracji celów środowiskowych z celami społecznymi i gospodarczymi oraz racjonalnego gospodarowania przestrzenią. Dokument wspiera ochronę środowiska i zasobów naturalnych w skali lokalnej, przyczyniając się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia odporności gminy na presję urbanizacyjną i skutki zmian klimatycznych.

Ustalenia planu są zgodne z kierunkami polityki ekologicznej i przestrzennej państwa oraz z celami zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej. Tym samym plan ogólny stanowi instrument realizacji krajowych i regionalnych strategii w wymiarze lokalnym, zapewniając spójność działań przestrzennych z zasadami ochrony środowiska i ładu przestrzennego.

4. OPIS I OCENA STANU ŚRODOWISKA OBSZARU GMINY

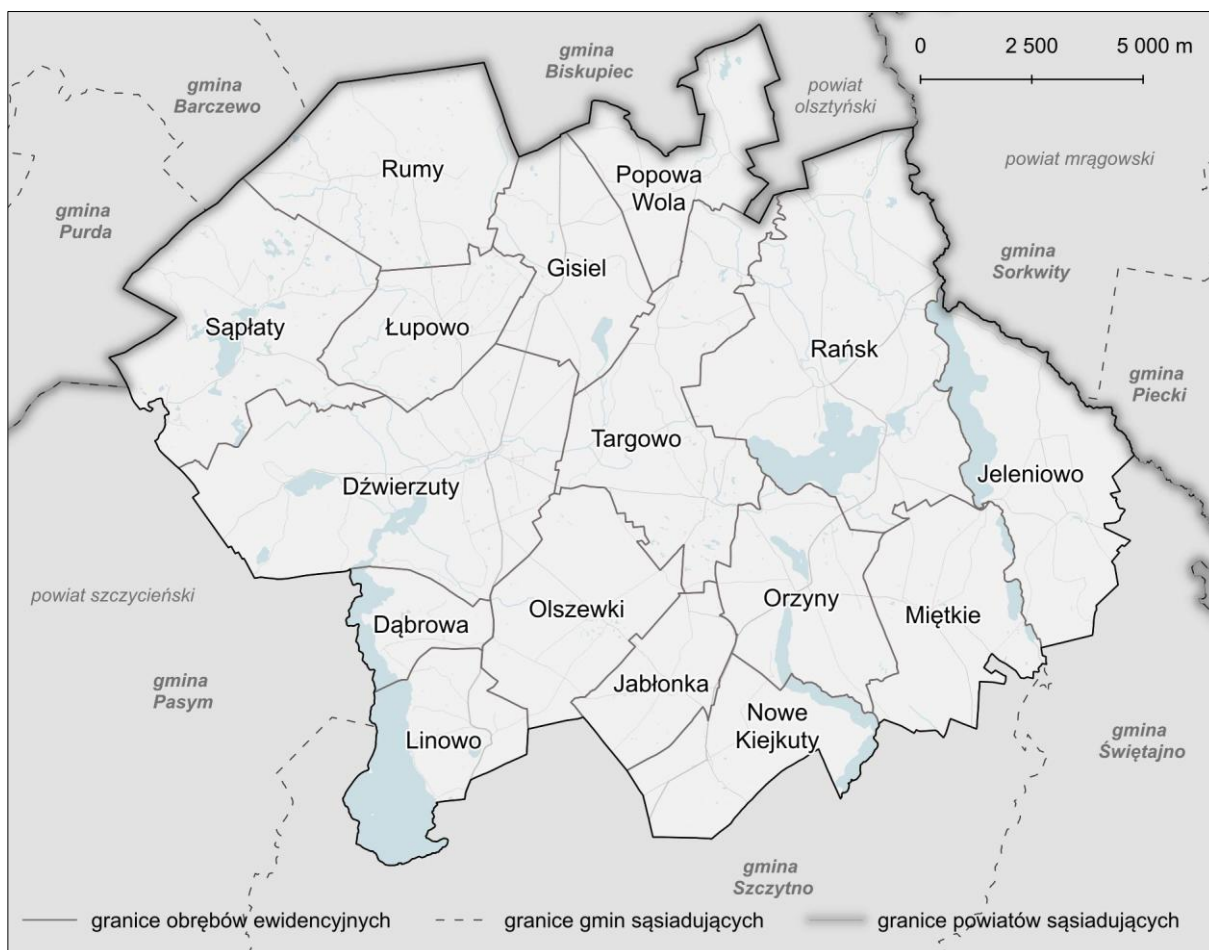
4.1. Położenie, użytkowanie i zagospodarowanie terenu

Obszar opracowania obejmuje wiejską gminę Dźwierzuty, położoną w północnej części powiatu szczywieńskiego, w południowym fragmencie województwa warmińsko-mazurskiego. Gmina graniczy od zachodu z Barczewem, Purdą i Pasymiem, od południa z Szczytnem, od wschodu z Sorkwitemi, Pieckami i Świątajnem, a od północy z Biskupcem.

Siedzibą władz samorządowych jest miejscowość Dźwierzuty – centralny ośrodek administracyjno-usługowy gminy, skupiający podstawowe instytucje obsługi mieszkańców, w tym urząd gminy, placówki oświatowe, ośrodek zdrowia, instytucje kultury, obiekty sportowe oraz sieć handlowo-usługową.

Gmina wyróżnia się dogodnym położeniem komunikacyjnym – przez jej teren przebiega droga krajowa nr 57 oraz droga wojewódzka nr 600, które zapewniają bezpośrednie połączenie z głównymi ośrodkami regionu: Szczytnem, Olsztynem i Mrągowem. Uzupełnieniem tego układu jest sieć dróg powiatowych i gminnych, umożliwiających sprawne powiązania pomiędzy sołectwami oraz dostęp do terenów o walorach turystycznych i rekreacyjnych. Dobra dostępność transportowa sprzyja zarówno rozwojowi funkcji usługowych, jak i turystyce oraz rekreacji.

Gmina Dźwierzuty charakteryzuje się zróżnicowanym krajobrazem i strukturą zagospodarowania. Z jednej strony obejmuje rozległe kompleksy leśne, doliny rzeczne i liczne jeziora tworzące wyjątkowo atrakcyjny krajobraz, z drugiej tereny przekształcone w wyniku działalności człowieka, w tym grunty rolne i obszary zabudowy o charakterze wiejskim. Przenikanie się tych elementów tworzy harmonijną mozaikę środowiska naturalnego i kulturowego, w której funkcje rolnicze, osadnicze i rekreacyjne współistnieją, nadając gminie unikalny, mazurski charakter.

Rysunek 2. Położenie administracyjne gminy Dźwierzuty
(źródło: Państwowy Rejestr Granic; geoportal.gov.pl)

4.2. Klimat i zjawiska atmosferyczne

Gmina Dźwierzuty położona jest w mazurskiej dzielnicy klimatycznej, zaliczanej do jednych z najzimniejszych w Polsce. Średnia roczna temperatura powietrza w gminie wynosi 6,6°C. Luty jest najchłodniejszym miesiącem (-4,8°C), a lipiec najcieplejszym (17,4°C). Średnia roczna suma opadów wynosi około 650-660 mm. Najczęściej wieją wiatry z sektora zachodniego.

Powyższa charakterystyka elementów klimatu odnosi się w sposób ogólny do obszaru całej gminy i jej okolic. Gmina Dźwierzuty cechuje się zróżnicowanymi warunkami topoklimatycznymi, które są istotne dla zagospodarowania przestrzennego. Najkorzystniejsze warunki występują na terenach otwartych, płaskich i lekko falistych, zwłaszcza o ekspozycji południowej i zachodniej – zapewniają one dobre nasłonecznienie oraz sprzyjającą cyrkulację powietrza, co tworzy dogodne warunki do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej i usługowej. Mniej korzystne warunki panują w obniżeniach terenu, szczególnie w sąsiedztwie dolin rzecznych i zbiorników, gdzie ze względu na wyższą wilgotność powietrza mogą występować lokalne mgły oraz inwersje temperatury. Tereny te wymagają szczególnej uwagi przy planowaniu nowej zabudowy. Najkorzystniejsze warunki mikroklimatyczne obserwuje się w obrębie zwartych kompleksów leśnych, które pełnią funkcję obszarów regeneracji jakości powietrza oraz łagodzących skutki zmian klimatycznych, odgrywając istotną rolę w poprawie warunków środowiskowych na obszarze gminy. Ze względu na obecność jezior i urozmaicony krajobraz, gmina wykazuje wysoki potencjał rozwoju zabudowy letniskowej. Klimat gminy można generalnie znać za korzystny z punktu widzenia jakości życia oraz możliwości rozwoju.

4.3. Geomorfologia i rzeźba terenu

Krajobraz gminy został ukształtowany ostatecznie przez zlodowacenie bałtyckie. Na obszarze objętym opracowaniem pod względem rzeźby można wyróżnić zróżnicowane wysokościowo i morfologicznie strefy: falista wysoczyzna morenowa z rozległymi powierzchniami terenów sandrowych i rozcinające je subglacjalne rynny lodowcowe. Obszar gminy charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem wysokościowym. Maksymalna deniwelacja terenu sięga 70 m. Najniżej położone obszary znajdują się na zachodnim brzegu Jeziora Sasek Wielki (137 m n.p.m.), natomiast najwyżej w pobliżu miejscowości Nowe Kiejkuty tzw. Jabłońskie Góry (207 m n.p.m.).

Znaczną część gminy stanowi wysoczyzna morenowa falista, która występuje w formie rozległych płątów wśród równin sandrowych. Poziom wysoczyznowy kształtuje się na wysokości 150–190 m n.p.m., a deniwelacje względne wynoszą od kilku do kilkunastu metrów. Wysoczyzna jest urozmaicona przez formy akumulacyjne: moreny martwego lodu i formy szczelinowe oraz liczne zagłębienia bezodpływowe. Część tych zagłębień, nieraz bardzo rozległych, zajmują płytkie torfowiska. Większość jednak to wąskie i głębokie formy o liniowym przebiegu. Charakterystyczna jest orientacja tych form w postaci łuków zwróconych wypukłością ku północy. Wśród form wklęsłych na obszarze gminy wyróżniają się rynny polodowcowe, które wcinają się średnio na głębokość 20-30 m, miejscami nawet 70 m w powierzchnię wysoczyzny. Rynny te zostały wypełnione wodami jezior oraz częściowo zajęte przez równiny torfowe. Na wysoczyźnie morenowej i w rynnach subglacjalnych uformowały się dwa tarasy sandrowe: wyższy – starszy, związany z morenami fazy poznańskiej oraz niższy – młodszy, związany z morenami fazy pomorskiej. Równiny sandrowe leżą na wysokości 150-170 m i cechują się niewielkimi deniwelacjami względnymi rzędu kilku metrów.

Na terenie gminy można zaobserwować również liczne formy morfologiczne związane z działalnością antropogeniczną. Rzeźba terenu została miejscami zmieniona w wyniku prac związanych z rozwojem infrastruktury, takich jak budowa zabudowań, dróg i innych sieci komunikacyjnych. Procesy te doprowadziły do lokalnych zmian, takich jak niwelacje terenu, powstawanie nasypów czy sztucznych wyniesień. Zmiany ukształtowania wynikają również z eksploatacji kopalni.

Analizując zróżnicowanie spadków terenu w granicach gminy należy zauważyć, że wyraźne spadki występują na zboczach rynien subglacjalnych, gdzie przekraczają 8%. Na pozostałych terenach spadki nie przekraczają 3-5%. Pomimo dużych deniwelacji terenu System Osłony Przeciwosuwiskowej (SOPO) Państwowego Instytutu Geologicznego nie wykazuje ani czynnych osuwisk na terenie gminy, ani terenów zagrożonych ruchami masowymi.

4.4. Budowa geologiczna i gleby

Z punktu widzenia planowania przestrzennego najważniejsze znaczenie mają najmłodsze utwory geologiczne. Obszar gminy w całości pokrywają osady czwartorzędowe o zmiennej miąższości (od kilkunastu do ponad 100 m), uzależnionej w dużym stopniu od ukształtowania powierzchni podczwartorzędowej. Profil czwartorzędowy reprezentują serie glin zwałowych i piasków budujących wysoczyznę, żwiry i piaski budujące równiny sandrowe, piaski i żwiry akumulacji szczelinowej, a także piaski, piaski żwirowate i mułki kemów. Najmłodsze, holocenijskie, osady występują w dolinach rzecznych, misach jezior i w zagłębieniach wytopiskowych. Są to przede wszystkim piaski i namuły stożków napływowych, piaski i mułki jeziorne, namuły torfiasto-piaszczyste w zagłębieniach bezodpływowych oraz torfy i występujące pod torfami gytie oraz kreda jeziorna.

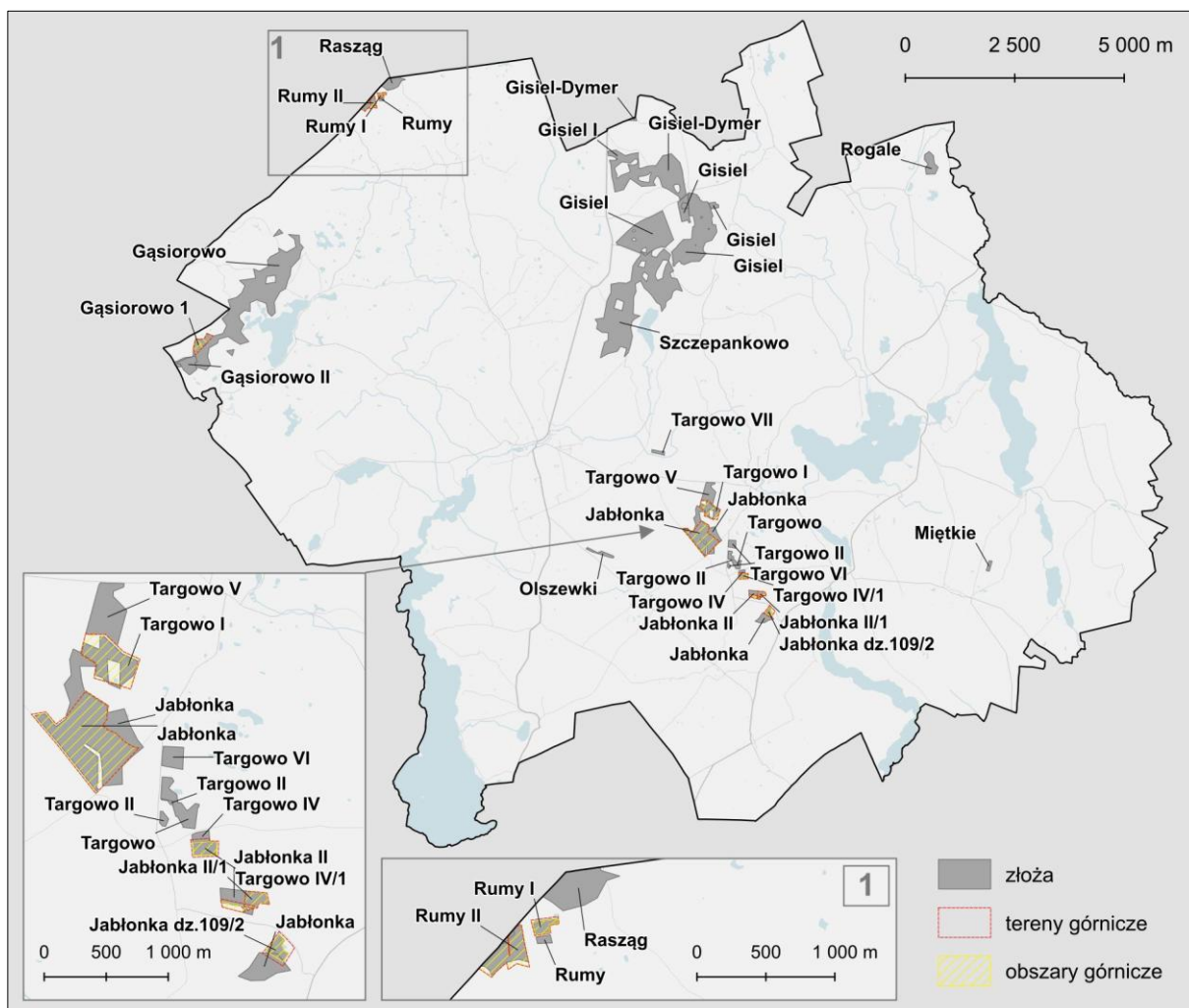
4.4.1 Złoże, tereny i obszary górnicze

Baza danych geologicznych MIDAS wskazuje, że na terenie gminy występują udokumentowane złoża piasków i żwirów w miejscowościach: Gąsiorowo, Sąpaty, Gisiel, Dymier, Targowo, Jabłonka, Miętkie, Nowe Kiejkuty, Olszewki, Rasząg, Rogale, Rummy, Szczepankowo, Targowo. Eksploatacja 7 z nich została zaniechana (Gąsiorowo II, Jabłonka II, Miętkie, Rummy, Szczepankowo, Targowo,

Targowo II), 8 złóż zostało zagospodarowanych (Gąsiorowo 1, Jabłonka, Jabłonka dz.109/2, Jabłonka II/1, Rasząg, Rummy I, Targowo I, Targowo IV/1), 3 złoża zostały rozpoznane wstępnie (Gąsiorowo, Gisiel-Dymer, Rogale), 10 złóż jest na etapie szczegółowego rozpoznania (Gisiel, Gisiel 1, Gisiel I, Jabłonka, Olszewki, Rummy II, Targowo IV, Targowo V, Targowo VI, Targowo VII), a 5 pozostałych zostało skreślonych z bilansu zasobów (Jabłonka dz.99/1, Jabłonka III, Nowe Kiejkuty, Targowo I/1, Targowo III).

W granicach gminy funkcjonuje 9 aktualnych obszarów i terenów górniczych w miejscowościach: Targowo, Rummy, Nowie Kiejkuty, Miętkie, Gąsiorowo, Rasząg, Jabłonka, Rummy.

Na obszarze gminy nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla, bezzbiornikowe magazyny substancji ani podziemne składowiska odpadów.

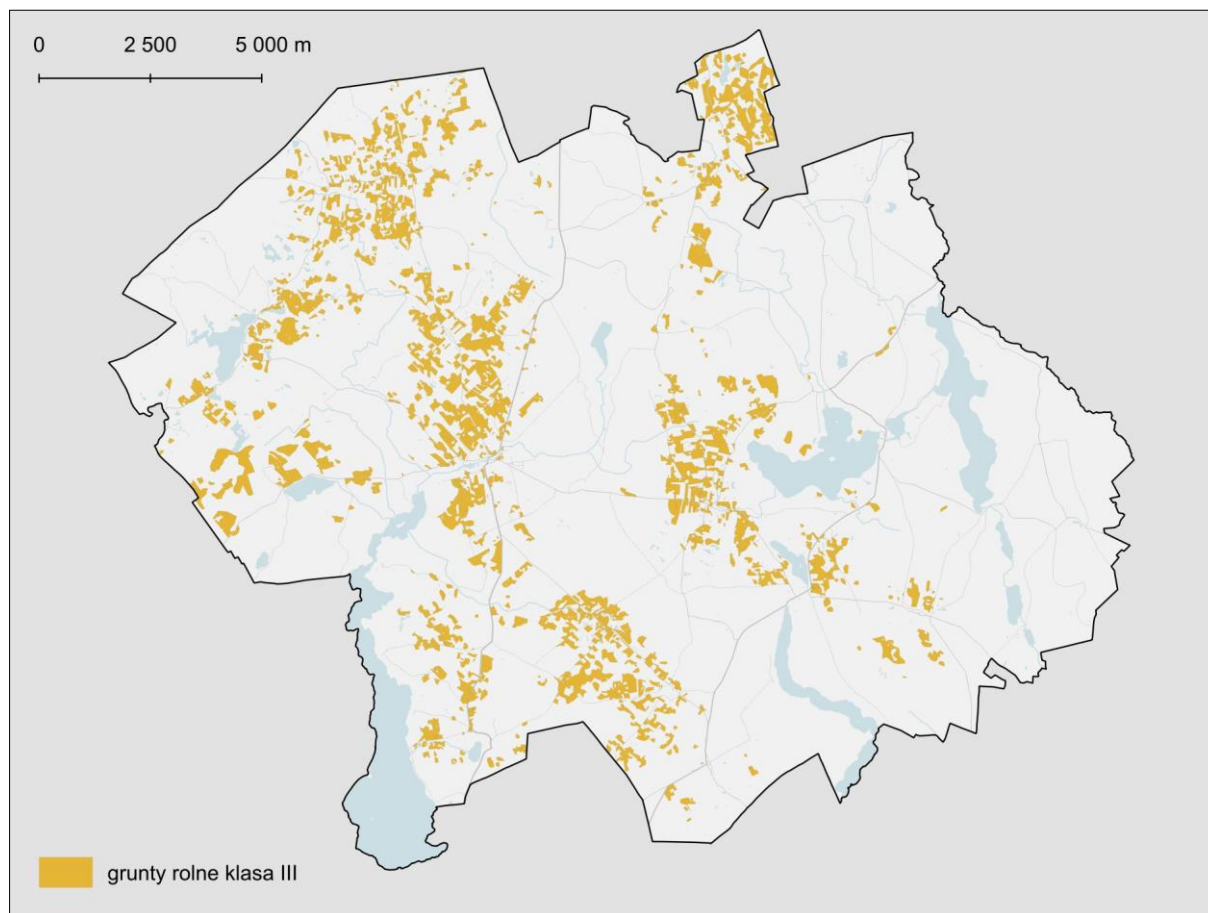
Rysunek 3. Surowce występujące w gminie Dźwieruty (źródło: Midas, PIG)

4.4.2 Warunki glebowe i zasoby agroekologiczne

Na wysoczyźnie morenowej przeważają gleby płowe i brunatnoziemne, wykształcone z glin oraz piasków gliniastych, z kolei na terenach sandrowych dominują gleby bielicoziemne lub rdzawe. Na obszarach przyjeziornych, w dolinach cieków i obniżeniach terenu występują gleby organiczne i organiczno-mineralne. Na terenach zabudowanych występują gleby urbiziemne, silnie przekształcone mechanicznie i chemicznie w wyniku działalności budowlanej, często z domieszką zanieczyszczeń i materiałów obcych.

Tereny gminy Dźwieruty należą do obszarów o korzystnej przydatności rolniczej. Użytki rolne zajmują blisko 60% powierzchni gminy, z czego grunty orne stanowią ponad 40% całości użytków rolnych. Pod względem bonitacyjnym dominują gleby o dobrej i średniej jakości – III i IV klasy

bonitacyjnej, które łącznie obejmują około 75% gruntów ornych. Większe skupiska gruntów ornych klasy III występują w rejonie miejscowości Rumy, Łupowo, Dźwierzuty, Olszewki oraz w okolicach Targowa i Popowej Woli. W ich bezpośrednim sąsiedztwie dominują gleby klasy IV (IVa i IVb), zajmujące około 50% powierzchni gruntów ornych. Na pozostałych terenach gminy przeważa mozaika gleb V i VI klasy, które charakteryzują się niższą urodzajnością – często są to gleby piaszczyste, żwirowe lub o ograniczonej zdolności retencji wody, co wymaga zastosowania odpowiednich działań agrotechnicznych.

Rysunek 4. Lokalizacja gruntów rolnych III klasy na terenie gminy (źródło: EGiB)

4.5. Wody podziemne

Opis wód podziemnych

Na obszarze gminy znaczenie użytkowe mają wody piętra czwartorzędowego. Piętro czwartorzędowe związane jest z międzymorenowymi warstwami piaszczystymi, rzadziej z piaskami nie izolowanymi od powierzchni terenu utworami gliniastymi. Miąższość warstwy wodonośnej waha się od kilku do ponad 40 m i występuje na głębokości około 30 m p.p.t. na wschodnich obrzeżach gminy oraz 30-80 m p.p.t. na pozostałych terenach. Wydajności potencjalne studni zmieniają się w granicach od poniżej 10 do około 70 m³/h, najczęściej jednak mieszczą się w granicach 30-50 m³/h. Zwierciadło wody na ogół znajduje się pod napięciem.

Ujęcia wód

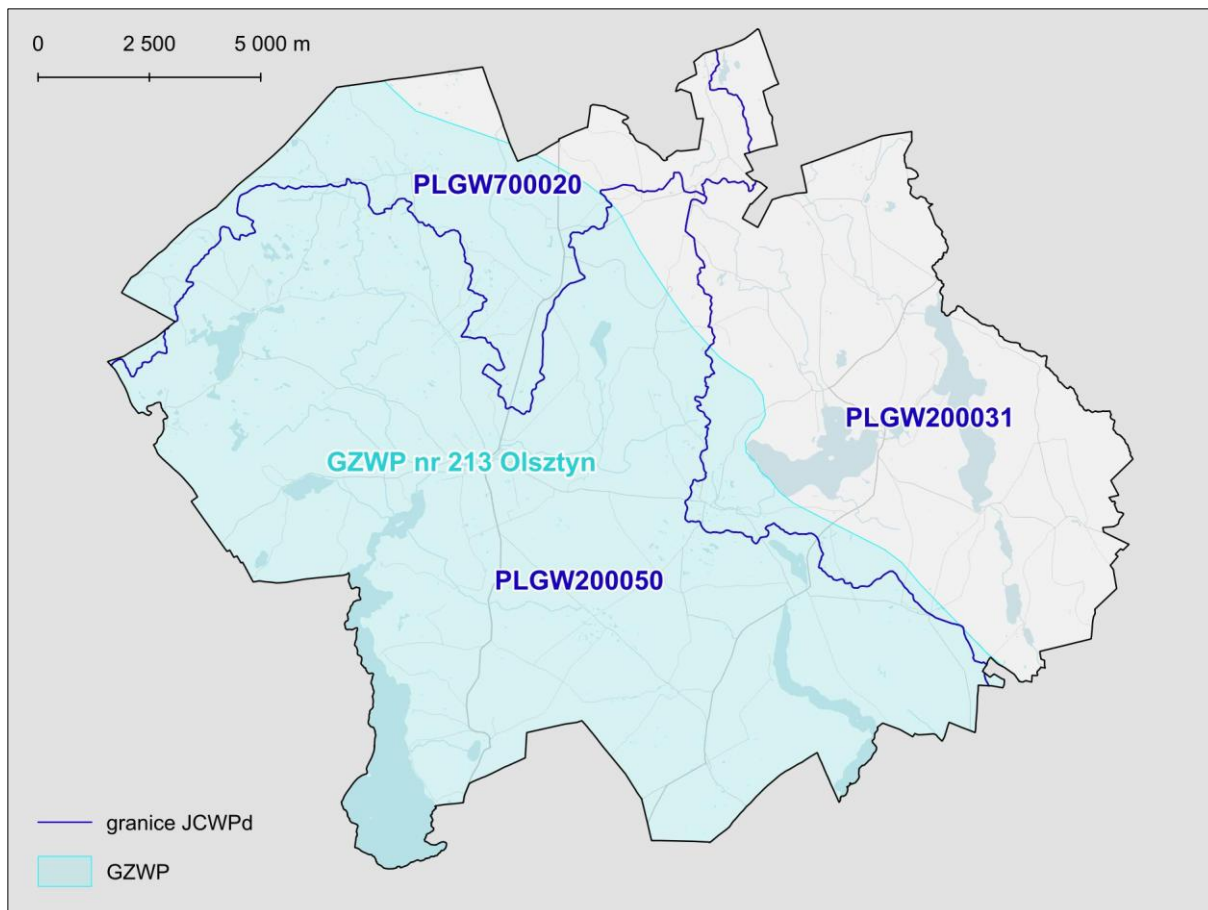
Wody pobierane są z ujęć zlokalizowanych w miejscowościach Dźwierzuty, Nowe Kiejkuty, Rumy oraz Targowo. Dla ujęć ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej, a wytyczne dotyczące zasad gospodarowania terenem w strefach określają pozwolenia wodno-prawne i ustawa Prawo wodne.

GZWP i JCWPd

Południowo-zachodnia część gminy Dźwierzuty położona jest w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 213 Olsztyn. Na GZWP składają się dwa wgłębne, międzymorenowe, czwartorzędowe poziomy wodonośne: górny i dolny. Poziomy te charakteryzują

się współwystępowaniem, bezpośrednim związkiem hydraulicznym oraz są jednocześnie ujmowane na ujęciach w rejonie Olsztyna. Zasoby dyspozycyjne na obszarze zbiornika wynoszą 300 950 m³/d i stanowią ok. 53% zasobów odnawialnych (564 600 m³/d). Wody zbiornika zaliczono do II klasy, lokalnie III.

Zgodnie z obowiązującym Podziałem Polski na 174 jednolitych części wód podziemnych (JCWPd), gmina znajduje się w zasięgu JCWPd nr 20, JCWPd nr 31 oraz JCWPd nr 50.

Rysunek 5. Położenie gminy Dźwieruty na tle JCWPd i GZWP
(źródło: Państwowy Instytut Geologiczny, geoportal.gov.pl)

4.6. Wody powierzchniowe

Opis wód powierzchniowych

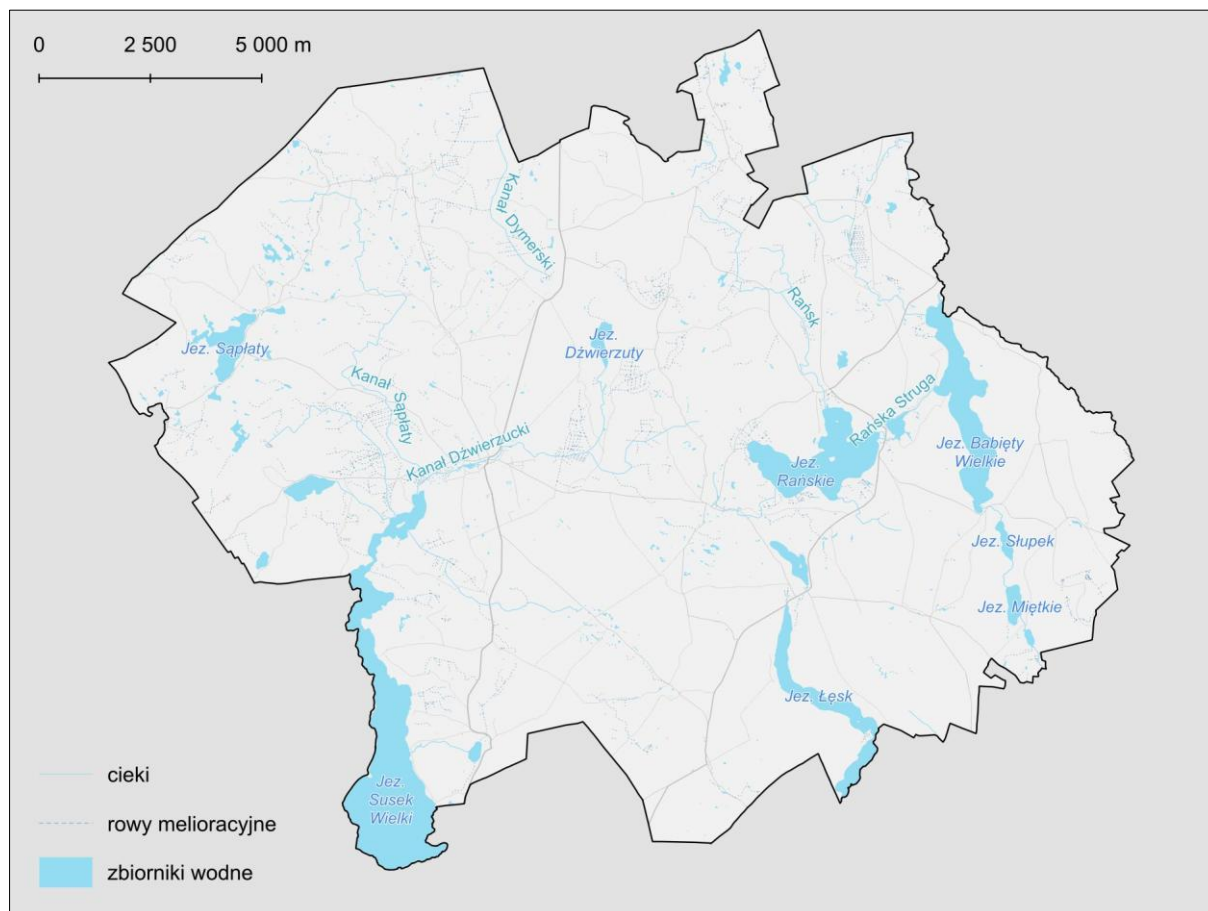
Zgodnie z podziałem obszaru Polski na obszary dorzeczy, północno-zachodnie fragmenty gminy położone są w dorzeczu Pregoty, z kolei pozostałe tereny w dorzeczu Wisły. Sieć rzeczną tworzy rzeka Banat przepływająca w rynnach glacialnej wzdłuż wschodniej granicy gminy, a także liczne strugi łączące jeziora w pozostałych rynnach. Położenie obszaru gminy przy głównym wododziale jest spowodowane brakiem istnienia większych rzek, jednak obszar gminy obfituje w liczne strugi.

W przestrzeni gminy szczególnie atrakcyjne, z punktu turystyki, są licznie występujące tu jeziora rynnowe. Największymi z nich są: Sasek Wielki, Rańskie, Babięty Wielkie, Łęsk, Sąłaty (Buczek), Łęczek, Małszewckie, Arwiny, Dźwieruty, Miętkie, Stupek, Linowskie, Borówko, Zalesno.

Na obszarach o wysokim poziomie zalegania wód gruntowych utworzono sieć urządzeń melioracji szczegółowych – rowów melioracyjnych. Największe zagęszczenie tego typu urządzeń występuje w zachodniej części gminy.

Charakterystycznym elementem krajobrazu gminy są liczne małe oczka wodne występujące wśród terenów rolniczych, a także rozległe i nie do końca jeszcze zdegradowane kompleksy mokradel i torfowisk. Torfowiska pełnią istotną funkcję retencyjną i filtracyjną – magazynują wodę, stabilizują

stosunki wodne oraz ograniczają migrację zanieczyszczeń do wód powierzchniowych. Jednocześnie są siedliskiem wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt, objętych ochroną gatunkową. Ze względu na ich wysoką wartość przyrodniczą i podatność na degradację w wyniku zmian stosunków wodnych, wskazane jest zachowanie tych obszarów w dotychczasowym, ekstensywnym użytkowaniu.

Rysunek 6. Wody powierzchniowe (źródło: Mapa Podziału Hydrograficznego Polski, KZGW)

JCWP

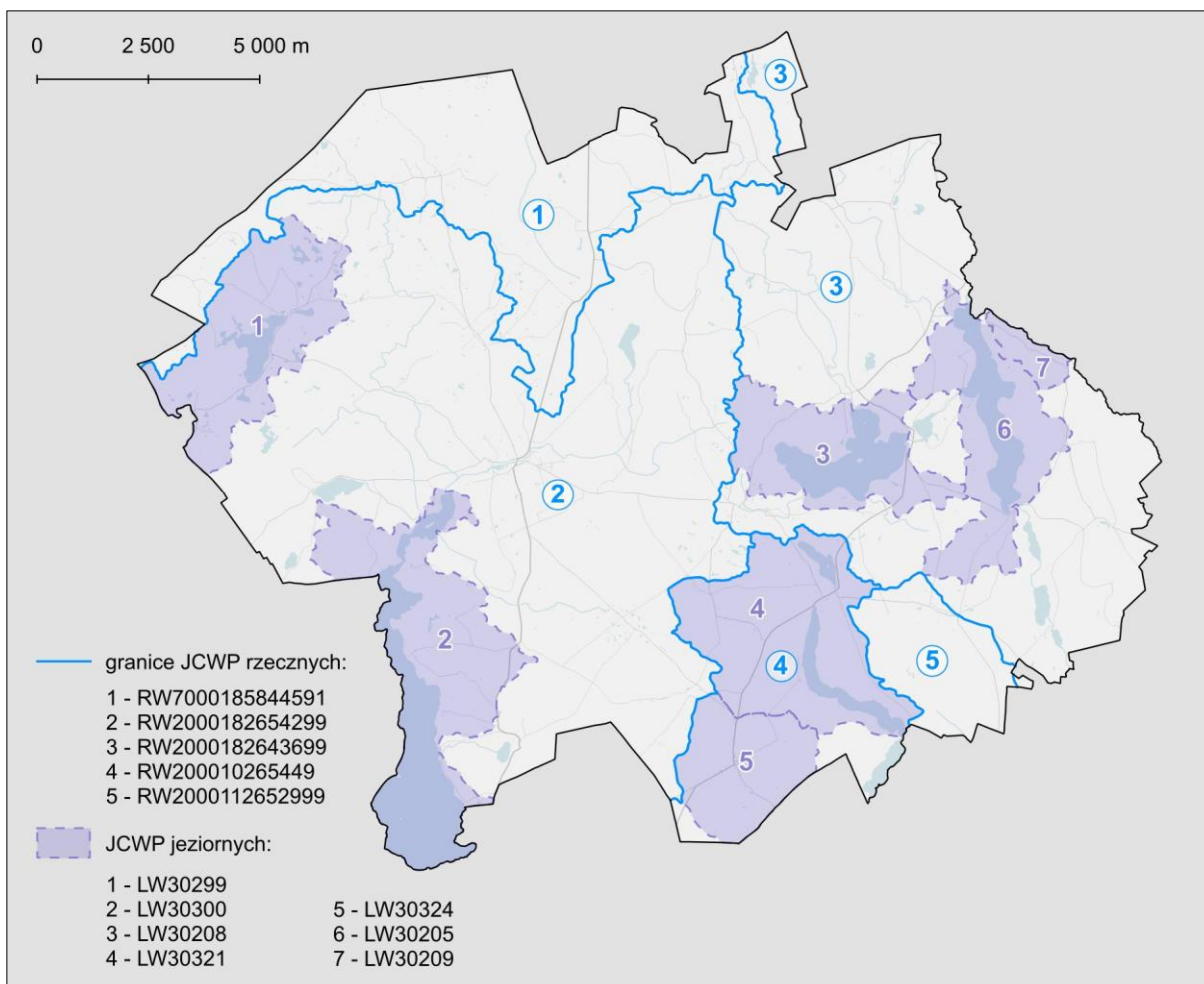
Na obszarze gminy Dźwierzuty wyodrębniono 5 jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWPPrz) i 7 jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (JCWPj). Jednolite części wód są podstawą identyfikacji zagrożeń środowiskowych, prowadzenia monitoringu środowiskowego oraz działań zaradczych dotyczących poprawy niewystarczającego stanu ekologicznego.

Tabela 2. Wykaz JCWP występujących na obszarze gminy Dźwierzuty

Lp.	Kod JCWP	Nazwa JCWP	Typ JCWP	Status JCWP
JCWP rzecznych				
1	RW7000185844591	Wadąg do Kanału Dobrąg	Rzeka w systemie rzeczno-jeziornym Pojezierzy	naturalna część wód
2	RW2000182654299	Sawica		
3	RW2000182643699	Krutynia do jez. Beldany		
4	RW200010265449	Wałpusza	Potok lub strumień nizinny piaszczysty	
5	RW2000112652999	Rozoga	Rzeka nizinna	
JCWP jeziornych				
1	LW30299	Sapląty	Jeziro na podłożu wapiennym, o dużej wartości współczynnika Schindlera, stratyfikowane	naturalna część wód
2	LW30300	Sasek Wielki		

3	LW30208	Rańskie	Jeziro na podłożu wapiennym, o dużej wartości współczynnika Schindlera, polimiktyczne
4	LW30321	Łęsk	Jeziro na podłożu wapiennym, o małej wartości współczynnika Schindlera, stratyfikowane
5	LW30324	Wałpusz	Jeziro na podłożu wapiennym, o dużej wartości współczynnika Schindlera, polimiktyczne
6	LW30205	Babięty Wielkie	Jeziro na podłożu wapiennym, o małej wartości współczynnika Schindlera, stratyfikowane
7	LW30209	Babięty Małe	Jeziro na podłożu wapiennym, o dużej wartości współczynnika Schindlera, polimiktyczne

Źródło: na podstawie danych Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku

Rysunek 7. Rozmieszczenie Jednolitych Części Wód Powierzchniowych w granicach gminy Dźwieruty

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią

Dane udostępniane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie wskazują, iż na terenie gminy Dźwieruty nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

4.7. Szata roślinna i świat zwierzęcy

Szata roślinna

Flora gminy charakteryzuje się umiarkowanym zróżnicowaniem. Występują tu ekosystemy wodne, torfowiskowe, łąkowe, a także leśne. W granicach gminy występują również zbiorowiska synantropijne – roślinność pól uprawnych wraz z towarzyszącymi gatunkami segetalnymi, a także zbiorowiska ruderalne na terenach nieużytkowanych. Uzupełnieniem struktury przyrodniczej są tereny zieleni urządzonej.

Dominującą roślinnością na obszarze gminy są uprawy na terenach rolnych oraz towarzyszące im zbiorowiska segetalne i ruderalne. Wśród roślinności segetalnej można wskazać gatunki

występujące pospolicie przy uprawach jak: chaber bławatek, mak polny. Są to zbiorowiska towarzyszące uprawom roślin zbożowych jak i okopowych. Wśród roślinności ruderalnej zasiedlającej nieużytki, przydroża, miejsca wydeptywane można wskazać m.in. pokrzywę żegawkę i pospolitą, łopian większy, wrotycz pospolity, krwawnik pospolity, babkę lancetowatą i wiele różnych gatunków traw. W tych zbiorowiskach zwykle nie występują gatunki rzadkie i chronione.

Agrocenozy wzbogacone są przez zadrzewienia i zakrzaczenia śródpolne, szpalery drzew, a także miedze, które z racji pełnionej funkcji tworzą wyspy biocenotyczne na terenach przekształconych, a w szczególności intensywnie użytkowanych rolniczo. Elementy te pełnią funkcje wiatro- i glebochronne, zwiększają bioróżnorodność, wspierają lokalne ciągi migracyjne zwierząt oraz pozytywnie wpływają na estetykę i produktywność terenów rolnych.

Zbiorowiska półnaturalne otwartych łąk, pastwisk i muraw są nieodłącznym elementem w krajobrazie dolin cieków i obniżeni na terenie gminy. Obecnie są to zbiorowiska łąkowe z dużym udziałem pospolitych gatunków roślin, głównie traw takich jak np. kupkówka pospolita, kłósówka wełnista, wiechlina łąkowa, wiechlina zwyczajna, wyczyniec łąkowy, szczaw zwyczajny. Skład gatunkowy łąk jest częściowo wynikiem takich praktyk, jak koszenie, wypas, regulacja stosunków wodnych czy podsiewanie szlachetnych gatunków paszowych. Działania te, mimo swojej użyteczności, mogą prowadzić doubożenia różnorodności florystycznej, co negatywnie wpływa na lokalne ekosystemy. Niemniej jednak ekosystemy łąkowe pozostają istotnym elementem przyrodniczym gminy.

Lasy, które pełnią szereg istotnych funkcji środowiskowych i gospodarczych są jednym z najważniejszych elementów środowiska biotycznego. Pod względem administracyjnym lasy w granicach gminy zarządzane są przez Nadleśnictwa Strzałowo, Korpele, Wipsowo oraz Spychowo. Część lasów na terenie gminy posiada status lasów ochronnych – glebochronne, wodochronne oraz stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody. W strukturze siedlisk leśnych w gminie dominują siedliska borowe. Na terenach o wysokim poziomie wód gruntowych występują olsy, lasy wilgotne czy bory mieszane wilgotne. Siedliska te zlokalizowane są w obniżeniach terenu oraz w pobliżu zbiorników wodnych. Takie zbiorowiska, bogate w roślinność hydrofilną, stanowią cenny element urozmaicający krajobraz i wzbogacający bioróżnorodność. Siedliska te mają charakter fragmentaryczny i nie zajmują dużej powierzchni. Na uwagę zasługują również siedliska grądowe, objęte ochroną w ramach rezerwatu przyrody Kulka.

Na szczególną uwagę zasługują zbiorowiska roślinności kserotermicznej, udokumentowane na zboczach jeziora Łęsk, objęte ochroną w ramach rezerwatu przyrody Kulka. Można tu spotkać gatunki takie jak chroniona sasanka łąkowa, a także sparceta piaskowa, groszek czerniejący, pięciornik piaskowy, gorysz pagórkowy oraz ciemiężyk białokwiatowy, które są charakterystyczne dla suchych i nasłonecznionych siedlisk.

W dolinach cieków, na terenach przyjeziornych oraz w sąsiedztwie oczek i zagłębień bezodpływowych, rozwija się roślinność nadwodna, zbiorowiska szuwarowe, trzcinowiska. Jako szczególnie cenne należy wskazać bagna i tereny podmokłe. Pomimo tego, że nie zajmują znacznych powierzchni to stanowią obszary skupiające znaczną część chronionej i zagrożonej flory roślin naczyniowych i mszaków z obszaru gminy.

Naturalna flora wzbogacona została przez gatunki rosnące w układach antropogenicznych, takich jak parki podworskie m.in. w Dźwierzutach, Linowie i Rańsku, zieleń cmentarna, sady i ogrody przydomowe, a także zieleń towarzysząca ciągom komunikacyjnym. Są to tereny wspomagające system przyrodniczy gminy, które pełnią szereg funkcji – estetyczną, izolacyjną, higieniczną.

Fauna

Świat zwierząt gminy nie wyróżnia się na tle powiatu czy województwa pod względem gatunków zamieszkujących. Fauna związana jest przede wszystkim z wodami powierzchniowymi i terenami leśnymi. Na pozostałym obszarze ostojami bioróżnorodności są doliny cieków, przecinające agrocenozy, a także zieleń śródpolna, tereny podmokłe. Całą gminę zaliczyć można do obszarów

bytowania ornitofauny, której liczni przedstawiciele zasiedlają zarówno miejsca w pobliżu siedzib ludzkich, jak i jeziora, zarośla szuwarowe czy zwarte kompleksy leśne.

Z siedliskami dobrze uwilgotnionymi związane są objęte ochroną gatunkową płazy i gady. Płazy są bardzo ważnym elementem ekosystemów. Ze względu na wysoką wrażliwość na zanieczyszczenia gleby i wód są drobnymi wskaźnikami stanu czystości środowiska. Na obszarze gminy można spotkać pospolite gatunki płazów, takie jak żaba trawna, żaba wodna oraz traszka zwyczajna. Wśród gadów można spotkać m.in. jaszczurkę zwinkę oraz zaskrońca zwyczajnego.

Różnorodność siedlisk, od lasów, przez ekosystemy wodne, po łąki i tereny uprawne, sprzyja bogactwu gatunkowemu owadów, w tym motyli, chrząszczy i ważek. Można tu spotkać m.in. pająka królowej, rusałkę admirała czy ważkę płaskobrzuchą.

Na obszarze gminy dominują gatunki ssaków występujące powszechnie w regionie. Tereny leśne są siedliskiem lub znajdują się w zasięgu migracji m.in. większej zwierzyny płowej, jak jeleni, sarna, daniel czy dzik, a także mniejszych ssaków jak np. lisy, tchórze czy borsuki. W płatach zadrzewień śródpolnych możliwe jest występowanie raczej mniejszej zwierzyny. Na otwartych powierzchniach, terenach rolnych, występować mogą zajęce, a także gryzonie, takie jak np. mysz polna.

Całą gminę zaliczyć można do obszarów bytowania ornitofauny, której przedstawiciele zasiedlają zarówno miejsca w pobliżu siedzib ludzkich, jak i jeziora, zarośla szuwarowe czy tereny zadrzewione. Na terenach otwartych, rolnych można obserwować szeroko rozpowszechnione i liczne na terenie całego kraju gatunki takie jak: skowronek, mazurek, bażant. Tereny leśne i zadrzewione stanowią miejsce żerowania i gniazdowania takich gatunków jak: bogatka modraszka, sikora uboga. W grupie ptaków szponiastych odnotowano pospolite gatunki takie jak myszołów zwyczajny czy jastrząb gołębiarz. W pobliżu cieków oraz jezior występuje wiele gatunków ptaków wodnych, dla których tereny te stanowią atrakcyjne miejsce odpoczynku i żerowania, jak np. kaczka krzyżówka, perkozy czy rybitwy. Sąsiedztwo zabudowań wykorzystują często przedstawiciele bociana białego, jak i mniejsi przedstawiciele jaskółkowatych, sroki czy wrony

Korytarze ekologiczne

Na obszarze gminy istotnym elementem systemu przyrodniczego są korytarze ekologiczne, umożliwiające migrację zwierząt oraz wymianę genetyczną pomiędzy populacjami. Pełnią one kluczową rolę w utrzymaniu ciągłości ekosystemów i równowagi przyrodniczej. Zgodnie z delimitacją korytarzy ekologicznych opracowaną przez Instytut Biologii Ssaków PAN (2012), przez teren gminy Dźwieruty przebiega fragment Północnego Korytarza Ekologicznego o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym, stanowiący część szerszego systemu powiązań przyrodniczych Mazur. Obejmuje on m.in. korytarze Puszcza Napiwodzko-Ramucka – Nizina Pruska (KPn-11C) oraz Puszcza Piska (GKPn-8), przebiegające przez tereny leśne w południowo-wschodniej i wschodniej części gminy. Obszary te pełnią funkcję naturalnych tras migracyjnych dla dużych ssaków, takich jak jeleni, sarna czy dzik, a także dla drapieżników – wilka i lisa.

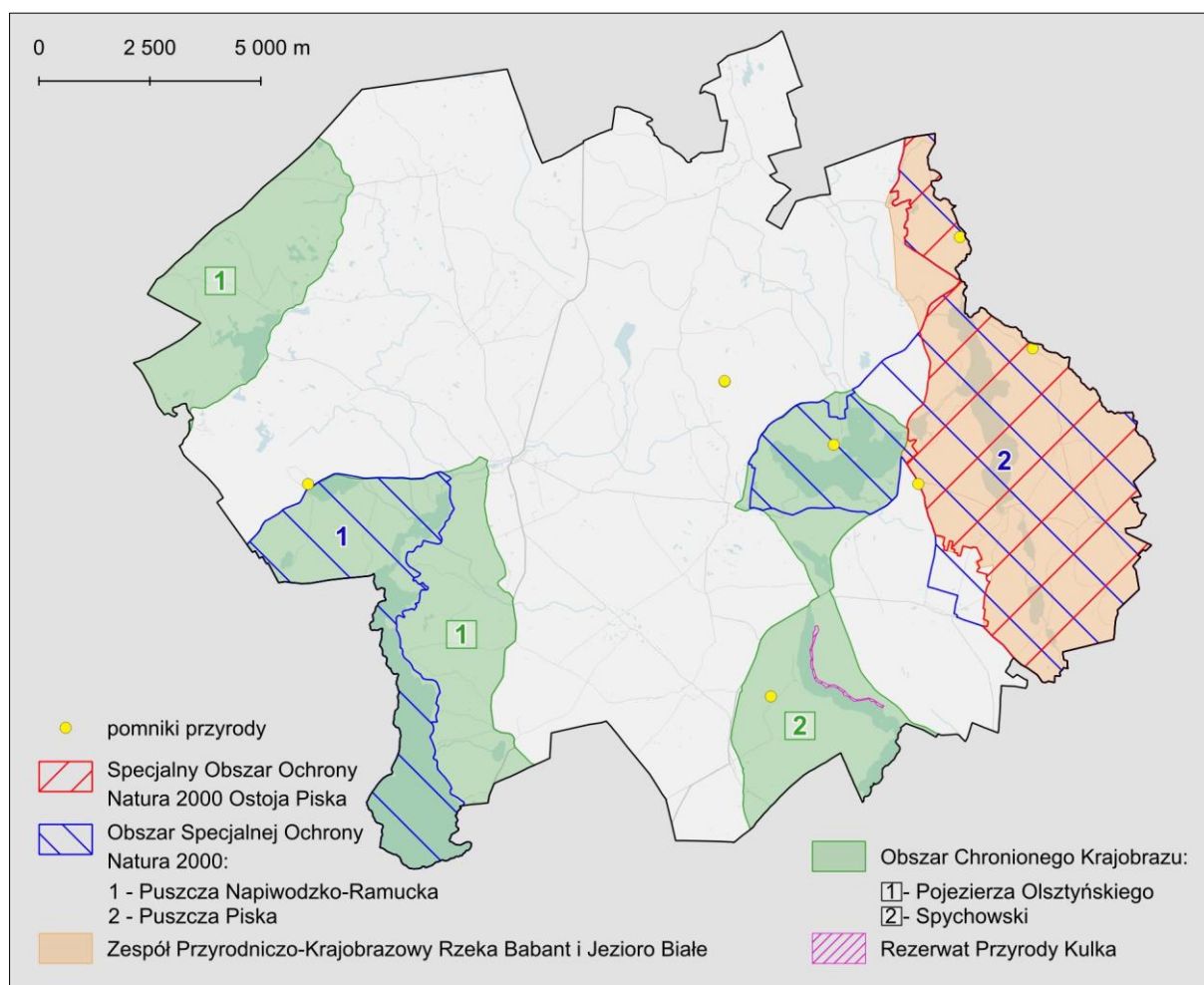
Na poziomie lokalnym istotne znaczenie mają dolinowe ciągi ekologiczne, w szczególności dolina rzeki Babant, przepływającej w rynnach glacialnej wzdłuż wschodniej granicy gminy, a także liczne strugi łączące jeziora m.in. Sasek Wielki, Rańskie, Łęsk i Babięty Wielkie w pozostałych rynnach polodowcowych. Wraz z otaczającymi je łąkami, torfowiskami i pasami zadrzewień śródpolnych tworzą one ważne korytarze migracyjne dla płazów, gadów oraz drobnych ssaków, a także stanowią miejsca lęgowe i żerowiska dla licznych gatunków ptaków wodnych i błotnych.

Uzupełnieniem tego systemu są izolowane enklawy przyrodnicze zlokalizowane w obrębie terenów zabudowanych – parki podworskie w Dźwierutach, Linowie i Rańsku, zieleni cmentarna, aleje przydrożne oraz zadrzewienia towarzyszące drogom i zabudowie. Tworzą one tzw. mikrowęzły ekologiczne, które podtrzymują lokalne powiązania przyrodnicze, ułatwiają migrację mniejszych gatunków i wzmacniają integralność krajobrazu gminy.

4.8. Obszary cenne przyrodniczo objęte formą ochroną przyrody

W granicach gminy występują następujące formy ochrony przyrody powołane w oparciu o ustawę o ochronie przyrody oraz prawo wspólnotowe:

- Obszar Natura 2000:
 - o Ostoja Piska PLH280048;
 - o Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007;
 - o Puszcza Piska PLB280008;
- Obszar Chronionego Krajobrazu:
 - o Pojezierza Olsztyńskiego;
 - o Spychowski;
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Rzeka Babant i Jezioro Białe;
- Rezerwat przyrody Kulka;
- pomniki przyrody.

Rysunek 8. Prawne formy ochrony przyrody na terenie gminy Dźwierzuty (źródło: Geoserwis GDOŚ)

OBSZARY NATURA 2000

(opis wg Standardowego formularza danych, POŚ Gminy Dźwierzuty)

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Ostoja Piska PLH280048 obejmuje Puszcę Piską, jeden z największych kompleksów leśnych w Polsce. Rzeźba terenu została ukształtowana pod wpływem zlodowacenia bałtyckiego. W północnej części Ostoi przeważają utwory morenowe, a w południowej sandry. W części południowej, położonej na Równinie Mazurskiej (sandry), dominują bory sosnowe

z domieszką jodły w wilgotniejszych miejscach (jodła jest tam gatunkiem sztucznie wprowadzonym). Lasy łąkowe są zachowane tylko w dolinach potoków. W części północno-wschodniej kompleksu występują mieszane lasy dębowo-sosnowe i grądy, które można traktować jako relikty dawnej Puszczy Jańsborskiej. Przeważają jednak plantacje sosny z domieszką drzew liściastych. Skutkiem osuszenia licznych śródleśnych mokradeł jest rozprzestrzenianie się olszyn i brzezin. Naturalne, nadpotokowe drzewostany jesionowo-olszowe występują rzadko, w niewielkich płatach. W skład obszaru weszły przede wszystkim tereny o najlepiej zachowanych lasach z cechami naturalnymi oraz o największym bogactwie gatunkowym.

Obszar o wysokiej różnorodności biologicznej (16 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 16 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG). Jest to ważna ostoja wydry, bobra i wilka. Szczególnie cenne są zachowane w naturalnym stanie zbiorowiska roślinne, zwłaszcza: grądu subkontynentalnego, naturalnych, dystroficznych zbiorników wodnych, torfowisk przejściowych i trzęsawisk, jezior eutroficznych, oraz zbiorowisk ramienic w wodach mezotroficznych.

Dla obszaru przyjęto plan zadań ochronnych Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 16 kwietnia 2020 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Piska PLH280048 z późn. zm.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007 obejmuje południowo-wschodni fragment gminy. Charakterystyczną cechą krajobrazu Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej jest urozmaicona rzeźba terenu oraz duża liczba polodowcowych jezior (219 zbiorników) odgrywających ważną rolę w gospodarce wodnej obszaru. Teren ten wyróżniają znaczące liczebnie populacje ptaków szponiastych, w tym: bielika, orlika krzykliwego, kani: czarnej i rudej i rybołowa. Ostoja jest miejscem występowania wielu gatunków ptaków związanych z wodami i terenami podmokłymi. Należą do nich: kormoran, czapla siwa, bąk, łąbędź niemy, od niedawna także łąbędź krzykliwy, ponadto żuraw, bocian biały i w mniejszym stopniu bocian czarny. Na uwagę zasługuje występowanie gatunków związanych z jeziorami, zwłaszcza śródleśnymi: gągoła, nurogęsi, a także perkoza dwuczubego. Dobrze zachowane pasy oczeretów niektórych jezior, podmokłe łąki, trawiaste nieużytki, torfowiska i liczne rozlewiska bobrowe sprzyjają występowaniu znaczących populacji chruścieli np.: zielonki, kropiatki i derkacza. Podobnie jak i w innych częściach regionu nielicznie występują siewkowe, regularnie gniazdują tu samotnik, kszyc i czajka.

Dla obszaru przyjęto plan zadań ochronnych Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 20 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007 z późn. zm.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Puszcza Piska PLB280008 obejmuje wschodnią część gminy. Na terenie obszaru udokumentowano następujące gatunki będące pod ochroną: perkoz dwuczuby, bąk, bączek, bocian czarny, łąbędź niemy, cyraneczka, hełmiatka, gągoł, nurogęsi, trzmielojad, kania czarna, kania ruda, bielik, błotniak stawowy, orlik krzykliwy, rybołów, kobuz, kropiatka, zielonka, derkacz, żuraw, samotnik, śmieszka, rybitwa czarna, siniak, puchacz, włośchatka, lelek, zimorodek, dzięcioł czarny, lerkka, trzciniak, jarzębatka, muchołówka mała, kormoran, cietrzew.

Dla obszaru nie przyjęto planu zadań ochronnych oraz planu ochrony.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

(opis wg Geoserwis GDOŚ; POŚ Gminy Dźwierzuty)

Obszary Chronionego Krajobrazu zostały utworzone na mocy Rozporządzenia Nr 37 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 lipca 2002 r. w sprawie wprowadzenia zakazów dotyczących obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Olsztyńskiego obejmuje na terenie gminy dwie enklawy – w jej północno-zachodniej oraz południowo-zachodniej części. Obszar charakteryzuje się znacznym urozmaiceniem rzeźby terenu, występowaniem polodowcowych form rzeźby. Pod względem

użytkowania terenu przeważają tereny leśne jednak ze znacznym udziałem użytków rolnych, nieużytków i jezior. Obszar odznacza się ekstensywną urbanizacją. Nad brzegami jezior: Sasek Wielki, Sapłaty i Ruskim rozwija się zabudowa rekreacyjna. Liczne enklawy zadrzewień, tereny leśne oraz obszary podmokłe to tereny występowania rzadkich gatunków roślin i zwierząt oraz cennych siedlisk przyrodniczych.

Obecnie obszar funkcjonuje na mocy Uchwały nr XX/470/16 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 września 2016 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Olsztyńskiego.

Spychowski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje południowo-wschodnią część gminy. Obszar charakteryzuje się znacznym urozmaiceniem rzeźby terenu - jego powierzchnia, ukształtowana przez ostatnie zlodowacenie, jest pagórkowata z najwyższym szeregim wzniesień występującym w okolicy Gór Jabłońskich. Zasadniczym elementem określającym krajobraz Obszaru jest duży udział powierzchniowy wód, który zajmuje ponad 11%. Występują tu jeziora: Rańskie, Łęsk, Wałpusz, Marksoby, Nożyce, Piasutno oraz Świętajno. Cennym fragmentem przyrody Spychowskiego OChK są wielkie kompleksy leśne zajmujące ponad 67% jego powierzchni. Duże znaczenie dla atrakcyjności przyrodniczej Obszaru mają również występujące na jego terenie rezerваты przyrody. Powołany dla ochrony starodrzewu mieszanego złożonego z świerka, sosny, dębu i buka rezerwat przyrody „Pupy” oraz rezerwat przyrody „Kulka” utworzony dla zachowania roślinności stepowej, fragmentu lasu i roślin chronionych.

Obecnie obszar funkcjonuje na mocy Uchwały nr XXXIV/743/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 lutego 2018 r. w sprawie Spychowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

ZESPÓŁ PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWY

(opis wg Geoserwis GDOŚ)

Rzeka Babant i Jezioro Białe obejmuje środkową część dorzecza Krutyni w tym zlewnię rzeki Babant wraz z jeziorami: Białe, Gant, Tejsowo, Krawno, Krawienko, Kały, Babięty Wielkie, Babięty Małe, Słupek, Miętkie i Stromek. Celem ochrony jest zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych terenów polodowcowych o zróżnicowanej rzeźbie i szczególnych wartościach kulturowych.

Został utworzony na mocy Rozporządzenia Nr 11 Wojewody Warmińsko - Mazurskiego z dnia 11 stycznia 2000 r. w sprawie uznania zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, a obecnie funkcjonuje na mocy Rozporządzenia Nr 26 Wojewody Warmińsko - Mazurskiego z dnia 9 sierpnia 2007 r. w sprawie zespołu przyrodniczo - krajobrazowego "Rzeka Babant i Jezioro Białe" z późn. zm.

REZERWAT PRZYRODY

(opis wg Geoserwis GDOŚ; POŚ Gminy Dźwierzuty)

Rezerwat Przyrody Kulka został utworzony na mocy Zarządzenia Ministra Leśnictwa z dnia 21 kwietnia 1955 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody, a obecnie funkcjonuje na mocy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 31 października 2024 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Kulka".

Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie lasów zboczowych oraz murawy kserotermicznej. Przedmiotem ochrony jest roślinność stepowa oraz kserotermiczna, należąca do elementu pontyjskiego i subpontyjskiego jak np.: sasanka łąkowa, sparceta piaskowa, drakiew żółtawa, pięciornik piaskowy, gorysz pagórkowy, groszek czerniejący, ciemiężyk białokwiatowy. Rezerwat porośnięty jest grądem, o charakterze lasu dębowo-grabowego oraz borem mieszanym.

POMNIKI PRZYRODY

Zgodnie z Centralnym Rejestrem Form Ochrony Przyrody w granicach gminy Dźwierzuty znajduje się obecnie 8 pomników przyrody ożywionej (pojedyncze drzewa i głązy).

4.9. Jakość środowiska oraz jego zagrożeń wraz z identyfikacją źródeł tych zagrożeń

4.9.1 Powietrze atmosferyczne

Ze względu na rodzaj i zasięg wyróżnia się trzy bazy emisji: powierzchniową pochodzącą z niskiej emisji z ogrzewania mieszkań i domów, liniową związaną z transportem drogowym oraz punktową pochodzącą ze źródeł przemysłowych, technologicznych i energetycznych.

Najistotniejszym rodzajem zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego w gminie jest emisja niska, powstała wskutek ogrzewania budynków mieszkalnych, usługowych oraz obiektów inwentarskich w pojedynczych gospodarstwach domowych. Emisja niska przyczynia się do wzrostu w atmosferze stężeń pyłów i zanieczyszczeń gazowych oraz często innych substancji szkodliwych dla zdrowia ludzi, co jest zauważalne głównie w okresie zimowym. Należy zadbać aby nowe zabudowania były wyposażone w niskoemisyjne kotły opalane paliwami takimi jak: olej opałowy, gaz, biomasa oraz dopuścić stosowanie odnawialnych źródeł energii.

Emisja zanieczyszczeń ze środków transportu oddziałuje głównie przy trasach komunikacyjnych. W wyniku spalania paliw w silnikach samochodowych do atmosfery przedostają się zanieczyszczenia gazowe (tlenki azotu, tlenek węgla, węglowodory - głównie benzen) oraz pyły zawierające m.in. związki ołowiu i kadmu. Największe znaczenie dla jakości powietrza w gminie mają ruch tranzytowy oraz transport ciężki odbywający się głównie na głównych osiach komunikacyjnych gminy tj. droga krajowa nr 57 oraz droga wojewódzka nr 600. Ogólna tendencja wzrostu natężenia transportu samochodowego będzie powodować wzrost uciążliwości związanej ze zwiększeniem zanieczyszczeń komunikacyjnych – formaldehydu, benzenu i toluenu.

Na terenie gminy nie występują duże kompleksy przemysłowe, które przyczyniałyby się do degradacji jakości powietrza w gminie. Istniejące zakłady produkcyjne oraz usługowe ze względu na stosowanie technik odpylania i innych rozwiązań technologicznych ograniczających emisję zanieczyszczeń nie generują znacznych uciążliwości w tym zakresie.

Na potrzeby określenia jakości powietrza atmosferycznego na obszarze opracowania wykorzystano informacje publikowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie, zawarte w *Rocznej ocenie jakości powietrza atmosferycznego w województwie warmińsko-mazurskim za rok 2024*. Obszar gminy znajduje się w granicach strefy warmińsko-mazurskiej, w odniesieniu do której stwierdzono przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM₁₀. W związku z powyższym strefa warmińsko-mazurska, a tym samym analizowany obszar, została zaklasyfikowana do strefy C ze względu na ochronę zdrowia ludzi. Pozostałe parametry poddawane ocenie rocznej pozwoliły na zakwalifikowanie strefy warmińsko-mazurskiej do klasy A. Ponadto strefa warmińsko-mazurska zalicza się do klasy D2 ze względu na przekroczenie poziomu długoterminowego ozonu.

Zaliczenie do strefy C skutkuje koniecznością sporządzenia programu ochrony powietrza, jeśli wcześniej nie powstał. W przypadku, gdy taki program już uchwalono, a standardy jakości powietrza nadal są przekraczane, konieczna jest jego aktualizacja (w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie uchwały sejmiku województwa w sprawie POP) określająca działania ochronne dla grup ludności wrażliwych na przekroczenie, obejmujących w szczególności osoby starsze i dzieci.

Uchwałą nr LI/772/23 z dnia 27 czerwca 2023 r. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego zatwierdził aktualizację Programu ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej. W programie przedstawiono podstawowe kierunki działań niezbędnych do przywracania standardów jakości środowiska wraz z harmonogramem rzeczowo-finansowym planowanych działań i wykazem podmiotów, do których te obowiązki są skierowane.

Podsumowując, jakość powietrza na obszarze gminy jest w głównej mierze determinowana przez emisję zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego oraz emisję liniową wynikającą z intensywnego ruchu drogowego. Największe pogorszenie warunków higieniczno-sanitarnych występuje w sezonie grzewczym, szczególnie na terenach gęsto zabudowanych oraz wzdłuż

głównych ciągów komunikacyjnych. Problem niskiej emisji potwierdzają również dane z raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

4.9.2 Degradacja gleb i powierzchni ziemi

Pojęcie degradacji gleby obejmuje wszystkie negatywne zmiany w środowisku glebowym skutkujące zmniejszeniem jego aktywności chemicznej, biologicznej i fizycznej, a co za tym idzie żyzności i produktywności. Degradacja może być skutkiem zarówno działalności antropogenicznej, jak i zjawisk naturalnych.

Gmina ma charakter rolniczy, zatem degradacja powierzchni ziemi wiąże się głównie z gospodarką rolną. Intensywne zabiegi agrotechniczne, zwłaszcza na obszarach falitych, mogą prowadzić do erozji gleby i wypłukiwania związków biogenych i innych zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych, co skutkuje eutrofizacją rzek i zbiorników wodnych. Z tego względu kluczowe jest stosowanie zasad kodeksu dobrej praktyki rolniczej, które minimalizują ryzyko erozji gleby i zanieczyszczenia wrażliwego środowiska wodno-gruntowego. Źródłem deformacji powierzchni ziemi jest również eksploatacja kopalin.

Procesy urbanizacji, obejmujące rozbudowę infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, skutkują z uszczelnieniem powierzchni, zwiększonym odpływem wód opadowych i lokalnym pogorszeniem jakości powietrza. Zanieczyszczenia generowane są także przez działalność produkcyjną, w tym przez emisję pyłów zawieszonych, metali ciężkich oraz substancji chemicznych, które mogą akumulować się w glebie i wodach. Choć skala oddziaływania tych źródeł w ujęciu ogólnym jest ograniczona, ich lokalne skutki mogą być istotne dla stanu środowiska i wymagają odpowiedniego monitorowania oraz działań zapobiegawczych.

W granicach gminy znajdują się tereny o wyraźnie zarysowanej rzeźbie, związane głównie ze zboczami rynien subglacialnych. Dane Państwowego Instytutu Geologicznego wskazują jednak, że nie występują tam udokumentowane osuwiska ani tereny zagrożone ruchami masowymi.

terenie gminy, poza wyrobiskami poeksploatacyjnymi, nie zidentyfikowano obszarów, na których wymagana jest rekultywacja gruntów na skutek przekroczenia standardów jakości gleby lub ziemi.

Obecnie przekształcenia powierzchni ziemi mogą być związane z efemerycznymi zmianami w przypowierzchniowej warstwie gleby, związanymi z procesami budowlanymi czy też zabiegami agrotechnicznymi, a także wydobyciem kopalin.

4.9.3 Jakość wód

Stan jakości wód powierzchniowych i podziemnych zależy od wielu czynników, wynikających przede wszystkim z działalności człowieka, ale również czynników naturalnych. Wśród czynników naturalnych wpływających na jakość wód należy wskazać m.in. budowę geologiczną, warunki hydrogeologiczne (układ warstw przepuszczalnych i nieprzepuszczalnych), klimat (wielkość opadów, wilgotność), rzeźbę terenu. Wśród najważniejszych czynników antropogenicznych, wpływających na kształtowanie jakości wód, należy wskazać przede wszystkim spływ zanieczyszczeń z obszarów użytkowanych rolniczo oraz zrzuty ścieków z sektora komunalnego, powodujących nadmierną eutrofizację wód.

Stan wód podziemnych, szczególnie wód gruntowych, zależy od budowy geologicznej i obecności warstw izolacyjnych. Na terenie gminy wody podziemne narażone są na zanieczyszczenia antropogeniczne, lecz w różnym stopniu. Na terenach wysoczyznowych obecność glin w nadkładzie stanowi zabezpieczenie dla pierwszego poziomu wód podziemnych, jednak na pozostałych terenach wody podziemne są podatne na zanieczyszczenie. Z tego względu należy dążyć do szczególnej ochrony wód przed zanieczyszczeniem. Do czynników mogących być źródłem przeobrażeń wód podziemnych na terenie gminy zaliczamy m.in. ujęcia wód podziemnych, obszary „dzikich” wysypisk śmieci, stacje paliw, obszary zamieszkałe bez odpowiedniej infrastruktury kanalizacyjnej.

W celu przeanalizowania jakości wód podziemnych positkowano się wynikami oceny jakości wód podziemnych prowadzonej dla jednolitych części wód podziemnych (JCWPd). Zgodnie z danymi Państwowej Służby Hydrogeologicznej stan ogólny, a także chemiczny i ilościowy JCWPd z obszaru gminy oceniono na dobry. JCWPd nie są zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów Ramowej Dyrektywy Wodnej.

Monitoring jakości wód powierzchniowych na terenie gminy obejmuje zarówno ciek, jak i jeziora, i prowadzony jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Ocena opiera się na analizie jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), które stanowią podstawę do klasyfikacji stanu ekologicznego i chemicznego wód. Zgodnie z danymi Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej stan JCWP, których zlewnie zawierają się w granicach gminy określono jako zły. Dla czterech JCWP brak danych. Ośmiu JCWP jest zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych, natomiast cztery JCWP nie są zagrożone. zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych, natomiast cztery JCWP nie są zagrożone. Celami środowiskowymi dla JCWP jest osiągnięcie dobrego lub umiarkowanego stanu ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego. Dopuszczono odstępstwa od założonych celów środowiskowych - odstępstwo czasowe (termin osiągnięcia dobrego stanu dla JCWP ustanowiono na 2027 r. lub rok 2039 - dla substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE) oraz ustalenie celów mniej rygorystycznych.

4.9.4 Hałas

Hałas to czynnik stresogenny, a przy długotrwałej ekspozycji może powodować między innymi choroby układu krążenia, choroby psychiczne i zaburzenia snu. Na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska, terenami podlegającymi ochronie akustycznej są tereny zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej, tereny szpitali i domów pomocy społecznej, szkół, a także tereny uzdrowisk i rekreacyjno-wypoczynkowe.

Standardy dotyczące klimatu akustycznego określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112). W rozporządzeniu zawarte są dopuszczalne poziomy hałasu dla poszczególnych rodzajów źródeł, w odniesieniu do rodzaju terenów wyróżnionych ze względu na sposób zagospodarowania i pełnione funkcje.

Klimat akustyczny gminy jest kształtowany przede wszystkim przez hałas drogowy, w mniejszym stopniu przemysłowy.

Główne źródła hałasu komunikacyjnego w gminie stanowią droga krajowa nr 57 oraz droga wojewódzka nr 600, przebiegające przez tereny zabudowane, pozwalające na przepływ mieszkańców i turystów między gminą, a terenami ościennymi. Ze względu na brak pomiarów nie można jednoznacznie stwierdzić czy wzdłuż dróg dochodzi do przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu w środowisku. Uciążliwość hałasu drogowego zależy bowiem od natężenia ruchu, jego dynamiki, udziału pojazdów ciężkich, prędkości jazdy, stanu infrastruktury drogowej oraz zagospodarowania terenów w sąsiedztwie dróg. Nie mniej jednak hałas od ww. dróg nie pozostaje bez znaczenia dla klimatu akustycznego i może powodować pewne uciążliwości dla zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanej w bezpośrednim sąsiedztwie jezdni. Na pozostałych drogach - powiatowych i gminnych natężenie ruchu komunikacyjnego jest relatywnie niższe i choć wpływa na jakość klimatu akustycznego, nie powinno przekładać się na przekroczenia wartości progowych poziomu hałasu.

Hałas przemysłowy na terenie gminy ma charakter lokalny, a największe uciążliwości w tym zakresie notowane są w najbliższym sąsiedztwie obiektów emitujących ten hałas. Do obiektów emitujących hałas można zaliczyć zakłady usługowe i produkcyjne, zakłady prowadzące działalność gastronomiczną, rozrywkową. Podstawowym źródłem hałasu przemysłowego są aparatury nagłaśniające, instalacje wentylacyjne, agregaty prądotwórcze, chłodnie, maszyny budowlane, transport, w tym transport zakładowy. Należy mieć na uwadze, że obiekty te wyposażone

są jednak w odpowiednią infrastrukturę ograniczającą w możliwie największym stopniu propagację hałasu poza obiekty wykonywania działalności przetwórczej. Dodatkowo przedsiębiorstwa związane są przepisami odrębnymi w zakresie oddziaływania akustycznego.

Na terenie gminy nie ustanowiono obszarów cichych.

4.9.5 Oddziaływanie w zakresie pola elektromagnetycznego

W środowisku przyrodniczym istnieją pola elektromagnetyczne naturalne, których występowanie nie jest związane z działalnością człowieka oraz pola będące efektem tej działalności (sztuczne, antropogeniczne). Na obszarze gminy Dźwierzuty jako główne źródła promieniowania niejonizującego należy wskazać: napowietrzne linie wysokiego i najwyższych napięć, a także stacje bazowe telefonii komórkowej i radiolinie.

Monitoring pól elektromagnetycznych w środowisku prowadzony jest w sposób ciągły przez Inspekcję Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Ostatnie badania z 2020 r. wykonane w Dźwierzutach nie wskazały przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych. Można z dużym prawdopodobieństwem założyć, że nie notuje się przekroczeń norm w zakresie promieniowania elektromagnetycznego na innych terenach w gminie, ponieważ poza wymienionymi powyżej nie znajdują się tam większe źródła emisji pól elektromagnetycznych, a funkcjonujące urządzenia są typowe dla powszechnie stosowanych w Polsce.

4.9.6 Zagrożenie ryzykiem wystąpienia poważnej awarii przemysłowej

Bieżące ustalenia dotyczące klasyfikacji zakładów pod względem ryzyka wystąpienia awarii określa Rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 138).

Na terenie gminy Dźwierzuty nie występują zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR) oraz zakłady zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR).

4.10. Walory kultury materialnej

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292) jednostki samorządu terytorialnego zobligowane są do ochrony zabytków, które znajdują się na terenach gminy oraz do prowadzenia gminnej ewidencji zabytków nieruchomości. W Gminnej Ewidencji Zabytków znajduje się 86 obiektów.

Wśród najważniejszych elementów lokalnego dziedzictwa kulturowego wyróżniają się obiekty sakralne, zespoły dworsko-parkowe, cmentarze, budynki mieszkalne i gospodarcze, a także kapliczki i krzyże przydrożne – charakterystyczne elementy krajobrazu kulturowego Warmii i Mazur. Zabytkowa zabudowa wsi, zwłaszcza w miejscowościach Dźwierzuty, Rańsk, Targowo, Grodziska, Zalesie czy Popowa Wola, zachowała w wielu przypadkach historyczny układ przestrzenny oraz tradycyjną architekturę wiejską. Do najcenniejszych obiektów wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków należą m.in.:

- zespół kościelny w Dźwierzutach, obejmujący dawny kościół ewangelicki (ob. pw. Trójcy Świętej), dom parafialny i cmentarz przykościelny,
- kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela w Targowie,
- kościół ewangelicki z cmentarzem w Rańsku,
- zespoły dworsko-parkowe w Budach, Grodziskach, Grądach, Popowej Woli, Rogalach, Małszewku i Jabłonce, które stanowią cenne przykłady architektury rezydencjonalnej i folwarcznej regionu.

Dodatkowo, na terenie gminy stwierdzono liczne stanowiska archeologiczne, reprezentujące różne okresy, od epoki pradziejowej po okres nowożytny, przy czym dwa z nich – osiedle z wczesnej epoki żelaza w Dąbrowie oraz grodzisko cyplowe w Łupowie zostały ujęte w Rejestrze Zabytków.

Zasoby kulturowe gminy Dźwierzuty, w połączeniu z jej walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, tworzą spójny system dziedzictwa kulturowo-przyrodniczego, który stanowi istotny potencjał dla rozwoju turystyki, edukacji regionalnej i promocji lokalnej tożsamości. Zachowanie i odpowiednie eksponowanie tych wartości powinno stanowić ważny element polityki przestrzennej gminy.

4.11. Walory krajobrazowe

Na strukturę krajobrazową gminy mają wpływ położenie geograficzne oraz wynikające z niego cechy fizjograficzne komponentów środowiska. O specyfice krajobrazowej i jego silnym zróżnicowaniu decyduje zróżnicowane ukształtowanie powierzchni, układ hydrograficzny, charakter naturalnej szaty roślinnej. Rozwój gospodarczy gminy spowodował pojawienie się w nim całej gamy różnych krajobrazów. Obecnie na obszarze gminy krajobraz naturalny przeplata się z krajobrazem kulturowym – wiejskim, rolniczym.

Gmina położona jest na Pojezierzu Mrągowskim, które charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą polodowcową, występowaniem znacznej ilości jezior i terenów leśnych. Atrakcyjne walory przyrodniczo-krajobrazowe sprzyjają ruchowi turystycznemu, co potwierdza występowanie na terenie gminy szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, kajakowych), a także istniejące zagospodarowanie turystyczne na obszarach przyjeziornych. O wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych tych terenów świadczy objęcie ich różnymi formami ochrony przyrody, w tym Obszarami Natura 2000.

Tereny rolnicze charakteryzują się dominacją krajobrazów falistych, urozmaiconych przez liczne oczka wodne, cieki, a także rowy melioracyjne. Pomimo przekształceń dokonanych przez człowieka, tereny rolnicze zachowują harmonijny i spójny wygląd. Obecność wód powierzchniowych, zieleni śródpolnej i łąkowej wzbogaca obszary rolnicze, nadając im wysokie walory estetyczne i kulturowe.

Tereny zabudowy wiejskiej charakteryzują się dominacją zabudowy niskiej – mieszkalnej, usługowej i turystyczno-rekreacyjnej (w rejonie jezior) wraz z towarzyszącą im zabudową związaną z produkcją rolną. Część miejscowości charakteryzuje się zachowanym historycznym układem przestrzennym. Na terenie gminy znajdują obiekty zabytkowe, w tym obiekty sakralne, założenia dworsko-parkowe, domy mieszkalne oraz budynki gospodarcze, charakteryzujące się dobrym stanem technicznym oraz ciekawą architekturą. Najważniejsze obiekty z obszaru gminy wpisane zostały do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków.

W przestrzeni gminy znajdują się techniczne dominanty krajobrazowe, takie jak napowietrzne linie elektroenergetyczne i słupy, które lokalnie obniżają walory widokowe krajobrazu. Do degradacji krajobrazu przyczyniają się także tereny eksploatacji kopalni. Na obszarze gminy, poza terenami eksploatacji kruszyw, nie występują obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

Gmina jest bogata w unikalne walory krajobrazowe i przyrodnicze, które są nieodzownym elementem lokalnego dziedzictwa. Ochrona walorów krajobrazowych gminy odbywa się na wielu poziomach prawnych i administracyjnych. W granicach gminy funkcjonują różne formy ochrony przyrody, które obejmują obszary o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych. Cenne zabytki zostały wpisane do gminnej ewidencji zabytków oraz rejestru zabytków.

5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Na terenie gminy Dźwierzuty występują zróżnicowane uwarunkowania środowiskowe i przyrodnicze, które determinują kierunki jej rozwoju przestrzennego. Pomimo zachowanego wysokiego stopnia naturalności, w tym obecności licznych jezior, lasów i torfowisk, odnotowuje się również presje wynikające z działalności człowieka, głównie rolnictwa, zabudowy rozproszonej, ruchu turystycznego i rozwoju infrastruktury. Do najistotniejszych problemów środowiskowych należą:

1. Zanieczyszczenie powietrza:
 - emisja niska, pochodząca z indywidualnych źródeł ciepła opalanych węglem i drewnem w zabudowie jednorodzinnej, szczególnie w miejscowościach Dźwierzuty, Rańsk, Orzyny i Targowo;
 - emisje komunikacyjne koncentrujące się wzdłuż dróg krajowej nr 57 i wojewódzkiej nr 600 oraz dróg powiatowych, szczególnie w rejonach zwartej zabudowy.
2. Hałas:
 - drogowy, generowany przez ruch samochodowy na drogach krajowej i wojewódzkiej, a także drogach powiatowych o większym natężeniu ruchu;
 - lokalne uciążliwości akustyczne związane z sezonowym ruchem turystycznym w rejonach jeziornych (Sasek Wielki, Rańskie, Babięty Wielkie, Łęsk);
 - okresowe wzmożenie hałasu podczas imprez plenerowych i letnich wydarzeń rekreacyjnych.
3. Zagrożenia dla zasobów wód:
 - spływ powierzchniowy zanieczyszczeń rolniczych (azotany, fosforany) do wód powierzchniowych, w tym jezior i cieków, prowadzący do ich eutrofizacji;
 - potencjalne zanieczyszczenia wód podziemnych związane z niewystarczającym stopniem skanalizowania wsi.
4. Degradacja gleb i powierzchni ziemi:
 - procesy uszczelniania powierzchni w wyniku intensywnej urbanizacji i rozwoju infrastruktury;
 - eksploatacja złóż prowadząca do trwałych przekształceń powierzchni ziemi.
5. Zagrożenia dla bioróżnorodności:
 - utrata i fragmentacja siedlisk przyrodniczych w wyniku rozwoju zabudowy;
 - degradacja małych form przyrodniczych (oczek wodnych, zadrzewień śródpolnych miedz) wskutek intensyfikacji rolnictwa.
6. Przekształcenia środowiska związane z zagospodarowaniem i ruchem turystycznym:
 - intensywny ruch turystyczny i rekreacyjny w rejonie jezior i lasów, powodujący lokalną degradację siedlisk i zaśmiecanie,
 - niedostateczna infrastruktura turystyczna w części obszarów przyrodniczo cennych, co prowadzi do nadmiernej presji na wybrane fragmenty (brak ciągłości ścieżek, punktów widokowych, kanalizacji ruchu turystycznego).
7. Zmiany klimatu
 - rosnąca częstotliwość zjawisk ekstremalnych (gwałtowne opady, burze, upały) powodujących lokalne podtopienia;
 - okresowe susze i spadki poziomu wód gruntowych, wpływające na kondycję upraw rolnych, łąk oraz roślinności torfowiskowej i bagiennej;
 - zwiększone ryzyko degradacji ekosystemów wodnych, w tym przyspieszona eutrofizacja jezior w wyniku wysokich temperatur i niskiego poziomu wód;
 - spadek odporności ekosystemów leśnych i łąkowych na presję klimatyczną

i antropogeniczną (m.in. gradacje szkodników, pożary lasów, przesuszanie siedlisk wilgotnych);

- potrzeba zwiększania retencji krajobrazowej, zwłaszcza poprzez ochronę torfowisk, mokradł i dolin cieków, które pełnią funkcję naturalnych regulatorów stosunków wodnych w warunkach nasilających się zmian klimatycznych..

Ograniczenie zagrożeń środowiskowych na terenie gminy powinno być realizowane poprzez:

- modernizację indywidualnych źródeł ciepła w zabudowie mieszkaniowej poprzez promocję i wsparcie finansowe dla wymiany przestarzałych pieców węglowych na niskoemisyjne systemy grzewcze (pompy ciepła, kotły gazowe, instalacje OZE);
- ograniczanie emisji komunikacyjnej poprzez modernizację dróg, poprawę ich przepustowości, rozwój infrastruktury rowerowej i pieszej oraz wprowadzanie zieleni izolacyjnej wzdłuż głównych tras (droga krajowa nr 57, droga wojewódzka nr 600);
- ochronę wód powierzchniowych i podziemnych, w tym jezior i rzek, poprzez rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej, wdrażanie systemów gospodarki ściekowej w zabudowie rozproszonej oraz propagowanie przydomowych oczyszczalni ścieków o wysokiej skuteczności oczyszczania;
- zwiększanie retencji krajobrazowej i ochronę naturalnych zbiorników retencyjnych - torfowisk, mokradł i dolin cieków, poprzez ich renaturyzację, ograniczenie melioracji oraz wprowadzanie rozwiązań małej retencji wodnej (stawy, rowy, oczka wodne);
- ochronę gleb rolnych przed erozją i zanieczyszczeniem poprzez promowanie zasad dobrej praktyki rolniczej, zrównoważone nawożenie, stosowanie pasów zieleni ochronnej oraz ograniczanie zabudowy na terenach o wysokich klasach bonitacyjnych;
- ochronę i wzmacnianie bioróżnorodności, w tym korytarzy ekologicznych łączących kompleksy leśne Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej i Puszczy Piskiej, poprzez utrzymanie ciągłości zadrzewień śródpolnych, ochronę terenów podmokłych oraz kontrolę presji inwestycyjnej na obszary Natura 2000 i rezerwat „Kulka”;
- monitoring i ograniczanie presji gatunków inwazyjnych, zwłaszcza w rejonach przyjeziornych, na torfowiskach i terenach zdegradowanych, z równoczesnym wspieraniem działań odtwarzających rodzime gatunki roślin i zwierząt;
- adaptację do zmian klimatu poprzez rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury (np. systemów małej retencji, pasów zieleni wzdłuż dróg, zadrzewień przyzagrodowych), poprawę warunków przewietrzania wsi oraz ochronę torfowisk jako naturalnych magazynów węgla i wody;
- rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w sposób zrównoważony, z poszanowaniem środowiska przyrodniczego poprzez kanalizowanie ruchu turystycznego, wyznaczanie ścieżek pieszo-rowerowych, punktów widokowych i stref rekreacyjnych poza najcenniejszymi ekosystemami;
- prowadzenie systematycznego monitoringu stanu środowiska, obejmującego jakość powietrza, wód i gleb, hałas oraz kondycję ekosystemów, w tym siedlisk przyrodniczych w rejonie jezior i torfowisk;
- działania edukacyjne i informacyjne skierowane do mieszkańców, rolników, uczniów i turystów, promujące proekologiczne postawy, racjonalne korzystanie z zasobów środowiska oraz znaczenie ochrony dziedzictwa przyrodniczego gminy.

Problemy środowiskowe gminy są stosunkowo dobrze rozpoznane, a ich identyfikacja nie powoduje większych trudności. Część z nich doczekała się, zgodnie z obowiązującym prawem, odpowiednich środków zaradczych. Ograniczenie zagrożeń środowiska na obszarze gminy polegać będzie na wprowadzaniu właściwych ustaleń szczegółowych w treści miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz na dokładnym ich egzekwowaniu. Jak wykazano powyżej, część zagrożeń wynika z dokonanych już przekształceń.

6. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

W przypadku braku uchwalenia planu ogólnego gminy Dźwierzuty utraciłoby możliwość prowadzenia skutecznej i zintegrowanej polityki przestrzennej zgodnej z aktualnymi przepisami prawa. Zgodnie z nowelizacją ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2023 roku, plan ogólny jest nowym narzędziem planistycznym, które określa ramy przestrzennego rozwoju gminy oraz warunki lokalizacji inwestycji. Dokument ten, choć nie zastępuje on wprost studium, to staje się dokumentem obligatoryjnym, warunkującym możliwość sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy.

Brak planu ogólnego oznaczałoby:

- niemożność uchwalania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co uniemożliwiłoby realizację zamierzeń inwestycyjnych zgodnych z potrzebami mieszkańców i inwestorów,
- niemożność wydawania decyzji o warunkach zabudowy dla nowych inwestycji, ponieważ zgodnie z nowymi przepisami decyzje WZ mogą być wydawane wyłącznie w wyznaczonych obszarach uzupełnienia zabudowy (OUZ), które może wskazać wyłącznie plan ogólny.

W wymiarze środowiskowym brak realizacji dokumentu może prowadzić do:

- nasilania się presji inwestycyjnej na tereny przyrodniczo cenne, w tym tereny nadjeziorne i leśne, z uwagi na brak obowiązującego dokumentu wskazującego jednoznacznie dopuszczalne kierunki zagospodarowania;
- utrudnienia w ochronie ciągłości ekologicznej i funkcjonowania lokalnych i ponadlokalnych korytarzy przyrodniczych łączących kompleksy leśne i jeziorne, co mogłoby skutkować fragmentacją siedlisk i utratą bioróżnorodności;
- rozproszenia zabudowy prowadzącego do zwiększenia powierzchni uszczelnionych, utraty gleb wysokiej jakości oraz pogorszenia bilansu wodnego (zmniejszenie retencji i lokalne podtopienia);
- degradacji krajobrazu i walorów turystyczno-rekreacyjnych gminy, wynikającej z niekontrolowanej zabudowy w strefach ekspozycji widokowej i na obszarach przyrodniczo wrażliwych;
- wzrostu ryzyka lokalnych konfliktów przestrzennych pomiędzy funkcjami rolniczymi, osadniczymi i rekreacyjnymi, zwłaszcza na terenach w sąsiedztwie obszarów chronionych.

W wymiarze strategicznym brak planu ogólnego skutkowałby również:

- utratą możliwości powiązania lokalnej polityki przestrzennej z dokumentami wyższego rzędu, w tym z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, Krajową Polityką Miejską 2030, Polityką ekologiczną państwa 2030 oraz Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023–2027;
- ograniczeniem zdolności gminy do wdrażania polityki adaptacji do zmian klimatu, rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury, ochrony zasobów wodnych oraz kształtowania odporności środowiskowej i krajobrazowej;
- brakiem narzędzi do równoważenia rozwoju funkcji gospodarczych, turystycznych i rolniczych z ochroną zasobów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych.

W dłuższej perspektywie brak uchwalenia planu ogólnego gminy Dźwierzuty prowadziłby do pogłębiania się chaosu przestrzennego i osłabienia systemowej ochrony środowiska. Tereny o wysokich walorach przyrodniczych jak lasy, torfowiska, doliny rzeczne oraz jeziora mogłyby ulec stopniowej urbanizacji i fragmentacji, co skutkowałoby degradacją krajobrazu, utratą

bioróżnorodności i spadkiem atrakcyjności turystycznej gminy. W konsekwencji brak planu ogólnego oznaczałby ograniczenie zdolności gminy do prowadzenia zrównoważonej polityki przestrzennej, realizacji celów środowiskowych i klimatycznych oraz efektywnego zarządzania przestrzenią i zasobami przyrodniczymi.

7. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIE, POŚREDNIE, WTÓRNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, ŚREDNIOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE, STAŁE I CHWILOWE ORAZ POZYTYWNE I NEGATYWNE, NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURY2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU, A TAKŻE NA ŚRODOWISKO

Celem sporządzenia planu ogólnego gminy Dźwierzuty jest wyznaczenie ram dla dalszego, zrównoważonego rozwoju. Zidentyfikowane potencjalne oddziaływania na środowisko związane są przede wszystkim z przekształceniem terenów niezainwestowanych głównie pod zabudowę mieszkaniową, usługową i gospodarczą oraz realizacją nowej lub rozbudową istniejącej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej w ramach wyznaczonych stref planistycznych.

Oddziaływanie na jakość powietrza i klimat

Plan ogólny gminy Dźwierzuty, jako dokument wyznaczający ramy polityki przestrzennej, wpływa pośrednio na kształtowanie warunków środowiskowych, w tym jakości powietrza oraz lokalnego klimatu. Przyjęte w nim rozwiązania sprzyjają racjonalnemu gospodarowaniu przestrzenią, ograniczaniu presji inwestycyjnej na obszary przyrodniczo cenne oraz wzmacnianiu systemu przyrodniczego gminy, opartego na powiązaniach dolinnych, kompleksach leśnych i terenach jeziornych. Wdrożenie ustaleń planu ogólnego będzie się wiązać z realizacją nowych inwestycji w ramach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy na obszarach uzupełnienia zabudowy (OUZ). Na etapie ich realizacji mogą wystąpić krótkotrwałe, lokalne emisje zanieczyszczeń powietrza związane z pracą sprzętu budowlanego i transportem materiałów, jednak będą one miały charakter przejściowy i nieistotny w skali całej gminy.

W dłuższej perspektywie plan ogólny oddziałuje korzystnie na jakość powietrza i mikroklimat lokalny poprzez porządkowanie struktury przestrzennej i ograniczenie rozpraszania zabudowy, zwłaszcza w rejonach o wysokich walorach przyrodniczych. Koncentracja rozwoju w granicach istniejących miejscowości sprzyja efektywnemu wykorzystaniu infrastruktury, skracaniu odległości codziennych dojazdów oraz ograniczaniu emisji komunikacyjnych i niskiej emisji, które stanowią główne źródła zanieczyszczeń powietrza w gminie.

Istotne znaczenie dla poprawy warunków klimatycznych i jakości powietrza w gminie mają strefy otwarte oraz strefy zieleni i rekreacji, obejmujące doliny rzeki Babant i licznych strug, a także system jezior polodowcowych, w tym Sasek Wielki, Rańskie, Łęsk, Babięty Wielkie i Sąpaty. Obszary te pełnią kluczową rolę w lokalnym systemie przyrodniczym, sprzyjając cyrkulacji powietrza, poprawie mikroklimatu, obniżaniu temperatury w okresie letnim oraz zwiększaniu wilgotności. Szczególne znaczenie w łagodzeniu skutków zmian klimatu mają lasy, torfowiska i mokradła, które pełnią funkcję naturalnych magazynów węgla i wody, a także zadrzewienia śródpolne i pasy zieleni przydrożnej, działające jako bariery przeciwwietrzne i filtry zanieczyszczeń pyłowych. Zachowanie i ochrona tych elementów w ramach planu ogólnego sprzyjają adaptacji gminy do zmian klimatu, wzmacniają odporność ekosystemów oraz ograniczają skutki zjawisk ekstremalnych, takich jak susze czy intensywne opady.

Strefy gospodarcze (SP) oraz usługowe (SU) zostały wyznaczone w sposób uwzględniający istniejące zagospodarowanie oraz lokalne uwarunkowania środowiskowe. Ich lokalizacja opiera się na terenach, które już obecnie pełnią funkcje usługowe lub produkcyjne, bądź zostały do nich przeznaczone w obowiązujących dokumentach planistycznych. Głównym celem

wyznaczenia tych stref jest umożliwienie kontynuacji i ewentualnej rozbudowy istniejącej działalności gospodarczej, a nie wprowadzanie nowych, rozległych obszarów inwestycyjnych. Obszary te koncentrują się w Dźwierzutach i większych wsiach, a także wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powinny być uwzględnione rozwiązania ograniczające potencjalne negatywne oddziaływania m.in. poprzez stosowanie zieleni izolacyjnej, utrzymanie odpowiednich powierzchni biologicznie czynnych, retencję wód opadowych oraz wykorzystanie technologii niskoemisyjnych.

W planie ogólnym gminy strefy górnicze (SG) zostały wyznaczone głównie na terenach już zagospodarowanych lub przeznaczonych do eksploatacji kruszyw naturalnych (piasków i żwirów), co pozwala ograniczyć presję inwestycyjną na obszary przyrodniczo cenne i nieurbanizowane. Ze względu na specyfikę działalności wydobywczej, jej oddziaływanie na jakość powietrza ma charakter lokalny i krótkotrwały, związany głównie z emisją pyłu w trakcie prac eksploatacyjnych, transportu materiału i rekultywacji wyrobisk. Przy stosowaniu odpowiednich technologii oraz przestrzeganiu przepisów ochrony środowiska (m.in. zraszania hałd i dróg dojazdowych), wpływ tej działalności na jakość powietrza w skali gminy jest nieznaczny i możliwy do skutecznej kontroli. Po zakończeniu eksploatacji przewiduje się rekultywację wyrobisk z możliwością przywrócenia ich do użytkowania przyrodniczego, rekreacyjnego lub rolniczego, co pozytywnie wpływa na bilans powierzchni biologicznie czynnych i mikroklimat lokalny.

W kontekście ochrony klimatu i jakości powietrza istotnym elementem ustaleń planu ogólnego gminy jest także rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE). W granicach gminy funkcjonują biogazownie, a plan dopuszcza również lokalizację elektrowni słonecznych w wybranych strefach usługowych (SU), co stanowi ważny element transformacji energetycznej i adaptacji do zmian klimatu. Inwestycje te, jako źródła energii niskoemisyjnej, nie pogarszają jakości powietrza, a wręcz przyczyniają się do redukcji emisji gazów cieplarnianych i poprawy bilansu energetycznego gminy.

Plan ogólny gminy Dźwierzuty uwzględnia potrzebę adaptacji do zmian klimatu oraz ograniczania ich skutków, odpowiadając na typowe dla obszarów wiejskich zjawiska, takie jak susze, lokalne podtopienia czy ryzyko pożarów lasów. Dokument wzmacnia system błękitno-zielonej infrastruktury poprzez ochronę dolin rzecznych, torfowisk i kompleksów leśnych oraz utrzymanie wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnych. Przyjęte rozwiązania sprzyjają ograniczaniu emisji zanieczyszczeń, poprawie mikroklimatu i racjonalnemu gospodarowaniu przestrzenią. W efekcie plan stanowi narzędzie zrównoważonego, niskoemisyjnego rozwoju gminy, zwiększając jej odporność na zmiany klimatyczne i podnosząc jakość życia mieszkańców.

Wytwarzanie odpadów

Realizacja ustaleń planu ogólnego gminy Dźwierzuty, obejmujących rozwój zabudowy mieszkaniowej, usługowej i gospodarczej, będzie wiązać się z systematycznym wzrostem ilości wytwarzanych odpadów, przede wszystkim komunalnych, a w dalszej kolejności również budowlanych i rozbiórkowych, powstających w fazie realizacji nowych inwestycji. Wzrost ten pozostaje bezpośrednio związany z przewidywaną intensyfikacją zabudowy i wynikającym z niej zapotrzebowaniem na nowe tereny rozwojowe.

Największy przyrost dotyczyć będzie odpadów komunalnych pochodzących z gospodarstw domowych, w szczególności w obrębie miejscowości Dźwierzuty, Rańsk i Targowo, a także odpadów wytwarzanych przez lokalne zakłady usługowe i produkcyjne. Wraz z rozwojem terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą (SP, SU) może wzrosnąć udział odpadów niekomunalnych, w tym odpadów poprodukcyjnych i opakowaniowych, które wymagają odpowiedniego magazynowania i przekazywania wyspecjalizowanym podmiotom.

Gmina Dźwierzuty, zgodnie z „Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego”, należy do Regionu Centralnego gospodarki odpadami. Odpady komunalne z terenu gminy przekazywane są do instalacji regionalnych, w tym Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów w Olsztynie. Selektywna zbiórka odpadów prowadzona jest w systemie zorganizowanym, obejmującym odbiór u źródła oraz mobilne punkty zbiórki odpadów problemowych

i wielkogabarytowych.

Plan ogólny, jako dokument kierunkowy, nie rozstrzyga szczegółowych kwestii technicznych w zakresie gospodarki odpadami, jednak wskazuje potrzebę dostosowania infrastruktury i systemu odbioru odpadów do skali rozwoju gminy oraz intensywności zabudowy. Ustalenia planu nie generują zagrożeń w tym zakresie – przeciwnie, poprzez porządkowanie kierunków rozwoju przestrzennego, utrzymanie i rozwój istniejącej infrastruktury odpadowej oraz wspieranie zasad selektywnej zbiórki i recyklingu, dokument sprzyja doskonaleniu systemu gospodarowania odpadami zgodnie z ideą gospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego rozwoju.

Uwarunkowania związane z ochroną środowiska wynikające z realizacji infrastruktury ściekowej w kontekście wymogów określonych w art. 83 ust. 3 i 4 Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 960 ze zm.)

Realizacja infrastruktury ściekowej, w tym systemów kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków na terenie gminy Dźwierzuty, musi być prowadzona zgodnie z wymogami ochrony środowiska określonymi w ustawie Prawo wodne, w szczególności w art. 83 ust. 3 i 4. Przepisy te nakładają na gminy obowiązek zapewnienia odpowiedniego poziomu oczyszczania ścieków oraz ochrony jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych przed pogorszeniem ich stanu.

Zgodnie z art. 83 ust. 3 ustawy, aglomeracje są zobowiązane do wyposażenia w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczania ścieków komunalnych w sposób umożliwiający osiągnięcie celów środowiskowych określonych dla jednolitych części wód. W przypadku gminy Dźwierzuty dotyczy to przede wszystkim ochrony jakości wód w zlewniach rzeki Babant oraz systemu jezior polodowcowych m.in. Sasek Wielki, Rańskie, Babięty Wielkie, które stanowią cenne elementy systemu przyrodniczego i hydrologicznego regionu.

Z kolei art. 83 ust. 4 ustawy stanowi, że budowa i eksploatacja urządzeń kanalizacyjnych nie może powodować pogorszenia stanu wód. Wymaga to stosowania rozwiązań technicznych ograniczających ryzyko awarii, nieszczelności sieci oraz dopływu biogenów do odbiorników wodnych. W praktyce oznacza to konieczność sukcesywnej modernizacji istniejącej infrastruktury ściekowej oraz zapewnienia skutecznego oczyszczania ścieków w sposób dostosowany do uwarunkowań hydrogeologicznych gminy.

System gospodarki ściekowej w gminie Dźwierzuty obejmuje gminną oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną w Dźwierzutach obsługującą centralną część gminy, a także lokalne oczyszczalnie ścieków w Julianowie i Stankowie. Pozostałe miejscowości korzystają z indywidualnych rozwiązań w zakresie gospodarki ściekowej, takich jak przydomowe oczyszczalnie lub zbiorniki bezodpływowe. W ostatnich latach gmina prowadzi działania zmierzające do rozbudowy sieci kanalizacyjnej w największych sołectwach oraz modernizacji istniejących systemów, w celu ograniczenia ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do wód powierzchniowych i podziemnych.

W kontekście planu ogólnego gminy Dźwierzuty oznacza to, że:

- rozwój nowych terenów inwestycyjnych, mieszkaniowych i usługowych powinien być powiązany z istniejącym lub planowanym systemem kanalizacji sanitarnej,
- w obszarach o zabudowie rozproszonej, nieobjętych siecią kanalizacyjną, dopuszcza się stosowanie indywidualnych rozwiązań (np. przydomowych oczyszczalni), pod warunkiem zachowania norm środowiskowych i okresowej kontroli ich działania,
- planowanie przestrzenne powinno uwzględniać lokalne uwarunkowania hydrologiczne i hydrogeologiczne, zwłaszcza w rejonach jezior, dolin cieków i terenów torfowiskowych, które są szczególnie wrażliwe na zanieczyszczenia,
- wszelkie inwestycje w infrastrukturę kanalizacyjną muszą być prowadzone w sposób zapobiegający pogorszeniu stanu wód oraz zgodny z zasadami określonymi w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły i Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK).

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych w gminie Dźwierzuty ma kluczowe znaczenie z uwagi na występowanie cieków, licznych jezior oraz ich powiązania z systemem ekologicznym Pojezierza Mrągowskiego. Racjonalna gospodarka ściekowa, modernizacja infrastruktury i dążenie do pełnego skanalizowania terenów zabudowanych przyczynią się do realizacji celów środowiskowych, poprawy jakości wód oraz ograniczenia presji bytowej i rolniczej na środowisko wodne gminy.

Emisja hałasu

Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego gminy Dźwierzuty, obejmująca rozwój funkcji mieszkaniowych, usługowych i gospodarczych, a także rozbudowę infrastruktury technicznej, może w ograniczonym stopniu wpływać na klimat akustyczny gminy. Główne potencjalne źródła hałasu związane z realizacją planu to działalność budowlana (krótkookresowa), transport drogowy (stały, związany głównie z drogą wojewódzką i krajową oraz aktywność usługowo-produkcyjna i rolnicza (punktowa i lokalna). Oddziaływania te, choć możliwe do zaobserwowania w skali lokalnej, nie powinny skutkować trwałym lub istotnym pogorszeniem jakości klimatu akustycznego gminy.

Największe ryzyko wzrostu uciążliwości akustycznych występuje w miejscowościach położonych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, przede wszystkim w Dźwierzutach, Rańsku, Sąplątach i Orzynach, gdzie koncentruje się zabudowa mieszkaniowa, usługowa. W sezonie letnim klimat akustyczny może ulegać pogorszeniu w związku ze wzmożonym ruchem turystycznym w rejonie jezior Sasek Wielki, Sąpląty, Rańskie i Babięty Wielkie, w obrębie których rozwija się zabudowa letniskowa oraz infrastruktura rekreacyjna. Dodatkowe, lokalne źródła hałasu stanowi działalność rolnicza, w szczególności praca maszyn i urządzeń w okresach intensywnych prac polowych, jednak jej oddziaływanie ma charakter krótkotrwały i ograniczony przestrzennie.

W strefach usługowych (SU) i gospodarczych (SP) mogą występować źródła hałasu punktowego, związane z funkcjonowaniem zakładów, magazynów czy obsługą transportową, jednak ich oddziaływanie ma charakter lokalny i ograniczony do obszarów już przekształconych. Plan ogólny zakłada lokalizację nowych funkcji produkcyjnych i usługowych w sąsiedztwie istniejącej infrastruktury, co pozwala uniknąć rozpraszania źródeł hałasu i minimalizować konflikty z terenami mieszkaniowymi oraz rekreacyjnymi.

Istotną rolę w ochronie klimatu akustycznego gminy odgrywają strefy otwarte (SO) oraz strefy zieleni i rekreacji (SN), obejmujące doliny Cieków, ciągi jezior i kompleksy leśne, a także rozproszone zadrzewienia i parki podworskie. Obszary te pełnią funkcję naturalnych buforów akustycznych, ograniczających propagację hałasu z głównych tras i terenów inwestycyjnych w kierunku zabudowy mieszkaniowej i przestrzeni o podwyższonych walorach przyrodniczych.

Zgodnie z przepisami ustawy Prawo ochrony środowiska, każde przedsięwzięcie mogące powodować ponadnormatywną emisję hałasu będzie wymagało przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, w tym analizy akustycznej. Na dzień opracowania prognozy brak jest danych wskazujących na przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu środowiskowego w gminie Dźwierzuty. Klimat akustyczny gminy należy uznać za stabilny, a ryzyko jego istotnego pogorszenia za niewielkie, pod warunkiem realizacji ustaleń planu ogólnego, obejmujących racjonalne rozmieszczenie funkcji przestrzennych, ochronę terenów zielonych oraz unikanie konfliktów pomiędzy funkcją mieszkaniową, rekreacyjną i gospodarczą.

Emisja pól elektromagnetycznych

Zagadnienia związane z emisją pól elektromagnetycznych (PEM) w środowisku reguluje ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.) oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 r. poz. 2448). Zgodnie z tymi przepisami, wszystkie instalacje mogące emitować pola elektromagnetyczne są zobowiązane do zachowania standardów bezpieczeństwa i nieprzekraczania dopuszczalnych wartości w miejscach dostępnych dla ludności.

Na obszarze gminy źródła PEM mają charakter zarówno punktowy, jak i liniowy. Należą do nich przede wszystkim linie elektroenergetyczne wysokiego i najwyższych napięć, stacje transformatorowe oraz stacje bazowe telefonii komórkowej. Instalacje te funkcjonują zgodnie z obowiązującymi normami technicznymi i środowiskowymi, a ich eksploatacja podlega systematycznemu monitoringowi prowadzonemu przez właściwe organy administracji publicznej.

W ramach ustaleń planu ogólnego gminy Dźwierzuty nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących lub planowanych źródeł emisji PEM. W przypadkach, w których takie sąsiedztwo mogłoby wystąpić, zagadnienia te będą analizowane indywidualnie na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub w ramach procedur oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z zasadą przezorności i prewencji środowiskowej. Oznacza to, że funkcje wrażliwe, takie jak zabudowa mieszkaniowa, szkoły czy placówki ochrony zdrowia, będą lokalizowane w sposób zapewniający bezpieczeństwo ludności i zgodność z dopuszczalnymi normami ekspozycji.

Ustalenia planu ogólnego gminy Dźwierzuty nie przewidują zwiększenia zagrożeń związanych z oddziaływaniem pól elektromagnetycznych. Zarówno istniejące, jak i potencjalnie planowane źródła PEM są i będą lokalizowane zgodnie z przepisami prawa oraz obowiązującymi normami środowiskowymi. Wpływ ustaleń planu ogólnego na środowisko elektromagnetyczne należy uznać za ograniczony, kontrolowany i zgodny z wymogami ochrony zdrowia publicznego oraz środowiska.

Ryzyko wystąpienia poważnych awarii

W projekcie planu ogólnego gminy wyznaczono strefy gospodarcze (SP) oraz usługowe (SU), które umożliwiają lokalizację zakładów i instalacje, które mogłyby stwarzać szczególne zagrożenie dla zdrowia ludzi lub środowiska w przypadku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Obszary te zostały wyznaczone z uwzględnieniem istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy oraz charakteru aktualnie prowadzonej działalności gospodarczej i usługowej.

Plan ogólny nie przewiduje lokowania przedsięwzięć o podwyższonym ryzyku technologicznym, takich jak instalacje chemiczne, energetyczne czy biologiczne o dużej skali, które mogłyby wiązać się z możliwością wystąpienia poważnych awarii. W przypadku ewentualnych inwestycji, które mogą generować zagrożenia przemysłowe, konieczne będzie przeprowadzenie szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko oraz spełnienie rygorystycznych wymagań w zakresie bezpieczeństwa procesowego, ochrony przeciwpożarowej i zdrowia publicznego.

Każdy przypadek lokalizacji inwestycji mogącej potencjalnie wiązać się z ryzykiem wystąpienia poważnej awarii będzie rozpatrywany indywidualnie na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub wydawania decyzji środowiskowych. Zastosowanie znajdzie tu zasada przezorności i prewencji środowiskowej, obejmująca m.in.: wyznaczanie odpowiednich stref ochronnych wokół potencjalnie uciążliwych instalacji, wprowadzenie wymogów dotyczących zabezpieczeń technicznych oraz zapewnienie zgodności z obowiązującymi normami bezpieczeństwa i ochrony środowiska.

Ochrona zdrowia i życia mieszkańców oraz bezpieczeństwo środowiska stanowią podstawowe założenia polityki planistycznej gminy Dźwierzuty. Z uwagi na dominację funkcji rolniczej oraz brak dużych zakładów przemysłowych, ryzyko wystąpienia poważnych awarii przemysłowych na obszarze gminy należy ocenić jako niskie, a jego skuteczne ograniczanie będzie możliwe poprzez odpowiednie regulacje planistyczne i środowiskowe.

Niekorzystne przekształcenie naturalnego ukształtowania terenu

Realizacja ustaleń planu ogólnego gminy Dźwierzuty może wiązać się z częściowymi przekształceniami powierzchni ziemi, wynikającymi głównie z rozwoju zabudowy mieszkaniowej, usługowej i gospodarczej oraz budowy i modernizacji infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Zmiany te będą miały charakter lokalny i powierzchniowy, związany z robotami ziemnymi pod fundamenty, sieci uzbrojenia technicznego, drogi dojazdowe oraz przygotowanie terenów pod inwestycje.

Rzeźba terenu gminy Dźwierzuty jest silnie zróżnicowana, ukształtowana przez procesy glacialne, z licznymi obniżeniami rynnowymi, pagórkami morenowymi oraz dolinami cieków i systemem jezior polodowcowych. Tak ukształtowany teren sprzyja wysokim walorom krajobrazowym, lecz wymaga ostrożnego prowadzenia inwestycji, zwłaszcza w rejonach o większych spadkach oraz w pobliżu jezior, cieków i torfowisk, gdzie istnieje ryzyko naruszenia stosunków wodno-gruntowych lub lokalnej erozji.

Strefy usługowe i gospodarcze przewidziane w planie ogólnym koncentrują się w Dźwierzutach i większych wsiach, a także wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Lokalizacja tych stref na terenach już częściowo przekształconych ogranicza presję na obszary o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, umożliwiając jednocześnie racjonalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury.

W planie przewidziano również strefy górnicze. Choć eksploatacja surowców wiąże się z przekształceniami powierzchni ziemi, ograniczają się one do określonych obszarów i podlegają nadzorowi oraz obowiązującym przepisom ochrony środowiska, w tym obowiązkowi rekultywacji po zakończeniu wydobycia.

Plan zakłada również utrzymanie rozległych stref otwartych (SO) oraz terenów zieleni i rekreacji (SN), obejmujących kompleksy leśne, doliny rzek oraz jeziora takie jak Sasek Wielki, Rańskie, Sąpłaty czy Babięty Wielkie. Obszary te pełnią funkcję naturalnych buforów przyrodniczo-krajobrazowych, stabilizujących stosunki wodne, ograniczających erozję i chroniących rzeźbę terenu przed degradacją.

Pod względem warunków geologiczno-inżynierskich teren gminy nie stwarza istotnych ograniczeń dla lokalizacji zabudowy. W przypadku realizacji inwestycji o większej skali lub w rejonach o zróżnicowanych warunkach gruntowo-wodnych zaleca się wykonanie badań geotechnicznych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie ustalania geotechnicznych warunków posadawiania obiektów budowlanych (Dz. U. z 2012 r. poz. 463).

W miejscach realizacji nowej zabudowy i infrastruktury technicznej może dojść do częściowego uszczelnienia powierzchni terenu kosztem powierzchni biologicznie czynnych. Skala tych zmian będzie jednak ograniczona, ponieważ plan ogólny koncentruje rozwój w granicach istniejących układów osadniczych, bez wprowadzania rozległych nowych terenów inwestycyjnych.

Na etapie prac planistycznych szczególną uwagę zwrócono na konieczność ochrony gruntów rolnych najwyższych klas bonitacyjnych (III klasa bonitacyjna). Nowe inwestycje lokalizowane są w pierwszej kolejności na terenach już częściowo przekształconych lub bezpośrednio przylegających do istniejącej zabudowy. Wyłączenia gruntów z produkcji rolnej dopuszczalne będą wyłącznie w uzasadnionych przypadkach i zgodnie z odrębnymi procedurami administracyjnymi.

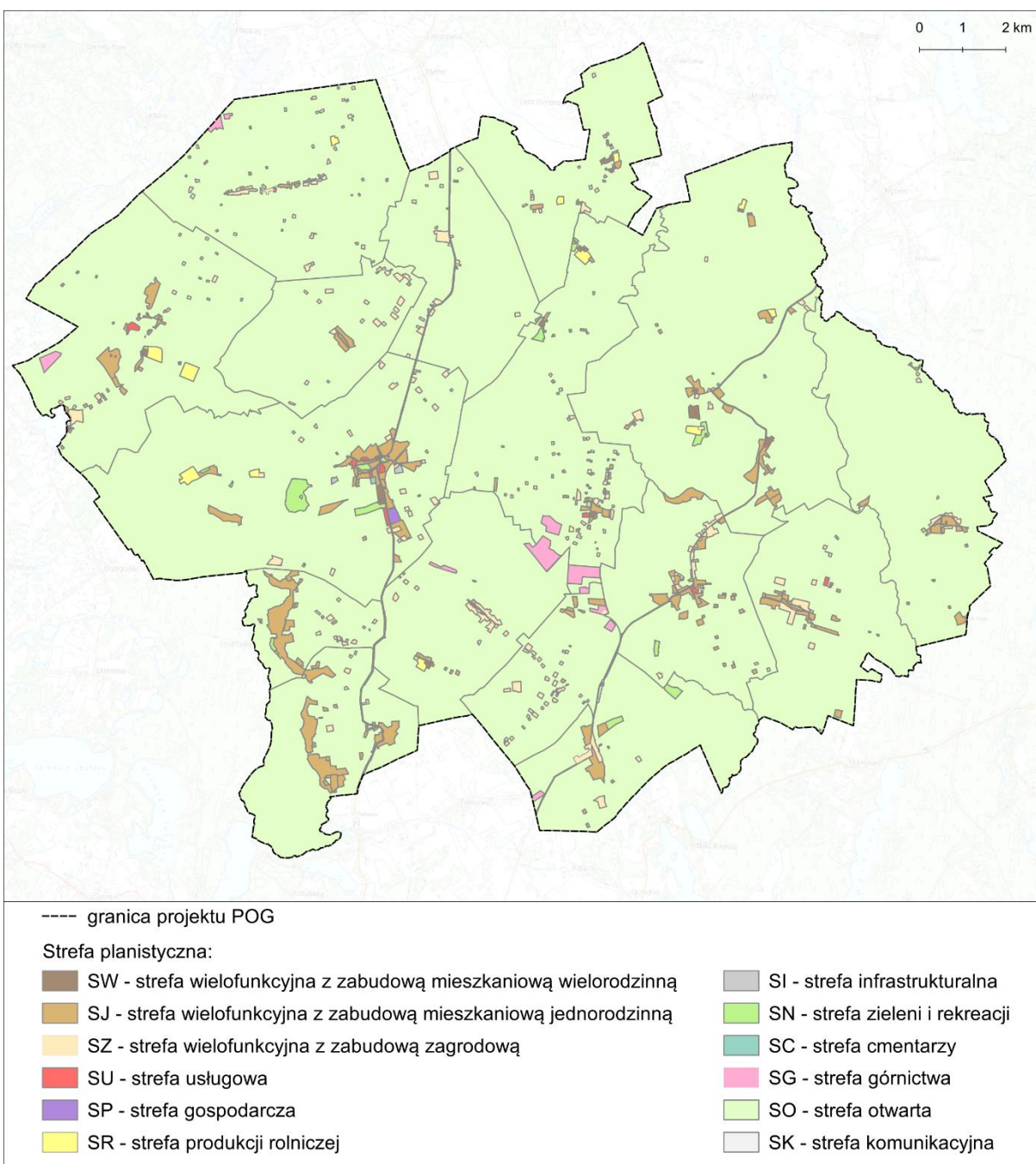
Przyjęte w planie rozwiązania przestrzenne sprzyjają zachowaniu równowagi między rozwojem przestrzennym, a ochroną zasobów glebowych i krajobrazowych. Wpływ realizacji ustaleń planu ogólnego gminy Dźwierzuty na naturalne ukształtowanie terenu i powierzchnię ziemi należy ocenić jako umiarkowany i możliwy do skutecznego ograniczenia, przy zachowaniu zasad racjonalnego gospodarowania przestrzenią i ochrony środowiska.

Oddziaływanie na florę, faunę i różnorodność biologiczną

Projekt planu ogólnego gminy Dźwierzuty został opracowany z uwzględnieniem uwarunkowań środowiskowych, przyrodniczych i krajobrazowych, które w istotny sposób determinują kierunki rozwoju przestrzennego gminy. Na obszarze gminy występuje rozbudowany system przyrodniczy, obejmujący zarówno punktowe, jak i powierzchniowe formy ochrony: rezerwat przyrody Kulka, obszary Natura 2000 (Ostoja Piska PLH280048, Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007, Puszcza Piska PLB280008), Obszary Chronionego Krajobrazu: Pojezierza Olsztyńskiego oraz Spychowski, a także Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Rzeka Babant i Jezioro Białe, pomniki przyrody. Obszary te obejmują kompleksy leśne, torfowiska i jeziora o wysokich walorach przyrodniczych, stanowiąc kluczowe ogniwa regionalnego systemu ekologicznego.

Przez teren gminy przebiegają regionalne i lokalne korytarze ekologiczne, łączące kompleksy leśne Puszczy Piskiej i Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej z licznymi jeziorami i dolinami cieków. Korytarze te umożliwiają migrację zwierząt, w tym gatunków chronionych i związanych ze środowiskami wodno-leśnymi (m.in. bóbr, wydra, sarna, liczne gatunki ptaków wodno-błotnych). Ich zachowanie ma kluczowe znaczenie dla utrzymania różnorodności biologicznej i stabilności ekosystemów regionu.

Układ stref planistycznych został ukształtowany w sposób respektujący te wartości. Strefa otwarta (SO) obejmuje większość powierzchni gminy, w tym doliny rzeczne, tereny rolnicze, torfowiska, zadrzewienia i fragmenty lasów. Jej funkcją jest zachowanie ciągłości środowiskowej, ograniczenie rozpraszania zabudowy oraz łagodzenie skutków zmian klimatu poprzez retencję wodną i przewietrzanie obszarów osadniczych. Dopuszczone są tu formy użytkowania o niskiej presji: rolnictwo i leśnictwo, rekreacja ekstensywna, turystyka przyrodnicza oraz utrzymanie istniejącej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, bez naruszania integralności środowiskowej.

Rysunek 9. Lokalizacja stref planistycznych względem obszarowych form ochrony przyrody

Strefa zieleni i rekreacji (SN) obejmuje wybrane tereny zieleni urządzonej oraz przestrzenie istotne dla codziennego wypoczynku i rekreacji mieszkańców oraz turystów. Pełni funkcje mikroklimatyczne, krajobrazowe i społeczne, poprawiając jakość przestrzeni publicznej i umożliwiając rekreację bez istotnego oddziaływania na środowisko. Plan nie przewiduje intensyfikacji zabudowy w jej granicach. Strefa cmentarzy (SC), mimo niewielkiej powierzchni, również wspiera lokalną retencję, infiltrację wód opadowych i korzystnie wpływa na mikroklimat. Zieleń towarzysząca tym obszarom wzmacnia ich funkcje ekologiczne i krajobrazowe.

Strefy mieszkaniowe, zagrodowe, usługowe, gospodarcze oraz produkcji rolniczej w planie ogólnym gminy Dźwierzuty zostały wyznaczone w sposób spójny z zasadami ładu przestrzennego, ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju. Ich lokalizacja koncentruje się w sąsiedztwie istniejącej zabudowy, wzdłuż dróg publicznych i w zasięgu infrastruktury technicznej, co sprzyja racjonalnemu wykorzystaniu przestrzeni oraz ogranicza presję inwestycyjną na obszary cenne przyrodniczo i krajobrazowo. Plan zakłada dogęszczanie i uzupełnianie zabudowy w obszarach już zainwestowanych, bez tworzenia nowych, izolowanych enklaw w otoczeniu terenów chronionych.

W wybranych strefach SJ dopuszczono rozwój zabudowy letniskowej oraz rekreacji indywidualnej. Tereny te zlokalizowane są głównie w sąsiedztwie jezior Sasek Wielki, Sąpłaty, Rańskie i Babięty Wielkie, w miejscach już częściowo zagospodarowanych turystycznie i posiadających dostęp do infrastruktury. Ich lokalizacja została dobrana w sposób minimalizujący presję na cenne siedliska oraz zapewniający zachowanie ciągłości przyrodniczej.

Dla stref mieszkaniowych i zagrodowych (SW, SJ) wyznaczonych w projekcie planu ogólnego określono parametry zabudowy obejmujące maksymalną intensywność zabudowy nadziemnej, maksymalną wysokość budynków oraz minimalny udział powierzchni zabudowanej. Wprowadzenie tych ograniczeń ma na celu zapewnienie ładu przestrzennego oraz harmonijne wpisanie nowych inwestycji w krajobraz gminy oraz ograniczenie negatywnego wpływu urbanizacji na sąsiednie obszary chronione.

Plan ogólny gminy Dźwierzuty ma charakter kierunkowy i nie przesądza o lokalizacji konkretnych inwestycji. Każde przedsięwzięcie mogące znacząco oddziaływać na środowisko, w tym na obszary Natura 2000 lub inne formy ochrony, będzie wymagało przeprowadzenia odrębnej procedury oceny oddziaływania na środowisko.

Przyjęte rozwiązania przestrzenne uwzględniają wartości przyrodnicze i krajobrazowe gminy oraz jej położenie w regionalnym systemie przyrodniczym. Rozmieszczenie stref planistycznych zostało przeprowadzone w sposób minimalizujący ryzyko kolizji z celami ochrony przyrody, przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości zrównoważonego rozwoju funkcji osadniczych, gospodarczych i turystycznych. W rezultacie realizacja ustaleń planu ogólnego nie spowoduje istotnych negatywnych oddziaływań na florę, faunę ani różnorodność biologiczną, a ewentualne zmiany będą miały charakter lokalny, kontrolowany i możliwy do ograniczenia poprzez stosowanie działań ochronnych.

Wody powierzchniowe i podziemne

Układ hydrologiczny gminy Dźwierzuty stanowi jeden z kluczowych elementów środowiska przyrodniczego, determinujących kierunki zagospodarowania przestrzennego oraz funkcjonowanie lokalnych ekosystemów. Gmina charakteryzuje się dużą liczbą jezior rynnowych i wytopiskowych (m.in. Sasek Wielki, Rańskie, Sąpłaty, Babięty Wielkie) oraz obecnością licznych cieków i podmokłości, które tworzą złożony i wrażliwy system hydrologiczny. Wody powierzchniowe pełnią tu istotną funkcję ekologiczną, krajobrazową i gospodarczą, warunkując rozwój turystyki, rekreacji oraz rolnictwa ekstensywnego.

Realizacja ustaleń planu ogólnego gminy Dźwierzuty będzie wiązać się z częściowymi przekształceniami przestrzennymi w wyznaczonych strefach planistycznych, zwłaszcza w związku z rozwojem nowej zabudowy i infrastruktury technicznej. Zmiany te mogą powodować punktowe i rozproszone oddziaływania na wody, wynikające głównie ze zwiększenia powierzchni uszczelnionych, wzrostu ilości ścieków komunalnych oraz czasowych obciążeń towarzyszących

realizacji inwestycji liniowych (dróg i sieci). Aby ograniczyć potencjalne negatywne skutki, plan wprowadza standardy urbanistyczne, obejmujące m.in. określenie maksymalnego udziału powierzchni zabudowy oraz minimalnego poziomu powierzchni biologicznie czynnej. Rozwiązania te sprzyjają infiltracji wód opadowych, poprawiają bilans retencyjny, ograniczają spływ powierzchniowy i erozję gleb, a także przyczyniając się do ochrony jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

Za szczególnie wrażliwe hydrologicznie należy uznać obszary położone w obrębie dolin cieków, torfowisk i obniżen terenu, a także strefy przybrzeżne jezior. Pełnią one istotne funkcje retencyjne, filtracyjne i krajobrazowe, stanowią siedliska wielu gatunków roślin i zwierząt wodno-błotnych oraz stabilizują lokalny mikroklimat. W planie ogólnym zostały one przypisane do strefy otwartej (SO) oraz zieleni i rekreacji (SN), co ogranicza możliwość zabudowy i pozwala zachować ich kluczowe funkcje hydrologiczne oraz ekologiczne.

W wybranych rejonach dopuszczono rozwój zabudowy rekreacyjnej i letniskowej (strefy SJ), przede wszystkim w otoczeniu jezior Sasek Wielki, Sąpłaty, Rańskie i Babięty Wielkie. Lokalizacja ta została dobrana w sposób minimalizujący presję na strefy brzegowe i ekosystemy wodne, poprzez dogęszczenie zabudowy w istniejących obszarach rekreacyjnych i ograniczenie jej rozpraszania na nowe tereny cenne przyrodniczo. Takie rozwiązanie sprzyja zachowaniu walorów krajobrazowych i jakości środowiska wodnego, a jednocześnie umożliwia zrównoważony rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych gminy.

Szczególnej ochrony wymagają również ujęcia wód podziemnych, które zaopatrują mieszkańców w wodę pitną. W planie przypisano je do strefy infrastrukturalnej (SI), co umożliwia utrzymanie i modernizację systemów wodociągowych oraz ogranicza możliwość lokalizowania w ich sąsiedztwie obiektów mogących powodować zanieczyszczenie wód.

Ustalenia planu ogólnego gminy Dźwierzuty zostały opracowane zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE) oraz przepisami ustawy Prawo wodne, z uwzględnieniem konieczności utrzymania dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód. Rozwiązania przestrzenne przyjęte w planie sprzyjają zachowaniu równowagi hydrologicznej gminy, chronią zasoby wodne przed nadmierną antropopresją i umożliwiają ich racjonalne wykorzystanie w ramach rozwoju osadnictwa i turystyki.

Krajobraz

Ustalenia planu ogólnego gminy Dźwierzuty będą oddziaływać na krajobraz przede wszystkim poprzez rozwój zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej i gospodarczej, a także rozbudowę infrastruktury technicznej w wyznaczonych strefach planistycznych. Oddziaływanie to należy ocenić jako umiarkowane i kontrolowane, gdyż plan uwzględnia lokalne uwarunkowania krajobrazowe, walory przyrodnicze i turystyczne oraz dotychczasowe zagospodarowanie gminy.

Za obszary szczególnie wrażliwe krajobrazowo uznano dolinę rzeki Babant oraz liczne jeziora rynnowe i wytopiskowe (m.in. Sasek Wielki, Rańskie, Sąpłaty, Babięty Wielkie), a także otaczające je kompleksy leśne, torfowiska i wilgotne łąki. Wysokie walory krajobrazowe wykazuje również mozaikowy układ pól, zadrzewień śródpolnych i oczek wodnych, charakterystyczny dla centralnej i południowej części gminy. Istotną rolę w kształtowaniu tożsamości krajobrazowej gminy odgrywają także parki podworskie i założenia historyczne, które stanowią ważne punkty kompozycyjne i pełnią funkcje przyrodniczo-krajobrazowe. Obszary te zostały objęte strefą otwartą (SO) i strefą zieleni i rekreacji (SN), co ogranicza możliwość ich intensywnej urbanizacji, chroni ciągłość widokową i strukturę krajobrazu, a także pozwala zachować równowagę między rozwojem osadnictwa a ochroną walorów przyrodniczych i turystycznych gminy.

Strefy zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej zlokalizowano głównie w Dźwierzutach i większych wsiach oraz wzdłuż głównych dróg. Takie rozmieszczenie ogranicza rozpraszanie zabudowy w krajobrazie otwartym i pozwala zachować czytelne granice terenów zabudowanych. Wprowadzono również parametry urbanistyczne dotyczące maksymalnej wysokości i intensywności zabudowy, co pozwala harmonijnie wkomponować nowe inwestycje w krajobraz wiejski.

W krajobrazie gminy obecne są również elementy infrastrukturalne – linie energetyczne, wieże telekomunikacyjne oraz pojedyncze instalacje OZE. Ich wpływ na percepcję przestrzeni jest lokalny i ograniczony, a plan ogólny kieruje rozwój tego typu obiektów przede wszystkim na tereny już przekształcone lub w sąsiedztwie infrastruktury, co ogranicza presję na obszary o wysokich walorach przyrodniczych i widokowych.

Oddziaływanie ustaleń planu ogólnego gminy Dźwierzuty na krajobraz należy ocenić jako umiarkowane i zgodne z zasadami ładu przestrzennego. Przyjęty układ funkcjonalno-przestrzenny sprzyja harmonijnemu rozwojowi gminy, zachowaniu jej pojezierno-leśnego charakteru oraz ochronie najcenniejszych elementów krajobrazu, w szczególności jezior, dolin cieków, terenów otwartych i obszarów leśnych.

Oddziaływanie na dziedzictwo kulturowe i dobra materialne

Projekt planu ogólnego gminy Dźwierzuty, jako dokument o charakterze kierunkowym, uwzględnia dziedzictwo kulturowe i dobra materialne poprzez określenie zasad kształtowania zabudowy i zagospodarowania przestrzeni w sposób respektujący historyczny układ urbanistyczny oraz krajobraz kulturowy gminy.

Gmina Dźwierzuty posiada zróżnicowany i cenny zasób dziedzictwa kulturowego, obejmujący układy ruralistyczne wsi, obiekty sakralne, cmentarze, kapliczki i przydrożne krzyże, które stanowią integralny element krajobrazu kulturowego regionu. W strukturze zabudowy zachowały się również zespoły dworsko-parkowe (m.in. w Dźwierzutach czy Orzynach), które pełnią istotne funkcje krajobrazowe i przyrodnicze, stanowiąc ważne punkty odniesienia w przestrzeni gminy. W gminie znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz liczne pozycje ujęte w gminnej ewidencji zabytków, które podlegają ochronie zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ustalenia planu ogólnego gminy Dźwierzuty zostały opracowane z uwzględnieniem tych uwarunkowań. Ochrona dziedzictwa kulturowego realizowana jest głównie poprzez wprowadzenie parametrów urbanistycznych takich jak wysokość, intensywność użytkowania terenu oraz udział powierzchni biologicznie czynnej, które zapewniają harmonijne wpisanie nowych obiektów w otoczeniu. Kwestie szczegółowe takie jak wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej, archeologicznej czy ekspozycyjnej, będą doprecyzowywane na etapie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz procedur administracyjnych.

Wyznaczone w planie strefy funkcjonalne zostały zaprojektowane tak, aby nie powodowały kolizji ani uciążliwości dla obiektów zabytkowych i dóbr materialnych. Rozwój zabudowy mieszkaniowej i usługowej koncentruje się w granicach istniejących miejscowości, natomiast obszary o wysokich walorach krajobrazowych i kulturowych objęto strefą otwartą (SO) oraz strefą zieleni i rekreacji (SN), co ogranicza presję inwestycyjną i pozwala na zachowanie czytelności krajobrazu.

Plan ogólny gminy Dźwierzuty nie przewiduje inwestycji mogących powodować degradację lub utratę wartości dziedzictwa kulturowego. Przeciwnie, poprzez uporządkowanie kierunków zagospodarowania, określenie zasad kształtowania zabudowy dokument tworzy podstawy do zrównoważonego rozwoju przestrzennego gminy.

Ochrona zdrowia i życia ludzi w kontekście istniejących oraz planowanych do realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym analiza możliwych konfliktów społecznych

Ustalenia projektu planu ogólnego gminy Dźwierzuty uwzględniają zarówno aktualne warunki zagospodarowania przestrzennego, jak i potrzeby mieszkańców w zakresie dostępu do usług, infrastruktury technicznej oraz możliwości rozwoju lokalnej gospodarki. Wyznaczenie stref usługowych (SU), gospodarczych (SP) oraz infrastrukturalnych (SI) w planie ogólnym zostało przeprowadzone w sposób zgodny z lokalnymi uwarunkowaniami przestrzennymi, funkcjonalnymi i środowiskowymi. Strefy te zlokalizowano przede wszystkim w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej zabudowy i wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.

Takie rozmieszczenie stref:

- ogranicza możliwość występowania kolizji z zabudową mieszkaniową,
- pozwala na optymalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury technicznej i transportowej,
- minimalizuje presję inwestycyjną na tereny przyrodniczo i krajobrazowo cenne,
- zwiększa bezpieczeństwo mieszkańców poprzez ograniczenie ekspozycji na potencjalne źródła zanieczyszczeń.

Potencjalne konflikty społeczne mogą pojawić się w przypadku realizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Niemniej jednak, każda taka inwestycja będzie wymagała przeprowadzenia procedur oceny oddziaływania na środowisko, uzyskania stosownych decyzji administracyjnych oraz przeprowadzenia konsultacji społecznych. W związku z powyższym, ryzyko wystąpienia trwałych konfliktów przestrzennych i społecznych należy ocenić jako niskie. Projekt planu ogólnego dla gminy Dźwierzuty zapewnia podstawy do zrównoważonego rozwoju, wspierając lokalną gospodarkę, poprawę jakości życia mieszkańców i zachowanie ładu przestrzennego.

8. OPIS STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYMI ZNACZĄCYMI SKUTKAMI DLA ŚRODOWISKA I OBSZARÓW NATURA 2000

Projekt planu ogólnego gminy Dźwierzuty ma charakter strategiczny i wyznacza ramy zagospodarowania, nie przesądzając o szczegółowych lokalizacjach ani parametrach przyszłych inwestycji. Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z katalogiem określonym w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839), będą każdorazowo weryfikowane w odrębnych procedurach – na etapie miejscowych planów lub decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, z zastosowaniem właściwych analiz i środków minimalizujących. Takie podejście pozwala identyfikować i ograniczać ryzyka dopiero wtedy, gdy znane są konkretne rozwiązania projektowe i skala zamierzeń.

Na obszarze gminy Dźwierzuty występują liczne formy ochrony przyrody: rezerwat przyrody Kulka, obszary Natura 2000 (Ostoja Piska PLH280048, Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007, Puszcza Piska PLB280008), a także Obszary Chronionego Krajobrazu Pojezierza Olsztyńskiego i Spychowski. Znaczną część gminy zajmują kompleksy leśne, torfowiska, doliny rzeczne i jeziora (m.in. Sasek Wielki, Rańskie, Sąplaty, Babięty Wielkie), które pełnią funkcje ekologiczne, retencyjne i krajobrazowe.

Wyznaczenie w planie ogólnym stref planistycznych, w tym mieszkaniowych (SW, SJ), zagrodowych (SZ), usługowych (SU) i gospodarczych (SP), zostało przeprowadzone z uwzględnieniem istniejącej struktury przestrzennej, sieci osadniczej oraz uwarunkowań środowiskowych. Nowe tereny rozwojowe koncentrują się w obrębie istniejących miejscowości, przede wszystkim w Dźwierzutach i większych wsiach oraz wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, co ogranicza rozpraszanie zabudowy i presję na tereny o wysokiej wartości przyrodniczej i krajobrazowej.

Z punktu widzenia ochrony środowiska, samo ustalenie przeznaczenia terenów w planie ogólnym nie powoduje bezpośredniego wpływu na komponenty przyrodnicze. Dalsze etapy planowania, w tym opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, będą wymagać przeprowadzenia szczegółowych ocen oddziaływania na środowisko. Procedury te umożliwią wprowadzenie środków ochronnych oraz dostosowanie planowanych inwestycji do lokalnych warunków przyrodniczych, hydrologicznych i krajobrazowych.

Plan ogólny gminy Dźwierzuty pełni zatem funkcję dokumentu ramowego, który wyznacza kierunki rozwoju przestrzennego przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony środowiska, krajobrazu i dziedzictwa kulturowego. Szczegółowe środki ochronne, ograniczające i kompensacyjne będą ustalane na kolejnych etapach planowania i postępowań administracyjnych. Takie podejście umożliwi zrównoważony rozwój gminy, zachowując jej walory rekreacyjne oraz wysoką jakość środowiska przyrodniczego.

9. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Transgraniczne oddziaływanie na środowisko rozpatruje się z uwzględnieniem możliwych interakcji między jego komponentami, jakie mogą występować w obrębie kilku państw. Mogą to być m.in. zjawiska dotyczące rzek przepływających przez terytoria sąsiadujących państw lub zachodzące w ekosystemach wodnych jezior lub mórz, których linia brzegowa zawiera się w granicach więcej niż jednego państwa. Ponadto można uwzględnić tutaj emitory zanieczyszczeń o znacznym zasięgu oddziaływania, propagującym poza terytorium państwa.

Gmina Dźwierzuty nie znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie granicy państwowej, ani też nie obejmuje obszarów o znaczeniu ponadregionalnym, które mogłyby generować skutki środowiskowe w skali międzynarodowej (takie jak duże inwestycje infrastrukturalne, przemysłowe czy hydrotechniczne). Ustalenia planu ogólnego mają charakter lokalny, dostosowany do uwarunkowań przestrzennych gminy i nie przewidują realizacji przedsięwzięć mogących powodować emisje zanieczyszczeń do powietrza, wód czy gleby w skali ponadlokalnej.

Plan ogólny ma charakter lokalny i strategiczny – nie przesądza o lokalizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych, przemysłowych czy hydrotechnicznych o potencjalnym znaczeniu międzynarodowym. W świetle dostępnych danych i obowiązujących przepisów nie stwierdza się przesłanek wskazujących, by realizacja jego ustaleń mogła powodować transgraniczne oddziaływanie na środowisko.

10. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Opracowany projekt planu ogólnego gminy Dźwierzuty stanowi dokument planistyczny, którego głównym celem jest wyznaczenie ogólnych kierunków rozwoju przestrzennego, uwzględniając zarówno potrzeby rozwoju, jak i konieczność ochrony zasobów środowiskowych. Kluczowe znaczenie w tym zakresie ma wyznaczenie stref planistycznych oraz przypisanie im funkcji podstawowych i dodatkowych, co pozwala na optymalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury oraz ograniczenie rozpraszania zabudowy. Jednym z mechanizmów wspierających uporządkowany rozwój przestrzenny jest wyznaczenie Obszarów Uzpełnienia Zabudowy (OUZ), w których możliwe będzie wydawanie decyzji o warunkach zabudowy bez konieczności sporządzania miejscowego planu.

W dokumencie szczególną uwagę poświęcono ochronie najcenniejszych elementów środowiska przyrodniczego gminy, w tym systemowi jezior (m.in. Sasek Wielki, Rańskie, Sąpłaty, Babięty Wielkie), dolinom rzek Babant i jej dopływów, a także rozległym kompleksom leśnym i torfowiskom. Obszary te objęto przede wszystkim strefą otwartą (SO) oraz strefą zieleni i rekreacji (SN), w których ograniczono możliwość zabudowy oraz wprowadzania funkcji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko. Takie rozwiązanie pozwala utrzymać ciągłość przyrodniczą, zachować powierzchnie biologicznie czynne, a także różnorodność biologiczną i integralność lokalnych korytarzy ekologicznych. Zachowanie tych struktur przyrodniczych wzmacnia odporność gminy na skutki zmian klimatu, sprzyja retencji wód opadowych, poprawie mikroklimatu oraz ograniczeniu ryzyka podtopień i erozji gleb. Szczególną rolę w tym systemie odgrywają lasy ochronne i zadrzewienia śródpolne, które pełnią funkcję naturalnych buforów ekologicznych między terenami zainwestowanymi a obszarami cennymi przyrodniczo.

W dokumencie określono ogólne wytyczne dla projektantów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i organów wydających decyzje o warunkach zabudowy. Na dalszych etapach planowania i procedur środowiskowych konieczne będzie stosowanie szczegółowych rozwiązań zapobiegawczych i kompensacyjnych, takich jak wprowadzanie zieleni izolacyjnej, zakładanie lub odtwarzanie zadrzewień i zakrzewień, wprowadzenie systemów retencji

wód opadowych, zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi ochrony środowiska.

Dzięki tym rozwiązaniom projekt planu ogólnego gminy Dźwierzuty zapewnia zrównoważony rozwój przestrzenny, minimalizując potencjalne negatywne oddziaływania na środowisko oraz gwarantując, że nowe inwestycje będą realizowane z poszanowaniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych gminy.

11. INFORMACJE O STOSOWANYCH METODACH SPORZĄDZANIA PROGNOZY

Ocena oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego gminy Dźwierzuty została przeprowadzona z zastosowaniem metod dostosowanych do charakteru dokumentu oraz skali przestrzennej objętej prognozą. Z uwagi na ramowy i strategiczny charakter planu ogólnego, zastosowano podejście umożliwiające identyfikację potencjalnych zagrożeń i presji środowiskowych związanych z realizacją przyszłych inwestycji, przy jednoczesnym uwzględnieniu niepewności wynikającej z braku szczegółowych ustaleń projektowych.

Biorąc pod uwagę powyższe wytypowano następujące metody ocen oddziaływania na środowisko, które zostały wykorzystane w Prognozie i pomogły w określeniu przyszłych oddziaływań na środowisko:

- Analiza powiązań przestrzennych i funkcjonalnych oparta na interpretacji materiałów kartograficznych, danych ewidencyjnych oraz opracowań ekofizjograficznych i środowiskowych gminy, umożliwiającą ocenę relacji między strukturą planistyczną a elementami przyrodniczymi.
- Prognozowanie przez analogię: polega na bazowaniu na wynikach obserwacji i pomiarów dotychczas wykonanych podobnych inwestycji i porównaniu ich z planowanymi, o podobnych parametrach.
- Prognozowanie eksperckie: oparte na bazie wiedzy, doświadczenia i intuicji eksperta, metoda ta z uwagi na wysoką skuteczność jest najczęściej stosowaną metodą w o.o.s. Bardzo często jest ona łączona z metodą prognozowania przez analogię. W prognozowaniu eksperckim wykorzystuje się informacje ze źródeł istniejących oraz dane zebrane poprzez monitoring lub pomiary i wizje terenowe.

W opracowaniu Prognozy zastosowano podejście metodyczne polegające na ilościowym i jakościowym scharakteryzowaniu zagrożeń i presji, jakie przyszłe inwestycje, które zostaną zrealizowane na podstawie zapisów planu, będą wywierać na środowisko. Dzięki takiemu podejściu każdą z przyszłych inwestycji potraktowano jako potencjalne źródło presji – stresora, które w zależności od charakteru oddziaływać będzie w rozmaity sposób na poszczególne komponenty środowiska. Najpierw przeanalizowano sieć powiązań pomiędzy komponentami środowiska a źródłami presji. Dzięki temu, w drugim etapie, stało się możliwe określenie oddziaływań bezpośrednich, pośrednich, wtórnych i skumulowanych na poszczególne komponenty środowiska. Takie postępowanie zapobiega pominięciu któregośkolwiek komponentu w ocenie oddziaływania na środowisko obszaru opracowania. Szczegółowe kryteria oceny metodą matrycową, a także założenia, jakie podjęto przy określaniu obu metod opisano w dalszej części opracowania.

12. PROPOZYCJE METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI USTALEŃ OCENIANEGO DOKUMENTU

Analiza skutków realizacji ustaleń projektu planu ogólnego gminy Dźwierzuty, ze względu na jego strategiczny charakter, będzie możliwa przede wszystkim na dalszych etapach procesu planistycznego tj. w ramach sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz w toku indywidualnych procedur środowiskowych związanych z realizacją konkretnych inwestycji. Rzeczywiste oddziaływania na środowisko zostaną określone dopiero po przedstawieniu konkretnych rozwiązań lokalizacyjnych i projektowych.

Rekomendowane kierunki monitorowania i analiz obejmują:

- ocenę tempa i skali przyrostu terenów zurbanizowanych, z uwzględnieniem wpływu na spójność struktury przestrzennej gminy oraz zachowanie stref otwartych (SO),
- analizę rozwoju infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, w tym systemów wodno-kanalizacyjnych, gospodarki ściekowej i instalacji OZE, w kontekście ich oddziaływania na wody, gleby, powietrze i klimat akustyczny,
- monitorowanie presji inwestycyjnej na obszary cenne przyrodniczo, w szczególności na tereny rezerwatu „Kulka”, obszarów Natura 2000 (Ostoja Piska, Puszcza Piska, Puszcza Napiwodzko-Ramucka) oraz doliny rzeki Babant i stref przybrzeżnych jezior,
- analizę zmian w strukturze użytkowania gruntów, w tym przekształceń terenów rolnych, leśnych i zielonych, a także ocenę wpływu tych zmian na krajobraz i spójność przyrodniczą,
- ocenę stopnia fragmentaryzacji terenów otwartych i zachowania ciągłości korytarzy ekologicznych łączących jeziora i kompleksy leśne,
- przegląd lokalnych źródeł oddziaływań środowiskowych, w tym hałasu komunikacyjnego i emisji z działalności gospodarczej oraz rolniczej,
- weryfikację skuteczności działań zapobiegawczych i kompensacyjnych, takich jak ochrona powierzchni biologicznie czynnych, utrzymanie zieleni izolacyjnej, rozwój małej retencji,
- monitoring jakości środowiska (wody, powietrze, gleby, klimat akustyczny, bioróżnorodność) w oparciu o dane Państwowego Monitoringu Środowiska,
- konsultacje społeczne i badania opinii mieszkańców w zakresie wpływu rozwoju przestrzennego na jakość życia, w tym w rejonach intensywnej turystyki i rekreacji.

Monitoring skutków realizacji planu powinien być prowadzony w sposób ciągły i zintegrowany, przy współudziale samorządu, służb ochrony środowiska i instytucji naukowych. Skuteczność tego procesu będzie zależeć od stopnia wdrożenia ustaleń planu w dokumentach szczegółowych oraz od integracji polityki przestrzennej gminy z działaniami w zakresie ochrony klimatu, wód i powietrza. Takie podejście umożliwi bieżące identyfikowanie zagrożeń, ocenę trendów środowiskowych oraz wdrażanie działań korygujących, wspierając zrównoważony rozwój gminy Dźwierzuty i zachowanie wysokiej jakości jej środowiska przyrodniczego i krajobrazowego.

13. ANALIZA WARIANTOWA

Zaproponowany w projekcie planu ogólnego gminy Dźwierzuty układ stref planistycznych ma kluczowe znaczenie dla kształtowania kierunków rozwoju przestrzennego gminy oraz zapewnienia równowagi pomiędzy rozwojem gospodarczym, społecznym i środowiskowym. Przyjęte rozwiązania oparte zostały na zasadach zrównoważonego rozwoju, z poszanowaniem lokalnych uwarunkowań przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych. Dokument ma charakter kierunkowy, nie przesądza o szczegółowej lokalizacji inwestycji, lecz określa ramy i kierunki dalszych działań planistycznych, zapewniając spójność z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu.

W toku prac nad dokumentem przeanalizowano różne warianty rozwoju przestrzennego gminy, w tym propozycje zgłaszane w toku konsultacji społecznych oraz przez jednostki administracji państwowej. Rozważano m.in. alternatywne kierunki rozwoju zabudowy mieszkaniowej, lokalizację nowych stref usługowych i gospodarczych, a także zakres i sposób ochrony terenów przyrodniczo cennych. Efektem tych analiz było wypracowanie rozwiązania kompromisowego, które umożliwi rozwój funkcji osadniczych, usługowych oraz rekreacyjnych przy jednoczesnym zachowaniu wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i ładu krajobrazowego. Szczególny nacisk położono na zachowanie integralności obszarów przyrodniczo cennych, w tym obszarów Natura 2000 (Ostoja Piska PLH280048; Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007; Puszcza Piska PLB280008) oraz na racjonalne wykorzystanie terenów już przekształconych i zainwestowanych. Przeprowadzona analiza wariantowa stanowiła istotny element procesu identyfikacji uwarunkowań

przestrzennych i środowiskowych oraz określenia realistycznych kierunków zagospodarowania przestrzeni gminy, w zgodzie z jej zasobami i ograniczeniami.

Projekt planu ogólnego gminy Dźwierzuty stanowi kontynuację i aktualizację polityki przestrzennej określonej w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, dostosowaną do nowych uwarunkowań formalno-prawnych wynikających z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Dokument pełni funkcję porządkującą i integrującą – zapewnia spójność działań planistycznych, koordynuje politykę przestrzenną z celami ochrony środowiska oraz wspiera racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych.

Zastosowane w planie rozwiązania planistyczne, obejmujące:

- wyznaczenie stref planistycznych,
- określenie gminnych standardów urbanistycznych,
- wskazanie obszarów uzupełnienia zabudowy,

umożliwiają efektywne i zrównoważone kształtowanie przestrzeni gminy, odpowiadające zarówno potrzebom demograficznym i inwestycyjnym, jak i wymaganiom ochrony środowiska.

Dla celów porównawczych rozważono również wariant alternatywny, zakładający brak uchwalenia planu ogólnego i utrzymanie dotychczasowego stanu planistycznego, tj. oparcie polityki przestrzennej wyłącznie na Studium uwarunkowań oraz obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Realizacja tego wariantu mogłaby prowadzić do:

- ograniczenia możliwości kompleksowego i spójnego zarządzania przestrzenią gminy,
- wzrostu presji urbanizacyjnej na tereny otwarte, nadjeziorne i przyrodniczo cenne,
- braku dostosowania polityki przestrzennej do aktualnych przepisów prawa i kierunków krajowej polityki przestrzennej.

Mając na uwadze powyższe uwarunkowania, preferowanym rozwiązaniem jest przyjęcie projektu planu ogólnego gminy Dźwierzuty w zaproponowanej formie. Rozwiązania przyjęte w dokumencie należy uznać za optymalne zarówno pod względem społecznym i gospodarczym, jak i środowiskowym. Uwzględniają one wyniki analiz przestrzennych, środowiskowych i infrastrukturalnych oraz postulaty zgłaszane w toku procedury planistycznej. Zaproponowane strefy planistyczne i standardy urbanistyczne stanowią racjonalną podstawę dla dalszego, zrównoważonego rozwoju gminy Dźwierzuty, gwarantując zgodność z prawem oraz spójność polityki przestrzennej na poziomie lokalnym i regionalnym.

14. OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY ORAZ INTEGRALNOŚĆ I SPÓJNOŚĆ OBSZARÓW NATURA 2000

Na obszarze gminy znajdują się trzy Obszary trzy obszary objęte ochroną w ramach europejskiej sieci Natura 2000:

- Puszcza Piska (PLB280008), jako obszar specjalnej ochrony ptaków, jest jednym z najważniejszych w regionie kompleksów łąkowych i żerowiskowych dla ptaków wodno-błotnych oraz drapieżnych. Gniazdują tu m.in. bielik, orlik krzykliwy, rybołów, bocian czarny i żuraw, a liczne jeziora i torfowiska stanowią kluczowe miejsca odpoczynku ptaków w okresach migracji;
- Ostoja Piska (PLH280048) obejmuje rozległe kompleksy leśne, torfowiska niskie i przejściowe, doliny rzeczne oraz liczne jeziora rynnowe i wytopiskowe m.in. Babięty Wielkie, Łęskie i Rańskie. Występują tu cenne siedliska przyrodnicze, takie jak torfowiska mszarne, łąki trzęślicowe i bory bagienne, stanowiące ostoje wielu gatunków płazów, gadów, ptaków i ssaków, w tym bobra europejskiego, wydry oraz żurawia;

- Puszcza Napiwodzko-Ramucka (PLB280007), położona w południowo-zachodniej części gminy, pełni funkcję ważnego korytarza ekologicznego łączącego Pojezierze Mazurskie z Pojezierzem Olsztyńskim. Obejmuje rozległe drzewostany sosnowe i mieszane, doliny cieków, torfowiska oraz system jezior, w tym Jezioro Sasek Wielki, będące jednym z największych zbiorników wodnych regionu. Obszar ten sprzyja występowaniu licznych gatunków chronionych m.in. wilka, łosia, bobra, nietoperzy oraz ptaków leśnych i wodno-błotnych i odgrywa istotną rolę w zachowaniu ciągłości siedlisk oraz wymiany genetycznej populacji w skali regionalnej.

Obszary te tworzą spójny system przyrodniczy o kluczowym znaczeniu dla różnorodności biologicznej regionu, obejmujący kompleksy leśne, torfowiska, doliny cieków oraz jeziora rynnowe i wytopiskowe, takie jak m.in. Sasek Wielki, Rańskie, Sąplaty czy Babięty Wielkie. Występują tu liczne siedliska priorytetowe oraz gatunki chronione, w tym ptaki wodno-błotne, ssaki (wydra, bóbr, nietoperze) i rośliny torfowiskowe oraz wodne. Integralność ekologiczna tych obszarów zależy przede wszystkim od zachowania ciągłości siedlisk leśnych i wodno-torfowiskowych, utrzymania właściwego reżimu hydrologicznego oraz ograniczenia presji inwestycyjnej w ich otoczeniu.

W granicach obszarów Natura 2000 oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie plan ogólny gminy Dźwierzuty nie przewiduje tworzenia nowych, izolowanych enklaw zabudowy ani lokalizacji funkcji mogących powodować istotne przekształcenia środowiska. W istniejących miejscowościach i obszarach już częściowo zagospodarowanych dopuszczono jedynie dogęszczanie istniejącej zabudowy, z zachowaniem zasad ochrony przyrody oraz ograniczeń wynikających z przepisów odrębnych. Tereny przyrodniczo cenne przypisano w większości do strefy otwartej (SO) oraz strefy zieleni i rekreacji (SN), w których dopuszcza się użytkowanie o niskiej presji jak rolnictwo ekstensywne, gospodarkę leśną, turystykę przyrodniczą i rekreację nieuciążliwą dla środowiska.

Plan ogólny ma charakter kierunkowy i nie przesądza o szczegółowej lokalizacji inwestycji. Każde przedsięwzięcie mogące potencjalnie oddziaływać na obszary Natura 2000 będzie wymagało przeprowadzenia odrębnej oceny oddziaływania na środowisko, w tym analizy wpływu na cele i przedmiot ochrony oraz integralność tych obszarów, zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (Dz.U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.).

Przyjęte w projekcie planu rozwiązania przestrzenne sprzyjają zachowaniu integralności i spójności przyrodniczej gminy, utrzymaniu korytarzy ekologicznych łączących kompleksy leśne i jeziorne oraz ochronie siedlisk wodno-błotnych. Realizacja ustaleń dokumentu, przy stosowaniu obowiązujących procedur środowiskowych, nie będzie powodować znaczących negatywnych oddziaływań na cele ochrony, integralność ani spójność obszarów Natura 2000 położonych w granicach i sąsiedztwie gminy Dźwierzuty.

15. WNIOSKI

W wyniku przeprowadzonej analizy ustaleń projektu planu ogólnego gminy Dźwierzuty oraz ich potencjalnego oddziaływania na środowisko stwierdza się, że dokument został opracowany w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju, z poszanowaniem lokalnych uwarunkowań przyrodniczych, przestrzennych, gospodarczych i społecznych.

Ustalenia planu ogólnego w zakresie wyznaczenia stref planistycznych, określenia gminnych standardów urbanistycznych oraz wskazania obszarów uzupełnienia zabudowy porządkują strukturę przestrzenną gminy i ograniczają zjawisko rozpraszania zabudowy. Przyjęte rozwiązania zmierzają do racjonalnego wykorzystania istniejącej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, a zarazem ograniczają presję inwestycyjną na obszary cenne przyrodniczo i krajobrazowo, w szczególności liczne jeziora oraz kompleksy leśne.

Ustalenia planu są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa, w tym ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawą Prawo ochrony środowiska oraz Ramową Dyrektywą Wodną. Na dalszych etapach planowania, w ramach sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i procedur środowiskowych, konieczne będzie szczegółowe

dostosowanie parametrów inwestycji do lokalnych uwarunkowań, w tym stosowanie środków zapobiegawczych, minimalizujących i kompensacyjnych.

Uwzględniając powyższe, realizacja ustaleń planu ogólnego gminy Dźwierzuty nie powinna powodować znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko. Dokument stanowi narzędzie porządkujące politykę przestrzenną gminy i wspierające jego zrównoważony rozwój, zapewniając równowagę pomiędzy potrzebami gospodarczymi, społecznymi i środowiskowymi, a także ochronę zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych gminy Dźwierzuty.

16. STRESZCZENIE SPORZĄDZONE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Prognoza oddziaływania na środowisko do planu ogólnego gminy Dźwierzuty została sporządzona na podstawie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.). Dokument ten stanowi jedno z kluczowych narzędzi oceny wpływu polityki przestrzennej gminy Dźwierzuty na stan środowiska, krajobraz oraz zasoby przyrodnicze.

Celem sporządzenia prognozy jest ocena przewidywanych skutków realizacji ustaleń projektu planu ogólnego, w kontekście zapewnienia ochrony środowiska, racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi oraz zachowania zasad zrównoważonego rozwoju. Analizie poddano m.in. potencjalny wpływ ustaleń dokumentu na wody powierzchniowe i podziemne, gleby, klimat akustyczny, bioróżnorodność, krajobraz, jakość powietrza oraz zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców.

Z uwagi na strategiczny charakter planu ogólnego, zastosowano metodykę opartą na prognozowaniu przez analogię oraz ocenie eksperckiej, umożliwiające identyfikację potencjalnych zagrożeń środowiskowych przy braku szczegółowych danych inwestycyjnych. Takie podejście pozwala oszacować możliwe oddziaływania na podstawie doświadczeń z realizacji podobnych dokumentów planistycznych oraz danych o stanie środowiska gminy i jej otoczenia.

Plan ogólny gminy Dźwierzuty realizuje obowiązek ustawowy wynikający z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i stanowi fundament polityki przestrzennej gminy, będąc punktem odniesienia dla sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy. Zgodnie z przepisami, decyzje WZ będą mogły być wydawane jedynie w granicach wyznaczonych Obszarów Uzupelnienia Zabudowy (OUZ).

Dokument porządkuje strukturę przestrzenną gminy poprzez wyznaczenie stref planistycznych i przypisanie im funkcji podstawowych oraz uzupełniających, w oparciu o istniejące zagospodarowanie, kierunki rozwoju określone w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dźwierzuty oraz ustalenia obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Określono również gminne standardy urbanistyczne, obejmujące m.in. parametry zabudowy, wskaźniki intensywności, udział powierzchni biologicznie czynnej i maksymalną wysokość budynków, dostosowane do lokalnych uwarunkowań środowiskowych, krajobrazowych i społecznych. Ich celem jest zapewnienie ładu przestrzennego, efektywnego wykorzystania infrastruktury oraz ograniczenie negatywnego wpływu inwestycji na środowisko.

W projekcie planu ogólnego gminy Dźwierzuty wyznaczono następujące typy stref planistycznych, spośród 13 dopuszczonych w art. 13c ust. 2 upzp:

- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, oznaczona symbolem SW,
- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną, oznaczona symbolem SJ,
- strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową, oznaczona symbolem SZ,
- strefa usługowa, oznaczona symbolem SU,
- strefa gospodarcza, oznaczona symbolem SP,
- strefa produkcji rolniczej, oznaczona symbolem SR,
- strefa infrastrukturalna, oznaczona symbolem SI,

- strefa zieleni i rekreacji, oznaczona symbolem SN,
- strefa cmentarzy, oznaczona symbolem SC,
- strefa górnictwa, oznaczona symbolem SG,
- strefa otwarta, oznaczona symbolem SO,
- strefa komunikacyjna, oznaczona symbolem SK.

System przyrodniczy gminy Dźwierzuty tworzą kompleksy leśne, torfowiska, doliny cieków oraz liczne jeziora m.in. Sasek Wielki, Rańskie, Sąpłaty i Babięty Wielkie, które pełnią kluczową rolę przyrodniczą, hydrologiczną i krajobrazową. Obszary te wspierają migrację zwierząt w ramach regionalnych i lokalnych korytarzy ekologicznych, zapewniają retencję wód, stabilizują mikroklimat i łagodzą skutki zmian klimatu. W granicach gminy znajdują się trzy obszary sieci Natura 2000: Ostoja Piska (PLH280048), Puszcza Piska (PLB280008) oraz Puszcza Napiwodzko-Ramucka (PLB280007), a także inne formy ochrony przyrody, w tym rezerwat przyrody Kulka, Obszary Chronionego Krajobrazu: Pojezierza Olsztyńskiego i Spychowski, zespół przyrodniczo-krajobrazowy Rzeka Babant i Jezioro Białe oraz pomniki przyrody. Projekt planu ogólnego przypisuje tym funkcje ograniczające możliwość intensywnej zabudowy – przede wszystkim w ramach strefy otwartej (SO) oraz strefy zieleni i rekreacji (SN). W strefach tych utrzymuje się ekstensywne użytkowanie rolnicze i leśne, a także dopuszcza rozwój form rekreacji nienaruszających równowagi ekologicznej.

Potencjalne, negatywne oddziaływania środowiskowe realizacji planu są ograniczone dzięki ukierunkowaniu rozwoju przestrzennego na obszary już przekształcone, głównie w granicach istniejących miejscowości, wzdłuż dróg publicznych oraz w sąsiedztwie infrastruktury technicznej. Takie rozwiązanie sprzyja racjonalnemu wykorzystaniu przestrzeni, ogranicza presję inwestycyjną na ekosystemy leśne i jeziorne, a jednocześnie wspiera harmonijny rozwój gminy o turystyczno-rolniczym charakterze.

Lokalnie mogą pojawić się niewielkie uciążliwości, takie jak wzrost natężenia ruchu czy redukcja powierzchni biologicznie czynnej, jednak w skali całej gminy plan przyczynia się do zachowania kluczowych wartości przyrodniczych i krajobrazowych, poprawy ładu przestrzennego oraz utrzymania zrównoważonej relacji między rozwojem osadnictwa, rekreacją i ochroną środowiska.

Podsumowując, projekt planu ogólnego gminy Dźwierzuty został opracowany z poszanowaniem lokalnych uwarunkowań środowiskowych, krajobrazowych i funkcjonalnych. Ustalenia dokumentu nie powinny prowadzić do znaczącego pogorszenia stanu środowiska, pod warunkiem przestrzegania obowiązujących przepisów i wdrażania działań ochronnych na dalszych etapach planowania.

17. OŚWIADCZENIE

Oświadczam, że spełniam wymagania art. 74a ustawy z dnia z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.). Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Paulina Matecka
uprawniona do wykonywania ocen
oddziaływania na środowisko
na podstawie art. 74a ustawy
z dnia 3 października 2008 r.
o ocenach oddziaływania na środowisko

18. LITERATURA I WYKORZYSTANE MATERIAŁY

- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego;
- Bank Danych o Lasach;
- Centralna Baza Danych Geologicznych;
- Dane udostępnione przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej;
- Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody;
- Dane udostępnione przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej;
- Geoportal Państwowej Służby Hydrogeologicznej <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>;
- Geoserwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy>;
- Informacja dotycząca zakładów dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej województwa warmińsko-mazurskiego;
- Internetowy System Osłony Kraju;
- Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R., Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011;
- Karty informacyjne złóż kopalin stałych, System Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych „MIDAS”;
- Mapa Podziału Hydrograficznego Polski;
- materiały Państwowego Instytutu Geologicznego i Państwowej Służby Hydrogeologicznej;
- materiały Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej;
- Państwowy Rejestr Granic;
- Opracowanie ekofizjograficzne do planu ogólnego gminy Dźwierzuty, Geofabryka Sp. z o.o., marzec 2025;
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dźwierzuty na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029;
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków;
- Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 22 września 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Piska (PLH280048);
- Solon J., Borzyszkowski J., Bidłasik M., Richling A., Badora K., Balon J., Brzezińska-Wójcik T., Chabudziński Ł., Dobrowolski R., Grzegorzczak I., Jodłowski M., Kistowski M., Kot R., Krąż P., Lechnio J., Macias A., Majchrowska A., Malinowska E., Migoń P., Myga-Piątek U., Nita J., Papińska E., Rodzik J., Strzyż M., Terpiłowski S., Ziaja W., 2018, Physico-geographical mesoregions of Poland - verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. *Geographia Polonica*, vol. 91, no. 2.;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dźwierzuty;
- Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski;
- Uchwała nr X/61/2011 Rady Gminy Sorkwity z dnia 29 czerwca 2011 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Nr 26 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 9 sierpnia 2007 r. w sprawie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego "Rzeka Babant i Jezioro Białe";
- Uchwała Nr XX/470/16 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 września 2016 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Olsztyńskiego;
- Uchwała nr XXXIV/743/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19

lutego 2018 r. w sprawie Spychowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu;

- Uchwała nr LI/772/23 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 czerwca 2023 r. w sprawie określenia aktualizacji Programu ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej;
- Uchwała nr VII/47/24 Rady Gminy Dźwierzuty z dnia 21 października 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Dźwierzuty;
- Wyniki pomiarów monitoringu pól elektromagnetycznych;
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 8 września 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Piska PLH280048;
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 29 grudnia 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007;
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 31 października 2024 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Kulka".

Paulina Matecka
uprawniona do wykonywania ocen
oddziaływania na środowisko
na podstawie art. 14 ustawy
z dnia 3 października 2008 r.
o ocenach oddziaływania na środowisko